

Nacionalno preverjanje znanja učencev v Evropi: namen, organiziranje in uporaba rezultatov

Nacionalno preverjanje znanja učencev v Evropi: namen, organiziranje in uporaba rezultatov

Publikacija je bila prvič izdana v angleščini z izvirnim naslovom National Testing of Pupils in Europe: Objectives, Organisation and Use of Results.
Izdala jo je Izvršna agencija za izobraževanje, avdiovizualne vsebine in kulturo – EACEA P9 Eurydice, Avenue du Bourget 1 (BOU2), B-1140 Brussels (2009)

© Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2009

Publikacija je objavljena tudi na spletnih straneh EACEA P9 Eurydice:
<http://www.eurydice.org>

Študijo po sporazumu z EACEA v slovenskem prevodu izdaja Ministrstvo za šolstvo in šport (2010).

Izdalo: Ministrstvo za šolstvo in šport
Za izdajatelja: dr. Andreja Barle Lakota
Prevajanje: Božena Kenig
Avtorica slovenskega poročila: dr. Andrejka Slavec Gornik
Terminološki pregled: dr. Andrejka Slavec Gornik
Jezikovni pregled: Božena Kenig
Uredila: Tatjana Plevnik
Grafična priprava in tiskanje: ČukGraf d.o.o. Postojna
Naklada: 1000 izvodov

Ljubljana, januar 2010

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.2(4)

NACIONALNO preverjanje znanja učencev v Evropi : namen, organiziranje in uporaba rezultatov / [avtorica slovenskega poročila Andrejka Slavec Gornik; prevajanje Božena Kenig]. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport, 2010

ISBN 978-961-6101-50-9

249072896

ISBN (EACEA P9 Eurydice) 978-92-9201-067-6
DOI 10.2797/29618

PREDGOVOR

Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti izobraževanja spada med osrednje teme razprav v nacionalnih izobraževalnih politikah in na ravni EU. V evropski lizbonski strategiji ima odločilno vlogo pri ustvarjanju napredka in socialne povezanosti. Med cilji EU v izobraževanju in usposabljanju do leta 2020 je postavljeno v središče. Zraven spada želja po uspešnejšem obveznem izobraževanju, zlasti če imamo v mislih odstotni delež manj uspešnih petnajstletnikov pri branju, matematiki in naravoslovju, ter – gledano na splošno – želja po pripravi mladih ljudi na družbo znanja v 21. stoletju.

V teh okoliščinah so zanesljive informacije o delu učencev pomembne za uspešno uveljavljanje načrtovanih izobraževalnih politik, zato ni presenetljivo, da se je v zadnjih dveh desetletjih pojavilo nacionalno preverjanje znanja kot pomembno orodje za vzpostavitev meril o izobraževalnih dosežkih.

Poročilo omrežja Eurydice vsebuje pregled okoliščin in organiziranja nacionalnih preizkusov znanja v 30 evropskih državah ter prikaz uporabe njihovih rezultatov za učence, šole in države. Navaja različne odločitve držav o ciljnih nacionalnega preverjanja znanja, njihovi pogostosti in obsegu ter opozarja na različne poglede, povezane z njimi; iz izkušenj se je mogoče dosti naučiti. Poudarjeno je tudi, da je treba razvijati skladne sisteme preverjanja znanja učencev in z njimi vzpostavljati ravnotežje med nacionalnimi preizkusi znanja in drugimi oblikami preverjanja, tako da učencev ne bi le ocenjevali, temveč jim pomagali napredovati.

Prepričan sem, da bo nova publikacija omrežja Eurydice pomembno pripomogla k razpravi o vlogi nacionalnih preizkusov znanja, ki potekajo v mnogih evropskih državah, ter bo uporaben vir najnovejših informacij za tiste, ki v šolstvu odločajo, strokovnjake in učitelje.

A handwritten signature in black ink, which reads 'Ján Figel'.

Ján Figel'

Komisar za izobraževanje,
kulturo in mladino

VSEBINA

Predgovor	3
Uvod	7
1. poglavje: Preverjanje znanja učencev v Evropi – okoliščine in pojav nacionalnega preverjanja	9
1.1 Kratak pregled glavnih oblik preverjanja znanja učencev	9
1.2 Zgodovinsko ozadje nacionalnega preverjanja znanja	12
1.3 Politične spremembe in nacionalno preverjanje znanja	16
2. poglavje: Namen in organiziranje nacionalnega preverjanja znanja	19
2.1 Namen nacionalnega preverjanja znanja v Evropi	19
2.2 Organiziranje in značilnosti nacionalnih preizkusov znanja	21
2.3 Strokovni delavci in organi	37
3. poglavje: Uporaba rezultatov pri nacionalnih preizkusih znanja in njihov vpliv	45
3.1 Uporaba rezultatov pri nacionalnih preizkusih znanja za posamezne učence	45
3.2 Uporaba rezultatov pri nacionalnih preizkusih znanja za seznanjanje šolske politike	47
3.3 Kako rezultate pri nacionalnih preizkusih znanja uporabljajo lokalni organi	52
3.4 Kako rezultate pri nacionalnih preizkusih znanja uporabljajo vlade ali najvišji izobraževalni organi	54
3.5 Raziskave in razprave	55
Najpomembnejša vprašanja	57
Pojmovnik	61
Viri	63
Seznam slik	65
Dodatek	67
Zahvala	103

UVOD

Nacionalno preverjanje znanja je po Evropi čedalje pomembnejše sredstvo za merjenje in spremljanje kakovosti v izobraževanju ter sestavni del evropskih izobraževalnih sistemov. Študijo smo začeli na prošnjo češkega predsedstva Svetu Evropske unije v prvi polovici leta 2009. Na Češkem je bila tema povezana z nacionalno politično razpravo o možnosti za vpeljavo nacionalnega preverjanja znanja kot instrumenta za izboljšanje kakovosti v izobraževanju.

Namen študije je zagotoviti primerjalni pregled razvoja, ciljev in organiziranja nacionalnega preverjanja znanja v državah iz omrežja Eurydice ⁽¹⁾ in poskusiti razumeti, kako se uporabljajo rezultati za posamezne učence, šole ali celoten sistem.

V tem poročilu je nacionalno preverjanje znanja – to je le ena od oblik preverjanja znanja učencev – definirano kot »nacionalno vodenje standardiziranih preizkusov in centralno sestavljenih izpitov«. Preizkuse standardizirajo nacionalne izobraževalne oblasti ali najvišje izobraževalne oblasti (npr. v Belgiji, Španiji in v Nemčiji) – v tem poročilu jih imenujemo »državna raven«. Centralno so določeni postopki za pripravo vsebine, vodenje in ocenjevanje ter interpretacijo in uporabo rezultatov. Nacionalni preizkusi potekajo pod vodstvom osrednjih nacionalnih organov; za vse učence morajo biti zagotovljeni kolikor je mogoče enaki pogoji. Preizkusi za odkrivanje razvojnih težav, ti so za nekatere otroke določeni ob začetku obveznega izobraževanja, pa tudi preizkusi, organizirani za vpis v srednje šole, v katerih se poučujejo posebni predmeti, niso zajeti. Tudi različna standardizirana navodila in druga orodja, načrtovana za pomoč učiteljem pri preverjanju znanja, presegajo obseg tega poročila.

Študija zajema nacionalno preverjanje znanja za sumativne in formativne namene. Razpravljamo o ciljeh in uporabi nacionalnega preverjanja znanja v povezavi z izobraževalno potjo posameznih učencev (npr. za podelitev spričeval, usmerjanje ali pomoč pri učenju) in zbirnih rezultatih za skupine učencev, ki se uporabljajo pri evalviranju šol, učiteljev in lokalnih oblasti ali spremljanju izobraževalnega sistema kot celote. Upoštevani so obvezni in prostovoljni preizkusi, tudi vzorčno zasnovani.

Upoštevano je šolsko leto 2008/09, informacije se nanašajo na izobraževanje ravni ISCED 1 (primarno izobraževanje) in 2 (nižje sekundarno izobraževanje). Zajeti so tudi nacionalni preizkusi, ki v šolskem letu 2008/09 še niso bili v celoti vpeljeni. ISCED 1 in 2 navadno ustrezata obdobju rednega obveznega izobraževanja, pri državah, v katerih se obvezno izobraževanje nadaljuje na raven ISCED 3, so upoštevani le preizkusi, ki spadajo še na raven ISCED 2. Zajete so tudi prenove, načrtovane za naslednja leta. Opisano je le javno izobraževanje, pri Belgiji, Irski in Nizozemski pa je upoštevano tudi izobraževanje v zasebnih šolah, saj se financira iz javnih sredstev in je vanje vpisana večina učencev. Še več, na Irskem so šole večinoma pravno definirane kot zasebne, v resnici pa jih v celoti financira država in staršem ni treba plačevati šolnin. Na Nizozemskem je enako financiranje in obravnavanje javnega in zasebnega izobraževanja določeno v ustavi.

Za to študijo so nacionalni preizkusi znanja po Evropi razdeljeni v tri širše skupine.

- Prvo skupino sestavljajo nacionalni preizkusi, s katerimi se ugotavljajo dosežki posameznih učencev ob koncu šolskega leta ali določene izobraževalne stopnje, ki pomembno vplivajo na njihovo izobraževalno pot. V literaturi so ti preizkusi omenjeni kot sumativni ali kot »preverjanje znanja«. Rezultati se uporabljajo za podelitev spričeval ali pri pomembnih odločitvah, povezanih z usmerjanjem, izbiro šole, napredovanjem iz letnika v letnik itd.

(1) Turčija pri tem poročilu ni sodelovala.

- Druga skupina nacionalnih preizkusov je v glavnem namenjena za spremljanje ter evalviranje šol oziroma izobraževalnega sistema v celoti. Spremljanje in evalviranje šol pomeni postopek zbiranja in analiziranja informacij, zato da bi preverili uresničevanje ciljev in, kjer je treba, določili ukrepe za izboljšanje dosežkov. Rezultati nacionalnih preizkusov se uporabljajo kot kazalniki kakovosti poučevanja in dela učiteljev, pa tudi kot preizkus celotne uspešnosti izobraževalnih politik in praks.
- Tretja skupina nacionalnih preizkusov je v glavnem namenjena kot pomoč pri učenju posameznim učencem, in sicer s prepoznavanjem posebnih učnih potreb in ustreznim prilagajanjem poučevanja potrebam posameznega učenca. Ti preizkusi temeljijo na konceptu »preverjanja za učenje« in jih lahko na splošno opišemo kot »formativno preverjanje«.

Poročilo je sestavljeno iz treh poglavij, povzetka bistvenih vprašanj in dodatka s preglednicami po posameznih državah.

1. poglavje, naslovljeno »preverjanje znanja učencev v Evropi – okoliščine in pojav nacionalnega preverjanja znanja«, vsebuje pregled razvoja nacionalnega preverjanja v zadnjih dveh desetletjih in temeljne razloge za čedalje pogostejšo uporabo.
2. poglavje o »ciljih in organiziranju nacionalnega preverjanja znanja« vsebuje natančne informacije o namenu preverjanja in pogojih za izvedbo, pa tudi o pogostosti, predmetih, ki se preverjajo, tipih vprašanj, uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije, odgovornih organih itd.
3. poglavje se ukvarja z »uporabo in vplivom rezultatov nacionalnih preizkusov«. Proučuje uporabo za različne namene: posamezne učence, šole, lokalne oblasti in celoten izobraževalni sistem. Posebna pozornost je namenjena načinu poročanja o rezultatih.

Podrobni opisi okoliščin in organiziranja nacionalnih preizkusov za večino sodelujočih držav so na voljo na spletnih straneh Eurydice, prav tako pregled raziskovalnih ugotovitev o učinkih nacionalnih preizkusov, ki ga je pripravila zunanja strokovnjakinja ⁽²⁾.

Metodologijo za zbiranje podatkov in navodila za vsebino so pripravili: enota Eurydice v Izvršni agenciji za izobraževanje, avdiovizualne vsebine in kulturo v sodelovanju z nacionalno enoto Eurydice na Češkem, strokovnjaki Ministrstva za izobraževanje, mladino in šport Republike Češke ter Inštitutom za informacije o izobraževanju. Primerjalna analiza je sestavljena iz odgovorov nacionalnih enot Eurydice. Poročilo je bilo preverjeno v nacionalnih enotah vseh držav, razen Bolgarije. Zahvala vsem sodelujočim je na koncu publikacije.

⁽²⁾ Nathalie Mons (avgust 2009), Theoretical and Real Effects of Standardised Assessment.

PREVERJANJE ZNANJA UČENCEV V EVROPI – OKOLIŠČINE IN POJAV NACIONALNEGA PREVERJANJA

Nacionalno preverjanje znanja učencev, definirano kot »nacionalno vodenje standardiziranih preizkusov in centralno sestavljenih izpitov«, spada med instrumente za sistematično merjenje, spremljanje in nadzorovanje dela posameznih učencev, šol in nacionalnih izobraževalnih sistemov. Nacionalni preizkusi se oblikujejo in nastajajo v skladu z nacionalnimi političnimi programi in strukturnimi okoliščinami in so pogosto povezani z drugimi oblikami preverjanja znanja.

V tem poglavju je najprej predstavljen kratek povzetek glavnih oblik in načinov preverjanja znanja učencev po Evropi. Potem je prikazan zgodovinski opis nastanka nacionalnega preverjanja v sodelujočih državah. V zadnjem delu poglavja so prikazane vzporednice med vpeljavo nacionalnega preverjanja znanja in spremljenimi političnimi okviri, ki so v zadnjih desetletjih oblikovali izobraževalne sisteme v Evropi.

1.1 Kratek pregled glavnih oblik preverjanja znanja učencev

Preverjanje znanja učencev po Evropi kaže pestro sliko, sestavljeno iz množice instrumentov in metod za preverjanje – lahko je zunanje ali notranje, formativno ali sumativno, razlikuje se tudi po pomembnosti. Čeprav je načinov preverjanja veliko, postaja preverjanje učnih dosežkov sestavni del celotne strukture izobraževalnih sistemov. V vseh državah je preverjanje znanja učencev sestavni del poučevanja in učenja, navsezadnje pa tudi sredstvo za izboljšanje kakovosti izobraževanja.

Preverjanje znanja učencev je navadno urejeno s posebnim pravnim aktom ali navodili v nacionalnem kurikulumu in učiteljskih priročnikih. Določena so glavna načela za preverjanje, skupaj s cilji, včasih tudi z nizom priporočenih načinov. Poleg tega pravni dokumenti o preverjanju pogosto vsebujejo pravila za ocenjevanje učencev, merila za napredovanje, načine obveščanja in sporazumevanja s starši.

Najsplošnejši tip preverjanja znanja, ki se uporablja v obveznem izobraževanju, je znan kot sprotno preverjanje. Poteka ob vsakodnevnem sodelovanju učencev v razredu, njihovih učnih nalogah, z ustnimi in pisnimi preizkusi ter nalogami, ob praktičnih nalogah in pri projektne delu. Uporablja se za formativne in sumativne namene. V vseh državah je formativno preverjanje naloga učiteljev, poteka stalno in je celo šolsko leto sestavni del njihovega dela. Namenjeno je stalnemu spremljanju in izboljševanju poučevanja in učenja, saj daje neposredne sprotne povratne informacije učiteljem in učencem⁽¹⁾. Čeprav je formativno preverjanje navadno odgovornost posameznih učiteljev, so vanj lahko vpleteni tudi drugi. V Belgiji (nemško govoreči skupnosti) je formativno preverjanje naloženo razrednemu svetu (ravnatelju in celotnemu učnemu osebju, odgovornemu za poučevanje in izobraževanje določene skupine učencev); med njihove pomembne naloge spadajo ukrepi za učinkovito pomoč učencem. Na Portugalskem je formativno preverjanje odgovornost posameznih učiteljev, ti pa se dogovarjajo z učenci in svojimi učiteljskimi kolegi – zlasti iz aktiva učiteljev določenega predmeta in razrednega zbora, ki načrtuje in vodi projekte, osnovane v nacionalnem kurikulumu –, če je treba, pa tudi s posebnimi svetovalnimi službami, starši ali skrbniki.

(¹) Za nadaljnje informacije o formativnem preverjanju glej OECD, *Formative Assessment – Improving Learning in Secondary Classrooms*, 2005.

V nekaterih državah je formativno preverjanje prevladujoče v prvih letih izobraževanja, zlasti primarnega, sumativno pa ga nadomesti, ko učenci napredujejo v višje letnike. Sumativno preverjanje pomeni sistematično, občasno zbiranje informacij o dosežkih učencev. Poteka ob določenem času in se konča s presojo o obsegu in kakovosti učenčevega znanja. Navadno se izvede ob koncu semestra, šolskega leta in izobraževalne ravni, z izidom pa učitelji seznanijo učence in njihove starše ali ga uporabijo za odločanje o učenčevi izobraževalni poti ⁽²⁾. Sumativno preverjanje se pogosto povezuje z uradnimi sestanki učiteljev in staršev (npr. na posebnih šolskih večerih) ali z drugimi oblikami obveščanja, kot so šolska obvestila, pisma staršem ali interna poročila o napredku učencev.

K poročilu o formativnem ali sumativnem preverjanju se lahko dodajo tudi informacije o motivaciji učencev ali njihovem vedenju. Tako polovica nemških dežel (*Länder*) v primarnih šolah ocenjuje tudi delovne navade in vedenje učencev. Na Nizozemskem se stalno uporabljajo preizkusi za vpogled v učenčevo napredovanje in raven njegovega znanja, pa tudi za vpogled v njegov socialni in čustveni razvoj. V sekundarnih šolah v Lihtenštajnu se v šolskih obvestilih poleg učnih dosežkov učencev navajajo tudi njihove učne in delovne navade ter podatki o vedenju.

V nekaterih državah so šole in učitelji relativno svobodni pri odločanju o tem, kakšno politiko preverjanja bodo uporabljali. V teh primerih so učitelji in učiteljski zbori edini odgovorni za večino preverjanja in za odločitve o napredovanju učencev ⁽³⁾. Šole v Bolgariji npr. lahko organizirajo šolske preizkuse iz katerekoli predmeta in kadarkoli se jim zdi primerno. Podobno je na Nizozemskem, kjer so šole za primarno in sekundarno izobraževanje zelo avtonomne in je za preverjanje znanja učencev le malo uradnih pravil. Skoraj v vseh šolah se uporablja neka oblika preverjanja za odločitve, ali so si učenci v določenem obdobju pridobili pričakovano raven znanja; šole se same odločajo, kako to narediti. V Španiji so merila za preverjanje znanja določena z uradnim kurikulumom; uradni kurikulum avtonomnih skupnosti lahko vsebuje tudi ustrezna navodila. Kakorkoli že, šole in učitelji sami odločajo o metodah za preverjanje, orodjih, ki jih pri tem uporabljajo, pogostosti sprotne preverjanja, napredovanju učencev in podeljevanju spričeval. Čeprav v Romuniji uradna pravila določajo, da so za opredelitev postopkov za preverjanje in napredovanje učencev odgovorne šole, učitelji sami načrtujejo in odločajo o metodah in instrumentih ter o tem, kako jih uporabiti in poročati o izidih. Na Islandiji ni enotnih pravil za preverjanje; šole in učitelji uporabljajo različne načine, tudi o napredku učencev poročajo zelo različno.

Zato da je delo učencev zlahka primerljivo, se za nacionalne preizkuse pogosto uporabljajo centralno vođeni postopki. Izidi takih preizkusov se lahko primerjajo na različnih ravneh. Učence informirajo o znanju, ki so si ga pridobili; primerjajo ga lahko z znanjem svojih sošolcev ali nacionalnim povprečjem. Kadar nacionalni preizkusi pomembno vplivajo na nadaljnjo izobraževalno pot učencev – ker se uspeh upošteva pri dodelitvi končne ocene – pomagajo zagotoviti, da so šolska spričevala primerljiva, ne glede na to, kje so bila pridobljena. To je pomembno tudi za nadaljnjo poklicno pot učencev, saj je ta lahko še bolj odvisna od tega, kakšno spričevalo pokažejo prihodnjemu delodajalcu. Učitelji uporabljajo rezultate nacionalnih preizkusov tudi za primerjanje nadarjenosti posameznih učencev, prepoznavanje učnih potreb in ustrezno prilagajanje poučevanja. Končno, iz pridobljenih informacij šole lahko ugotovijo, kakšen je njihov položaj v primerjavi z drugimi šolami in kakšni so nacionalni podatki o uspešnosti.

⁽²⁾ Za nadaljnje informacije o sumativnem preverjanju glej Harlen, W., *Assessment of Learning*, 2007.

⁽³⁾ Za informacije o šolski in učiteljski odgovornosti pri preverjanju znanja učencev glej Eurydice (2008), *Level of Autonomy and Responsibility of Teachers in Europe* (Ravni avtonomije in odgovornosti učiteljev v Evropi), str. 30 do 37.

Države z daljšo tradicijo nacionalnega preverjanja znanja, ki se uporablja kot pomoč šolam in učiteljem pri ocenjevanju znanja, spretnosti in zmožnosti učencev ter pri izboljševanju izobraževanja na splošno, so razvile politike in strategije za vzpostavitev ravnotežja med šolskim in učiteljskim preverjanjem znanja ter nacionalnimi preizkusi in izpiti. Kot je bilo že povedano, so šole na Nizozemskem pri preverjanju znanja učencev popolnoma avtonomne. Mnoge med njimi se odločajo za vmesne cilje in preizkuse, s katerimi merijo napredek učencev. Del nizozemskega sistema *Leering-en Onderwijvolgsysteem* (LVOS, sistem za spremljanje in nadzorovanje učencev in izobraževanja) je *Entreetoets* (vpisni preizkus) za vpogled v napredek in uspeh pri jeziku, aritmetiki, matematiki ter učnih spretnostih. *Eindtoets Basisonderwijs* (zaključni preizkus v primarnem izobraževanju) je nacionalni preizkus, ki ni obvezen, a se ga udeleži večina učencev. Namenjen je pridobitvi neodvisnih informacij; te šolam pomagajo pri sestavi priporočil za starše, ko izbirajo obliko sekundarnega izobraževanja. Ker morajo ravnatelji in učno osebje po veljavnih predpisih poročati o uspešnosti učencev, ko se ti prijavljajo za vpis v srednje šole, ravnajo skladno s pogledi staršev in otrok, preverjanjem in oceno šole, pogosto pa uporabljajo tudi izide iz neodvisnega preizkusa. Vendar je glavni cilj šol združiti zasnove iz vseh treh oblik testiranja: *Leerlingvolgsysteem*, *Entreetoets* in *Eindtoets Basisonderwijs*. Poleg tega se s Popisom izobraževalne poti učencev (*Educational Careers Cohort Survey*, COOL) učenci spremljajo od 5. do 18. leta; popisuje se napredovanje skozi celotno izobraževanje, posebna pozornost je namenjena spoznavnemu, socialnemu in čustvenemu razvoju. Za spremljanje in nadzorovanje teh ugotovitev učenci občasno opravljajo preizkuse in izpolnjujejo vprašalnike; sistematično je dokumentirana tudi njihova celotna šolska pot.

Združeno kraljestvo je drugi primer, kako je sistem nacionalnega kurikularnega preverjanja sestavljen iz različnih oblik preverjanja znanja, tudi nacionalnega. V Angliji, Walesu in na Severnem Irskem so predpisani postopki preverjanja učencev med primarnim (ISCED 1) in nižjim sekundarnim izobraževanjem (ISCED 2) tesno povezani s kurikulumom. Sistem je bil vpeljan kot pripomoček za izboljšanje uspešnosti pri izobraževanju, informiranje staršev pri izbiri šole in uveljavljanju šolske odgovornosti. Čeprav so bili formalni preizkusi sprva zelo pomembni, se je sistem razvijal tako, da je zdaj v Walesu in na posameznih stopnjah v Angliji preverjanje naloženo edino učiteljem. Vendar sistem nacionalnega kurikularnega preverjanja v Angliji, Walesu in na Severnem Irskem – čeprav se je po obliki spremenil – ohranja in vzdržuje podobne cilje in poenotene postopke pri pripravi vsebin, vodenju, ocenjevanju in interpretaciji rezultatov.

Podobno na Škotskem različni tipi preverjanja pomagajo pri učenju in so v prid učencem, šolam, lokalnim oblastem in skladnosti celotnega izobraževalnega sistema. Močno se spodbujata formativno preverjanje in uporaba pri preverjanju pridobljenih informacij, prvo v povezavi z učenjem in napredovanjem posameznika, drugo za evalviranje kakovosti sistema in vpeljevanje izboljšav. Sumativno preverjanje znanja učencev je zelo odvisno od tega, kako učitelji po strokovni plati presojuje njihovo delo. Pri presoji dosežkov učencev so jim lahko v oporo rezultati nacionalnega preverjanja znanja iz angleškega jezika in matematike, s Škotskim pregledom dosežkov (*Scottish Survey of Achievements*, SSA) pa se vsake štiri leta na nacionalno reprezentativnem vzorcu učencev ocenjuje uspešnost pri angleščini oziroma bralni pismenosti, matematiki in matematični pismenosti, naravoslovju in družboslovnih predmetih. Nacionalno preverjanje znanja je torej vpeto v širšo politiko preverjanja za učenje, kot učenje in o učenju ter ima celo v povezavi z zadnjim poleg drugih pomembnih oblik preverjanja le omejeno vlogo.

Množica instrumentov za preverjanje se v evropskih državah torej uporablja za zbiranje informacij o poučevanju in učenju. Zajema stalno in sprotno preverjanje, ki ga izvajajo učitelji, in sicer za formativne in sumativne namene, in nacionalne preizkuse. Zadnji pripomorejo k splošnejši sliki o znanju in spretnostih učencev in zagotavljajo dodatne informacije za starše, učitelje, šole in celotne izobraževalne sisteme.

V zadnjih treh desetletjih je bilo nacionalno preverjanje znanja vpeljano v skoraj vseh evropskih državah; zdaj je pomemben instrument pri organiziranju izobraževalnih sistemov. Temeljni razlogi za vpeljavo in uporabo pa se po obdobjih in državah drug od drugega razlikujejo.

1.2. Zgodovinsko ozadje nacionalnega preverjanja znanja

Razen v nekaterih državah je nacionalno preverjanje znanja učencev v Evropi relativno nova oblika preverjanja (Slika 1.1). Vpeljava in uporaba nacionalnih preizkusov se je začela počasi in posamično, pomembno se je razširila šele od leta 1990 naprej. V zdajšnjem desetletju nekatere države to sredstvo za preverjanje še vpeljujejo, tiste, ki so začele zgodaj, pa so sisteme nacionalnega preverjanja znanja izpopolnjevale.

Med državami, ki so prve vpeljale določeno obliko nacionalnega preizkusa, so bile tiste, v katerih so razvili standardizirane instrumente za odločanje o šolski izobraževalni poti učencev. Med njimi so bili preizkusi, namenjeni za podelitev spričeval, pa tudi tisti, ki so jih uporabljali za napredovanje učencev ob koncu šolskega leta ali za njihovo usmerjanje ob koncu primarnega ali nižjega sekundarnega izobraževanja na ravneh ISCED 1 ali 2 (glej 2. poglavje). Že leta 1946 so se na Islandiji odločili za nacionalno usklajene zaključne izpite na ravni ISCED 1 (in jih leta 1977 nadomestili s podobnimi izpiti za ravni ISCED 1 in 2); uporabljali so jih za odločitve o tem, ali naj učenci napredujejo v naslednji razred. Na Portugalskem so bili nacionalni izpiti, vpeljeni leta 1947 za učence na ravneh ISCED 1 in 2 (opuščeni so bili leta 1974), podlaga za napredovanje v naslednjo stopnjo in podelitev spričeval. Leta 1947 so bili ob upoštevanju Zakona o izobraževanju preizkusi za prehod vpeljeni tudi v Združenem kraljestvu (na Severnem Irskem), in sicer za izbiro o nadaljevanju izobraževanja po koncu primarnega. V Združenem kraljestvu (na Škotskem) so bili leta 1962 uvedeni izpiti »ordinary grade« na ravni ISCED 2, in sicer za podelitev spričeval 16 let starim učencem. V Luksemburgu so se sprejemni izpiti, prvič izpeljani leta 1968 (leta 1996 pa nadomeščeni s standardiziranim preizkusom v okviru usmerjevalnega postopka), uporabljali za napredovanje iz primarne v sekundarno šolo. Podobno je na Nizozemskem zaključni preizkus ob koncu ravni ISCED 1 – prvič je bil izpeljan leta 1970 – pomenil podlago za pripravo šolskih priporočil o napredovanju učencev v srednjo šolo. Na Malti in Danskem je bilo nacionalno preverjanje znanja vpeljano leta 1975, in sicer z letnimi izpiti v primarnih in sekundarnih šolah (na Malti) oziroma z zaključnimi izpiti ob koncu srednješolskega izobraževanja (na Danskem).

Relativno zelo zgodaj je bilo v petih državah – na Irskem, v Franciji, na Madžarskem, Švedskem in v Združenem kraljestvu – z reprezentativnimi skupinami učencev vpeljano nacionalno preverjanje znanja, ki ni bilo povezano le s posameznikovo izobraževalno potjo, pač pa z drugimi nameni. Na Švedskem so bili nacionalni preizkusi na ravni ISCED 2 vpeljeni leta 1962, zato da bi učiteljem pomagali pri primerjanju uspeha svojih učencev z nacionalnim standardom. Na Irskem je bilo leta 1972 sočasno z javno razpravo o standardih za branje angleščine (na ravni ISCED 1) vpeljano nacionalno preverjanje iz tega predmeta. V Franciji so bili nacionalni preizkusi vpeljeni po izobraževalni reformi iz leta 1977, najprej v primarnih šolah, nato v sekundarnih; med cilji je bila tudi želja po izpopolnjenem evalviranju izobraževalnega sistema. Leta 1978 je bil v Združenem kraljestvu (Angliji, Walesu in na Severnem Irskem) ustanovljen Urad za preverjanje dela (*Assessment of performance Unit, APU*). Pregledoval je delo vzorčnih skupin učencev, večinoma starih 11 in 15 let (včasih pa 13 let); njegova naloga je bila prepoznati pomembne razlike v dosežkih glede na okoliščine, v katerih so se učenci učili, zlasti pa z njimi povezan slabši uspeh. Ugotovitve so bile na voljo osebju, odgovornemu za razporejanje sredstev v ministrstvu za izobraževanje in znanost, lokalnim oblastem in šolam. Madžarska je po sprejetju Zakona o izobraževanju leta 1985 začela redne spremljevalne in nadzorne preglede na ravneh ISCED 1 in 2 in tako vzpostavila vsebino in orodja za spremljanje in evalviranje kakovosti v javnem izobraževanju.

V devetdesetih letih se je nacionalno preverjanje znanja učencev razširilo še v 10 državah oziroma pokraji-

nah. V Španiji so bile leta 1990 z Zakonom o splošni ureditvi izobraževalnega sistema (*Act on General Regulation of the Education System, LOGSE*) vpeljane precejšnje spremembe, povezane z evalviranjem sistema, med njimi leta 1994 tudi prvo nacionalno preverjanje uspeha učencev primarnega izobraževanja. Istega leta je, zato da bi zbrala informacije o uspehu učencev, nacionalne preizkuse vpeljala tudi Belgija (francoska skupnost), najprej v primarnem izobraževanju, nato še v sekundarnem. Latvija in Estonija sta kmalu po vnovični osamosvojitvi leta 1991 začeli razvijati nacionalna sistema za preverjanje znanja učencev na ravneh ISCED 1 in 2 in ga prvič izpeljali leta 1994 oziroma 1997. Romunija je z nacionalnimi izpiti začela 1995. leta, in sicer za preverjanje znanja učencev ob koncu primarnega izobraževanja.

V tem desetletju je bilo nacionalno preverjanje vpeljeno še v 11 državah oziroma pokrajinah. Nacionalne preizkuse so začeli in jih od leta 2002 v celoti izvajajo v Belgiji (flamski skupnosti), Litvi in na Poljskem, na Norveškem pa od leta 2004 naprej. V preostalih državah se preizkusi še vpeljujejo. Na Slovaškem se je nacionalno preverjanje znanja učencev ob koncu nižjega srednjega izobraževanja začelo leta 2003, in sicer kot projekt, ki ga je treba v celoti uveljaviti do leta 2009. Avstrija in Nemčija sta nacionalno preverjanje znanja učencev oprli na nacionalne izobraževalne standarde in ga začeli izvajati leta 2003 oziroma 2005. Ob upoštevanju ugotovitev je bila leta 2008 v dopolnitvah avstrijskega šolskega zakona (*Austrian School Instruction Act*) vzpostavljena pravna podlaga za vpeljavo nacionalnih standardov, razvoj standardiziranih preizkusov (za ravni ISCED 1 in 2) pa je v testni fazi – načrtovano je, da bodo po vsej državi prvič izpeljani v letih 2011/12 in 2012/13. V Nemčiji so bili standardi, sprejeti leta 2004, pri nacionalnem preverjanju znanja v sekundarnem izobraževanju v vseh deželah uporabljeni leta 2005/06. Poleg preizkusov za osrednje primerjave med deželami se bodo primerjalni preizkusi, pripravljeni na podlagi izobraževalnih standardov, od leta 2009 naprej izvajali tudi v vsaki deželi posebej. Bolgarija je nacionalne preizkuse ob koncu primarnega izobraževanja vpeljala leta 2006, načrtuje pa, da jih bo v letu 2009/10 razširila v višje letnike. Podobno je na Cipru, kjer od leta 2007 naprej vsedrjavne letne preizkuse ob koncu primarnega izobraževanja vodi Ministrstvo za šolstvo. Glavni namen je odkriti učence, ki bi lahko imeli ob koncu obveznega izobraževanja težave z bralno pismenostjo, in jim v nižjem sekundarnem izobraževanju zagotoviti dodatno pomoč. Prav zdaj je v testnem obdobju širitev preizkusov v 2. in 9. razred. Na Danskem morajo biti nacionalni preizkusi v celoti uvedeni do leta 2010. V Italiji so nacionalno preverjanje začeli leta 2008, v celoti pa bo uveljavljeno v šolskih letih 2009/10 in 2010/11.

V šestih državah, kjer je bilo nacionalno preverjanje vpeljeno v prejšnjih desetletjih, so bili k prvotnim preizkusom dodani novi. V Združenem kraljestvu (na Škotskem) so leta 1983, zato da bi na splošno ocenili doseženo znanje, prvemu preizkusu dodali program za preverjanje dosežkov (*Assesment of Achievement Programme, APP*) in ga organizirali za reprezentativne vzorce učencev na določeni stopnji primarnega in sekundarnega izobraževanja. Leta 1991 so ob prenovi kurikuluma za učence od 5. do 14. leta vpeljali še nacionalni preizkus za prepoznavanje individualnih učnih potreb (na ravni ISCED 1 in prvi polovici ravni ISCED 2). Na Malti so poleg letnih izpitov v primarnem in sekundarnem izobraževanju vpeljali še dva izpita za odločanje o izobraževalni poti učencev ravni ISCED 1 (1981) in ISCED 2 (1994). Na Irskem so kot sredstvo za odkrivanje posameznikovih učnih potreb leta 1992 vpeljali izboljšano obliko nacionalnega preverjanja, t.i. »junior certificate«, izpit ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja (za učence, stare 14 do 15 let), leta 2006 pa še obvezno, nacionalno predpisano standardizirano preverjanje iz angleščine in matematike, in sicer na dveh točkah ravni ISCED 1. Tak je bil tudi namen že omenjenih dodatnih preizkusov na Danskem (nacionalni preizkus, v celoti bo uveljavljen leta 2010) in v Luksemburgu (standardizirani preizkusi, 2008). Podobno je bil tudi v Franciji po sprejetju zakona o izobraževanju leta 1989 vpeljan sistem diagnostičnega preverjanja – obvezen je za vse učence na prehodu med ravnema ISCED 1 in 2; učiteljem pomaga pri oceni uspeha učencev in pri odkrivanju njihovih prednosti in slabosti. Poleg tega je bilo za ravni ISCED 1 in 2 določeno obdobje za spremljanje sistema nacionalnega preverjanja znanja (2003–2008), kar bo omogočilo

primerjave s časom po letu 2009, ko se bo začelo novo obdobje.

Med druge spremembe v sistemih nacionalnega preverjanja znanja štejemo nadomeščanje ali opuščanje posameznih preizkusov. Tako je bil na Irskem leta 1967 opuščen nacionalni zaključni izpit za učence ob koncu primarnega izobraževanja. V Združenem kraljestvu (na Škotskem) so programi in nacionalni izpiti »*standard grade*« leta 1984 izpodrinili izpite »*ordinary grade*« za vse učence, stare 14 do 16 let (raven ISCED 2); leta 1999 je bil vpeljan nov sistem »nacionalnih kvalifikacij« in zdaj poteka vzporedno s sistemom »*standard grade*«. Tudi na Madžarskem je bil prvi nacionalni preizkus na ravni ISCED 2 leta 2001 nadomeščen z drugim nacionalnim preizkusom, a podobnimi cilji, namreč za spremljanje in evalviranje šol. Poleg tega je bil preurejen preizkus na ravni ISCED 1, tako da z njim prepoznavao posameznikove učne potrebe. Podobne dopolnitve so znane tudi iz več drugih držav, v katerih so prve nacionalne preizkuse nadomestili novi in z novimi cilji. To vsaj delno velja za Islandijo, kjer so prve take preizkuse – ti so močno vplivali na učno pot posameznih učencev – nadomestili z nacionalno usklajenimi izpiti v 4. in 7. letu šolanja, s katerimi naj bi prepoznavali njihove učne potrebe. Šele v 10. letu šolanja imajo ti izpiti še naprej odločilno vlogo, saj se uspeh upošteva pri podelitvi spričeval ob koncu obveznega izobraževanja. Leta 2008 so s temi izpiti prenehali, leta 2009/10 pa so bili vnovič vpeljeni, vendar z novimi cilji: za odkrivanje posameznikovih učnih potreb ter spremljanje šol in izobraževalnega sistema v celoti.

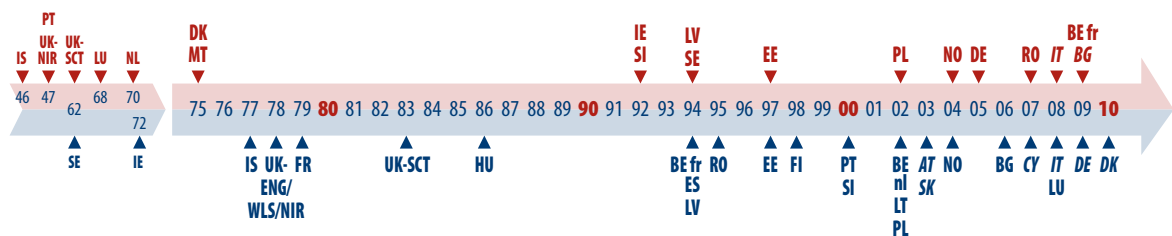
Na Portugalskem so bili nacionalni preizkusi na ravneh ISCED 1 in 2 opuščeni pred 35 leti. Leta 2000 so si za preverjanje v 4. in 6. šolskem letu (raven ISCED 1) omislili nove metode, nacionalno preverjanje pa je bilo vnovič vpeljana za spremljanje šol in izobraževalnega sistema. Leta 2005 so bili na ravni ISCED 2 znova vpeljeni izpiti za odločanje o izobraževalni poti učencev. V Litvi so uspeh učencev ob koncu osnovnega izobraževanja prvič obvezno preverjali leta 1998; izid je pomembno vplival na njihovo nadaljnje izobraževanje. Skladno z reformo osnovnega izobraževanja leta 1999 je bilo preverjanje vpeljana kot instrument za spremljanje izobraževalnega sistema; v celoti je bilo uveljavljeno leta 2002. Po letu 2003 preverjanje v osnovnem izobraževanju ni več obvezno, tako da se učenci sami odločijo, ali se ga bodo udeležili ali ne. V Sloveniji je bilo prvo skupinsko preverjanje – uspeh je bil med merili za vpis v srednje šole in je imel velik pomen za izobraževalno pot učencev – nadomeščeno z drugo obliko nacionalnega preverjanja, tokrat za spremljanje šol in izobraževalnega sistema. Položaj v Združenem kraljestvu (Angliji, Walesu in na Severnem Irskem) pa je bolj zapleten. Leta 1988 je delo prenehal Urad za preverjanje dela (*Assesment of performance Unit, APU*), istega leta je bila z Zakonom o reformi izobraževanja (*Education Reform ACT, ERA*) podrobno določena vpeljava nacionalnega kurikulumuma, sočasno pa tudi sistem nacionalnega preverjanja. Leta 1991 je bilo vpeljana preverjanje ob koncu prvih treh »glavnih obdobj« iz nacionalnega kurikulumuma (ta zajema ravni ISCED 1 in 2). Leta 1999 je vlada Združenega kraljestva Walesu in Severni Irski prepustila pristojnosti za urejanje domačih razmer, med njimi tudi izobraževanja; odtlej so se poti, povezane s preverjanjem znanja učencev, močno razšle. Po predpisih v Walesu je nacionalne preizkuse nadomestilo učiteljsko preverjanje. Podobno je bil na Severnem Irskem prejšnji sistem preverjanja v »glavnih obdobj« (1. do 3., to je za učence, stare 5 do 14 let) opuščen ter nadomeščen s preverjanjem v razredu in standardiziranim letnim poročilom. V Angliji so bili leta 2008/09 v skladu s predpisi opuščeni nacionalni preizkusi ob koncu »3. glavnega obdobja«; nadomeščeni bodo z razširjenim in izboljšanim preverjanjem v razredu in pogostejšim obveščanjem staršev. Nacionalni preizkusi se bodo kot pomemben element ugotavljanja odgovornosti primarnih šol še naprej izvajali ob koncu »1. in 2. glavnega obdobja« (za učence, stare 7 in 11 let). Še naprej bodo na voljo tudi prostovoljni nacionalni kurikularni preizkusi. Ti se uporabljajo zlasti za prepoznavanje prednosti in slabosti posameznih učencev v razredu, niso pa niti predpisani niti centralno ocenjevani ali javno obravnavani.

V petih državah – Belgiji (nemško govoreči skupnosti), Češki republiki, Grčiji, Združenem kraljestvu (Walesu) in Lihtenštajnu – nacionalnih preizkusov nimajo. Stalno in sprotno preverjanje znanja učencev poteka

interno na šolah, uporabljata se formativni in sumativni tip in različni instrumenti. Glavni namen je odločiti o ravneh znanja in spretnosti. V Grčiji ob upoštevanju standardiziranih navodil, ki dajejo učiteljem obvezne usmeritve pri sprotnem preverjanju, izvedejo tudi letne »pregledne izpite«. V izobraževalnem sistemu v Lihtenštajnu rezultati pri preverjanju učencev zagotavljajo povratne informacije, na podlagi katerih sistem stalno izboljšuje. Poleg tega prav zdaj poteka tudi razprava o načrtih, s katerimi naj bi do konca šolskega leta 2010/11 vpeljali nacionalno preverjanje, in sicer tako za spremljanje sistema kot za oceno posameznikovih dosežkov. Vpeljava enotnih nacionalnih izpitov je med dolgoročnimi političnimi cilji tudi na Češkem. V zadnjih nekaj letih je Ministrstvo za šolstvo s pilotnimi projekti na ravneh ISCED 1 in 2 proučevalo možnost za njihovo vpeljavo; prav zdaj se ocenjevanje teh projektov končuje.

Slika 1.1: Leto prve polne uveljavitve nacionalnega preverjanja znanja, ravni ISCED 1 in 2

Preizkusi za odločitve o izobraževalni poti učencev

Preizkusi za druge namene

V državah, prikazanih z ležečim tiskom, postopki za polno uveljavitve še potekajo.

Vir: Eurydice

Dodatne opombe

Belgija (Be de), Češka, Grčija, Združeno kraljestvo (WLS), Lihtenštajn: na ravneh ISCED 1 in 2 v letu 2008/09 ni bilo nacionalnih preizkusov;

Danska: leta 2003 je bil sprejet »preizkus 10«; za učence je prostovoljen v izbirnem 10. letu izobraževanja; nacionalni preizkusi morajo biti v celoti vpeljani do leta 2010;

Irska: do leta 1967 se je za učence ob koncu primarnega izobraževanja izvajal prostovoljni nacionalni zaključni izpit;

Združeno kraljestvo (NIR): zadnji centralno voden prehodni preizkus, namenjen izbiri učencev za vpis v poprimarno izobraževanje, je bil izpeljan leta 2008 za vpis v letu 2009.

Pojasnilo

V tem zgodovinskem pregledu je pri vsaki državi upoštevano leto prve uveljavitve nacionalnih preizkusov za odločanje o izobraževalni poti posameznih učencev oziroma podelitvi spričeval, napredovanju ob koncu šolskega leta ali usmerjanju ob koncu ravni ISCED 1 ali 2 ter leto, v katerem je posamezna država vpeljala nacionalne preizkuse za druge namene, kot so prepoznavanje posameznikovih učnih potreb ali spremljanje šol oziroma izobraževalnega sistema. Nadaljnje spremembe v številu ali ciljnih nacionalnih preizkusov niso upoštewane.

1.3. Politične spremembe in nacionalno preverjanje znanja

V večini evropskih držav so imeli učitelji tradicionalno le malo svobode pri sestavljanju kurikuluma in postavljanju učnih ciljev, od vsega začetka pa so bili odgovorni za preverjanje znanja posameznih učencev ⁽⁴⁾. Hkrati z razvojem reform za večjo decentralizacijo in šolsko avtonomijo ter širšimi možnostmi pri izbiri šol in izobraževalnih poti pa se je širila uporaba nacionalnih preizkusov za spremljanje in nadzorovanje šol in izobraževalnih sistemov ⁽⁵⁾, ohranjali pa so se tudi kot instrument za preverjanje učencev med obveznim izobraževanjem ali ob njegovem zaključku.

Gledano zgodovinsko, je bil glavni namen nacionalnega preverjanja ustvariti standardizirane metode za preverjanje, ki pomembno vpliva na izobraževalno pot učencev. Sem spadajo tudi nacionalni preizkusi za podelitev spričeval ob koncu ene od šolskih ravni, npr. izpiti za pridobitev »primary certificate« (spričevala o končani primarni šoli), ki so jih do leta 1967 izvajali na Irskem, ali zaključni izpit *Folkeskole*, vpeljan na Danskem leta 1975. Poleg tega so bili vpeljeni še drugi nacionalni preizkusi, ki so vplivali na izobraževalne poti, npr. tisti povezani z odločanjem o napredovanju ali izbiri usmeritve ob koncu določene stopnje izobraževanja. Tako so nacionalni preizkusi, vpeljeni v Luksemburgu in na Nizozemskem v letih 1968 in 1970, zagotavljali osnovo za napredovanje iz primarne v nižjo sekundarno šolo. Podobno so bili na Malti prvi nacionalni preizkusi, znani kot »letni izpiti«, leta 1975 vpeljeni za odločanje o napredovanju v naslednje šolsko leto, pa tudi za usmerjanje učencev pri glavnih predmetih. Na Islandiji so bili nacionalno usklajeni izpiti, s katerimi so nadomestili prejšnje izbirne izpite iz leta 1977, vpeljeni zato, da bi z njimi prepoznavali raven znanja v določenih obdobjih obveznega izobraževanja. V nekaterih državah napredovanje, usmerjanje in podelitev spričeval še naprej spadajo med glavne utemeljitve za vpeljavo nacionalnega preverjanja znanja. Namen izpitov ob koncu nižje sekundarne šole, uvedenih v zunanjem izpitnem sistemu na Poljskem leta 2002, je oceniti učence ob koncu te izobraževalne ravni. Tudi v Nemčiji naj bi bilo nacionalno preverjanje znanja, vpeljano leta 2005, v oporo pri podeljevanju spričeval, pa tudi pri ocenjevanju učencev za napredovanje v nadaljnje izobraževanje.

Poleg nacionalnih preizkusov za odločanje o izobraževalni poti učencev sta se, gledano sistemsko, pojav in raba nacionalnih preizkusov razvijala in širila. Ob težnjah po decentralizaciji in šolski avtonomiji po letu 1980 ⁽⁶⁾ je v izobraževalnih sistemih značilen splošen premik od normativnih ureditev k politiki, s katero se zagotavljata demokratično sodelovanje in svoboda šol na eni strani, ter vzpostavljajo nova merila za evalviranje izobraževalnih izidov na drugi. Tako je bil npr. v Franciji med modernizacijo in demokratizacijo izobraževalnega sistema vpeljan prvi nacionalni preizkus za merjenje uspeha učencev glede na cilje, določene z izobraževalnimi programi, ter razlik pri delu šol. Tudi na Madžarskem so demokratične spremembe v izobraževalnem sistemu skupaj z decentralizacijo pripomogle, da je bil leta 1986 vzpostavljen sistem za poenoteno evalvacijo šol in šolskih dosežkov.

Po letu 1990 sta se decentralizacija in šolska avtonomija čedalje bolj širili. Sočasno so se v šolskih politikah utemeljitve za nacionalno preverjanje znanja preusmerjale s spremljanja mikro ravni na makro raven; z drugimi besedami, s sistematične rabe za preverjanje učencev in šol na spremljanje izobraževalnega sistema v celoti. V Združenem kraljestvu (Angliji, Walesu in na Severnem Irskem) sta Zakon o reformi izobraževanja iz

⁽⁴⁾ Glej Eurydice (2008) Levels of Autonomy and Responsibilities of Teachers in Europe (Ravni avtonomije in odgovornosti učiteljev v Evropi).

⁽⁵⁾ Za podrobnejše informacije o zgodovinskih okoliščinah nacionalnega preverjanja znanja glej pregled Theoretical and Real Effects of Standardised Assessment, N. Mons (avgust 2009) na spletnih straneh www.eurydice.org.

⁽⁶⁾ Glej Eurydice (2007) School Autonomy in Europe: Policies and Measures (Šolska avtonomija v Evropi: politike in ukrepi).

leta 1988 in Odredba o reformi izobraževanja iz leta 1989 (na Severnem Irskem) šolam dala večjo avtonomijo, povečal pa se je nadzor nad šolskim kurikulumom; z nacionalnim preverjanjem znanja učencev se je okrepilo tudi urejanje odgovornosti šol. Vsi ukrepi so bili namenjeni za izboljšanje šolskih standardov. Tudi na Švedskem je bil nacionalni sistem preverjanja znanja preurejen hkrati s prenovo upravljanja v izobraževanju; spremenila se je delitev odgovornosti med osrednjo vlado in občinami, normiran šolski sistem je bil nadomeščen z upravljanjem na podlagi rezultatov. V Latviji in na Poljskem je prenova šolskega upravljanja, skupaj z dobršno mero avtonomije šol in učiteljev pospešila pripravo nacionalnih metod in mehanizmov za merjenje dela v šolah. Finska je upravljanje v šolah začela decentralizirati v zgodnjih devetdesetih letih. Ob poudarjanju lokalne odgovornosti je bila z Zakonom o osnovnem izobraževanju (Act on Basic education) iz leta 1998 določena uporaba nacionalnega preverjanja znanja za evalviranje izobraževanja. Še več, nacionalno preverjanje učnih dosežkov se na Finskem povezuje tudi z vprašanji regionalne primerljivosti in enakosti. V Španiji, kjer je bilo ob zakonu iz leta 1990 uradno priznано, da je evalviranje izobraževalnega sistema glede vzdrževanja in izboljševanja kakovosti pomanjkljivo, so bili nacionalni preizkusi vpeljani prav takrat, ko je bila odgovornost za izobraževanje prenesena na avtonomne pokrajine; bili naj bi sredstvo za evalviranje vsedravnih splošnih ciljev izobraževalnega sistema.

Pred letom 2000 so nacionalno preverjanje znanja uvajali skupaj s prenovo politične in upravne ureditve, po tem letu pa se v večini držav nanj opirajo pri spremljanju in izboljševanju kakovosti v izobraževanju, uporabljajo pa ga tudi za izboljševanje uspešnosti in učinkovitosti svojih sistemov. V nekaterih državah ga prav zares uporabljajo za merjenje kakovosti, in sicer na podlagi posebnih, za ta namen izdelanih standardov. V Belgiji (flamski skupnosti) so po uveljavitvi »nacionalnega kurikuluma« vpeljali preverjanje kot sistem za merjenje učinkov v primerjavi z dosežki in razvojnimi cilji, opredeljenimi v kurikulumu. Prav tako so v Nemčiji nacionalno preverjanje začeli potem, ko je Stalna konferenca ministrov za izobraževanje in kulturo leta 2003 s sprejetjem obvezujočih standardov, primernih za šole v vseh deželah (*Länder*), določila merila za razvoj in vzdrževanje kakovostnega izobraževanja. Napore za merjenje in izboljševanje kakovosti so še bolj spodbudili izidi mednarodnih raziskav, kot so Program za mednarodno preverjanje znanja učencev (*Programme for International Assessment, PISA*), Mednarodna raziskava o razvoju bralne pismenosti (*Progress in International Reading Literacy Study, PIRLS*) ali Mednarodna raziskava o trendih v matematiki in naravoslovju (*Trend in International Mathematics and Science Study, TIMSS*), in okrepili razprave o izobraževalnih sistemih v Evropi. V približno tretjini evropskih držav so se povečale zahteve po popolnejših informacijah o kurikulumu in poučevalnih metodah. V Avstriji in na Madžarskem so izidi raziskav privedli do večje skrbi za kakovost šol in poučevanja, kar je v Avstriji pripomoglo k vpeljavi – na Madžarskem pa vnovični uvedbi – nacionalnega preverjanja kot načina za objektivno in urejeno spremljanje znanja in spretnosti učencev. V nekaterih državah, npr. Litvi in na Islandiji, so prizadevanja, povezana z izboljševanjem kakovosti izobraževanja, potekala skupaj z naporji za uveljavitev samoevalvacijske kulture. Z drugimi besedami, nacionalni preizkusi so bili vpeljani za »zrcalo« šolam in učiteljem, torej zato da bi, kot bo prikazano v 3. poglavju, na lastno pobudo izpopolnili svoje delo ⁽⁷⁾. V zvezi z navedenim so se nacionalni preizkusi čedalje pogosteje uporabljali zlasti za pomoč učencem, prepoznavanje njihovih potreb in prilagajanje poučevanja. Na Danskem in v Luksemburgu je bila ta vrsta preizkusa uvedena v nacionalna sistema preverjanja znanja, zato da bi bilo mogoče spremljati napredek in dosežke učencev in si pridobivati ustrezne informacije, ki bi učiteljem pomagale pri učinkovitejšem odkrivanju njihovih potreb in na šolah pripomogle h kakovostnejšemu izobraževanju. Zdaj je tak razvoj nacionalnega preverjanja znanja značilen na splošno: zunanje standardizirane evalvacije za spremljanje izobraževalnih sistemov se v nekaterih šolah povezujejo

(7) Thélot C., *Évaluer l'École*, Études 2002/10, Tome 397, str. 323 do 334.

z notranjimi evalvacijami in samoevalvacijami. Cilj je povezati tradicionalne modele spremljanja z vrha navzdol z modeli za preverjanje znanja učencev od spodaj navzgor; tako bo kakovost izobraževanja učinkoviteje ocenjena in se bo izboljšala.

*

* *

Na kratko, nacionalno preverjanje znanja se je v zadnjih desetletjih po Evropi postopoma širilo. Nekatere države so nacionalne preizkuse vpeljale relativno zgodaj, zelo pa so se razširili po letu 1990. V nekaterih državah se nacionalno preverjanje znanja še vpeljuje in izpopolnjuje. Glavni razlogi za njegovo uveljavljanje se od države do države razlikujejo. V zadnjih dveh desetletjih je nacionalno preverjanje znanja naravni spremljevalec naraščajoče šolske avtonomije, kar se kaže v večji potrebi po sistematičnem spremljanju izobraževalnih sistemov in prizadevanjih za boljšo kakovost izobraževanja. V zadnjih letih so se naštetih cilji povsem prepletli. V 2. poglavju tega poročila bomo proučili, kako je nacionalno preverjanje znanja v posameznih izobraževalnih sistemih organizirano.

DRUGO POGLAVJE

NAMEN IN ORGANIZIRANJE NACIONALNEGA PREVERJANJA ZNANJA

V tem poglavju bomo obravnavali namen, obseg in organizacijo nacionalnih preizkusov znanja po Evropi; poskusili bomo ločevati med splošnimi vzorci in posebnimi rešitvami, kot so jih v svojih poročilih navedle izobraževalne oblasti v nekaterih državah. Podatki se nanašajo na šolsko leto 2008/09 ⁽¹⁾. Upoštevani so tudi preizkusi, ki v tem letu še niso bili izpeljani v celoti.

2.1. Namen nacionalnega preverjanja znanja v Evropi

V tej študiji so nacionalni preizkusi – če imamo za najpomembnejše merilo njihov glavni namen – razdeljeni v tri skupine. Vsi so povezani z značilnimi skupinami učencev primarnega ali nižjega sekundarnega izobraževanja (ravni ISCED 1 oziroma 2) in zajemajo bodisi celotne generacije ali vzorce. Aktualna uporaba izidov preverjanja znanja, ta pogosto sega tudi čez navedeni namen, bo obravnavana v 3. poglavju.

V prvi skupini so preizkusi, s katerimi se povzemajo dosežki učencev ob koncu določenega izobraževalnega obdobja in močno vplivajo na njihovo nadaljnjo izobraževalno pot. Uspeh pri teh izpitih se uporablja npr. pri podeljevanju spričeval, odločitvah o usmerjanju, napredovanju v naslednje šolsko leto ali pri končnem ocenjevanju učencev. Ti preizkusi so znani kot sumativni ali kot »preverjanje znanja«. Polovica sodelujočih držav podelitev spričevala navaja kot glavni namen vsaj enega od nacionalnih preizkusov. Luksemburg, Malta in Nizozemska pa poleg tega organizirajo nacionalni preizkus, katerega glavni namen je selekcija učencev ali njihovo usmerjanje.

Rečeno na splošno, preizkusi z velikim vplivom na izobraževalno pot učencev so obvezni za vse, na glede na to, katero šolo obiskujejo, ali pa le za tiste iz javnih šol. Celo tam, kjer so preizkusi prostovoljni, taka sta npr. »nacionalni kvalifikacijski izpit« v Združenem kraljestvu (na Škotskem) ali nizozemski preizkus CITO, jih v resnici opravljajo skoraj vsi učenci.

Ti preizkusi se praviloma izvajajo ob zaključku nižjega sekundarnega izobraževanja, kar se v večini držav ujema s koncem obveznega izobraževanja. Za učence v primarnem izobraževanju le nekaj držav organizira preizkuse, ki so zanje odločilnega pomena. V Belgiji (francoski skupnosti) in na Poljskem ob koncu primarnega izobraževanja izvedejo preizkuse za pridobitev spričevala. Na Nizozemskem test CITO za starše pomeni informacijo o tem, kateri tip sekundarnega izobraževanja je za njihove otroke najprimernejši. Podobno je v Luksemburgu, kjer je preizkus ob koncu šestega leta primarnega izobraževanja med merili za odločitev o tem, ali bodo sprejeti v splošno ali tehniško srednješolsko izobraževanje. Na Malti so preizkusi ob koncu primarnega izobraževanja hkrati sprejemni izpiti za vpis v »*junior lycéums*«.

V drugo skupino spada standardizirano nacionalno preverjanje znanja, katerega glavni namen je spremljati in evalvirati šole ter izobraževalni sistem v celoti. Več kot polovica držav v tem pregledu poroča o takih preizkusih. Med največkrat omenjenimi cilji so primerjava dela med šolami, zagotavljanje izhodišč za ukrepanje, povezano z odgovornostjo šol, in evalviranje celotnega sistema. Izidi preizkusov se uporabljajo skupaj z drugimi kazalniki o kakovosti poučevanja, manj pogosto s tistimi o delu učiteljev. So tudi pokazatelj uspešnosti izobraževalnih politik in praks in kažejo, ali so posamezne šole in sistem v celoti napredovali ali ne.

(1) Za tipe preizkusov, ki se v tem poročilu ne obravnavajo, glej Uvod.

Pri opisovanju ciljev teh preizkusov nekatere države, npr. Latvija, Madžarska, Avstrija in Združeno kraljestvo (Anglija), poudarjajo zlasti delo posameznih šol in preverjanje njihove izobraževalne uspešnosti.

V drugih državah glavno pozornost namenjajo izobraževalnemu sistemu, spremljanju dela na šolah pa pripisujejo komaj opazen pomen. Izidi nacionalnih preizkusov se uporabljajo za nacionalno spremljanje sistema v Belgiji (flamski skupnosti), Estoniji, na Irskem, v Španiji, Franciji, Litvi, Romuniji, na Finskem in v Združenem kraljestvu (na Škotskem).

Nacionalni preizkusi za spremljanje šol so pogosto obvezni za vse učence, preizkusi za spremljanje sistema pa, gledano na splošno, zajamejo le reprezentativne vzorce učencev.

Glavni namen tretje in zadnje skupine nacionalnih preizkusov je podpora učnim procesom; z njimi naj bi razjasnili posebne učne potrebe učencev in ugotavljali, kakšno osebno pomoč in poučevanje potrebujejo. Preizkusi iz te skupine so v glavnem usmerjeni v »preverjanje za učenje« in jih je mogoče na široko opisati kot »formativno preverjanje«. Čeprav za učence niso tako odločujoči kot tisti, na podlagi katerih se pridobi spričevalo, so tudi ti standardizirani preizkusi, skupaj s stalnim in sprotim preverjanjem v razredu pomembni za izboljšanje dela in so za učenje koristni ⁽²⁾.

Nacionalni preizkusi formativne narave so organizirani v 12 državah ali pokrajinah, in sicer v Belgiji (francoski skupnosti) ⁽³⁾, na Danskem, Irskem, v Franciji, na Cipru, v Luksemburgu, na Madžarskem, Švedskem, v Združenem kraljestvu (Angliji in na Škotskem), na Islandiji in Norveškem. Ti preizkusi so bodisi obvezni, kot na Madžarskem, Švedskem ali Norveškem, ali prostovoljni, kot v Združenem kraljestvu (Angliji in na Škotskem). Diagnostično preverjanje v primarnem izobraževanju v Franciji je po letu 2007 prostovoljno, preizkusi na začetku nižjega sekundarnega izobraževanja pa so še naprej obvezni.

Nacionalni preizkusi imajo pogosto po več ciljev iz omenjenih treh skupin. Estonija, Irska, Italija, Latvija, Poljska in Portugalska npr. poročajo, da se njihovi preizkusi za podelitev spričeval uporabljajo tudi za spremljanje izobraževalnega sistema. Druge države – Bolgarija, Italija in Slovenija – navajajo, da se eni in isti preizkusi uporabljajo za spremljanje šol in sistema. Preizkusi v Belgiji (francoski skupnosti), Avstriji in Sloveniji so namenjeni tako za prepoznavanje posameznikovih učnih potreb kot za spremljanje izobraževalnega dela.

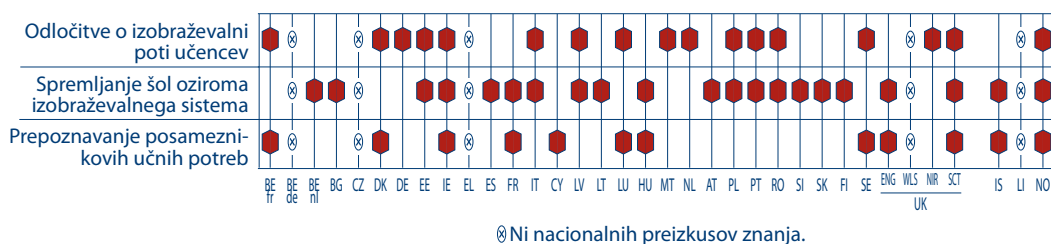
Strokovnjaki za preverjanje znanja opozarjajo, da uporaba posameznega preizkusa za več namenov ni primerna, če zahtevane informacije niso enake za vsakega od njih. V takih primerih je bilo izobraževalnim oblastem svetovano, naj različne namene razvrstijo po prednostnem vrstnem redu, temu pa prilagodijo tudi oblikovanje preizkusov ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Več o preverjanju za učenje je mogoče prebrati v poročilu o raziskavi: Paul Black in Dylan Wiliam, *Assessment for learning: Beyond the Black Box*, Assessment Reform Group, University of Cambridge.

⁽³⁾ Formativni preizkusi v 2. in 5. letu primarnega izobraževanja ter v 2. letu sekundarnega so do leta 2009/10 odloženi.

⁽⁴⁾ Za nadaljnje informacije o uporabi nacionalnih preizkusov za množico namenov glej Paul E. Newton, *Evaluating assessment systems*, Qualification and Curriculum Authority; junij 2007.

**Slika 2.1: Glavni cilji nacionalnih standardiziranih preizkusov znanja,
ravni ISCED 1 in 2, 2008/09**

Vir: Eurydice

Dodatne opombe

Francija: pisni izpit z vsebino, standardizirano na nacionalni ravni, se opravlja iz več predmetov, namenjen pa je za pridobitev spričevala (*brevet*) ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja; čeprav so za vodenje in ocenjevanje izpitov določeni enaki postopki, jih ni mogoče imeti za nacionalno poenotene, saj so se pri ocenjevanju in interpretaciji izidov v praksi pokazale velike razlike;

Poljska in Islandija: nacionalni preizkus(i) ima(jo) po dva enako pomembna cilja.

Pojasnilo

Na sliki je za vsak nacionalni preizkus prikazan le njegov glavni cilj. Države so uvrščene v več kot eno skupino, če organizirajo več preizkusov z različnimi glavnimi cilji. Za nadaljnje informacije o vsakem nacionalnem preizkusu in njegovih ciljnih glej Dodatek.

2.2 Organiziranje in značilnosti nacionalnih preizkusov

V tem razdelku so obravnavani pogoji za izvedbo nacionalnih preizkusov, zlasti časovna razporeditev, njihova pogostost, predmeti, ki se preverjajo, tipi instrumentov za preverjanje (tipi testov), uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije in sodelovanje učencev s posebnimi potrebami.

2.2.1 Pogostost in časovna razporeditev nacionalnih preizkusov

Tako pri odločanju o tem, kako pogosto posamezni učenci opravljajo nacionalne preizkuse, kot pri določanju skupin učencev ali leta, v katerem preizkusi potekajo, so med državami očitne razlike. Nekatere od njih izražajo nacionalni prednostni vrstni red, druge je mogoče pripisati različnim zgradbam šolskih sistemov po Evropi. V zvezi z zadnjim je treba imeti v mislih, da imajo v nekaterih državah enoten sistem rednega obveznega izobraževanja, v drugih pa jasno razlikujejo primarno in nižje sekundarno izobraževanje. Še več, čeprav je za učence predviden isti splošni kurikulum do konca nižjega srednjega izobraževanja, si morajo v več državah izbrati določeno smer ali vrsto izobraževanja že na začetku te ravni oziroma preden se konča. Končno, v večini držav obvezno izobraževanje traja devet ali deset let, v Belgiji, Luksemburgu, na Madžarskem, Nizozemskem in v Združenem kraljestvu dve ali tri leta dlje, saj se nadaljuje v višjem srednjem izobraževanju na ravni ISCED 3. Nacionalni preizkusi, ki se opravljajo po končani ravni ISCED 2, v tem poročilu niso upoštevani ⁽⁵⁾.

⁽⁵⁾ Za izčrpne splošne opise izobraževalnih sistemov v Evropi glej Eurydice na spletnih straneh Eurydice www.eurydice.org.

Število šolskih let, v katerih se organizirajo nacionalni preizkusi, je po državah zelo različno, ne glede na to, ali se v obravnavanem letu preverja vsak učenec. Na Danskem, Malti in v Združenem kraljestvu (na Škotskem) so razvili nacionalno preverjanje skoraj za vsako leto obveznega izobraževanja. Med države, v katerih je nacionalno preverjanje zelo razširjeno, s sedmimi oziroma šestimi preizkusi spadata tudi Združeno kraljestvo (Anglija) in Francija.

V nasprotju s tem pa v več državah preizkusi potekajo dosti bolj poredko. Države s samo enim preizkusom med izobraževanjem na ravneh ISCED 1 in 2 so Belgija (flamska skupnost), Nemčija, Španija, Ciper, Nizozemska, Slovaška in Združeno kraljestvo (Severna Irska). V teh primerih so preizkusi navadno organizirani ob koncu primarnega ali nižjega sekundarnega izobraževanja.

Večina preostalih evropskih držav med celotnim obveznim izobraževanjem organizira nacionalne preizkuse v dveh ali treh določenih šolskih letih. Ta model je torej v Evropi prevladujoč (glej sliko 2.2).

Med nosilci politike in drugimi strokovnjaki za izobraževanje poteka razprava o pozitivnih in mogočih negativnih učinkih pogostega preizkušanja. V razpravah se posebna pozornost namenja ravnotežju med legitimnimi željami po pridobivanju najnovejših podatkov o dosežkih učencev in bremenom, ki ga preizkusi – tako s krčenjem razpoložljivega časa za poučevanje kot s preobremenitvami in stresom – nalagajo učencem in učiteljem. Strokovnjaki in učitelji npr. na Malti, Nizozemskem in v Sloveniji priznavajo, da nekateri preizkusi – zlati tisti, ki so za učence odločilnega pomena – ustvarjajo nepotreben stres in učence demotivirajo (glej 3. poglavje).

Slika 2.2: Število in tipi nacionalnih preizkusov znanja ter šolska leta, v katerih potekajo, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09

	OP	VP	PP	Število in tipi nacionalnih preizkusov ter šolska leta, v katerih potekajo		OP	VP	PP	Število in tipi nacionalnih preizkusov ter šolska leta, v katerih potekajo
BE fr	1			6. leto primarnega izobraževanja	HU	3			4., 6. in 8. leto
BE de				–	MT	8			4., 5. in 6. leto primarnega izobraževanja; 1. do 5. razred sekundarnega izobraževanja
BE nl		2		6. in 8. leto				2	6. leto primarnega izobraževanja konec sekundarnega izobraževanja
BG	3			4., 5. in 6. leto	NL			1	zadnje leto primarnega izobraževanja
CZ				–	AT		2		4. in 8. leto
DK	10			od 2. do 8. leta	PL	2			6. leto primarnega izobraževanja 3. leto nižjega sekundarnega izobraževanja
	1			9. leto	PT	3			4., 6. in 9. leto
DE	1			9. leto	RO		1		4. leto
EE		2		3. in 6. leto				2	7. in 8. leto
	1			9. leto	SI			1	6. leto
IE	3			ob koncu 1. razreda ali na začetku 2.; ob koncu 4. razreda ali na začetku 5.; 3. leto poprimarnega izobraževanja					9. leto
		2		drugi in šesti razredi	SK	1			9. leto
EL				–	FI		2		6. in 9. leto
ES		1		4. leto primarnega izobraževanja	SE	3			3., 5. in 9. leto
FR		4		dva ob koncu primarnega izobraževanja, dva ob koncu obveznega izobraževanja					
				3. leto primarnega izobraževanja (znan kot 'CE2')	UK-ENG	2			2. in 6. leto
	1			1. leto nižjega sekundarnega izobraževanja				5	3., 4., 5., 7. in 8. leto
IT		3		dva v 5. letu primarnega izobraževanja; eden v 1. letu nižjega sekundarnega izobraževanja	UK-WLS				–
	1			3. leto nižjega sekundarnega izobraževanja	UK-NIR			1	6. leto
CY	1			6. leto	UK-SCT			6	5 preizkusov iz nacionalne zbirke preizkusov za učence od 5. do 14. leta in en preizkus v 4. letu sekundarnega izobraževanja
LV	3			3., 6. in 9. leto				4	3., 5. in 7. leto primarnega izobraževanja; 2. leto sekundarnega izobraževanja
LT		2		vsako leto v 4. in 8. ali 6. in 10. letu	IS	2			4. in 7. leto
			1	10. leto	LI				–
LU	3			3. in 6. leto primarnega izobraževanja in 5. leto sekundarnega	NO	4			2., 5., 8. in 10. leto

OP = obvezni preizkusi

VP = vzorčni preizkusi

PP = prostovoljni preizkusi

Vir: Eurydice

Dodatne opombe

Belgija (BE fr): obvezni preizkusi v 2. in 5. letu primarnega izobraževanja in 2. letu sekundarnega so bili do šolskega leta 2009/10 odloženi;

Irska: vzorčni preizkusi potekajo vsakih pet let; zadnji je bil organiziran v šolskem letu 2008/09;

Španija: preizkus v 4. letu primarnega izobraževanja je bil prvič organiziran v šolskem letu 2008/09; drugi preizkus v 2. letu sekundarnega izobraževanja bo prvič na vrsti v šolskem letu 2009/10; oba bosta organizirana vsake tri leta, vse avtonomne skupnosti ju načrtujejo za vse učence v istih šolskih letih;

Litva: vzorčni preizkusi v 4. in 8. letu potekajo v lihih (koledarskih) letih, tisti v 6. in 10. letu pa v sodih;

Nizozemska: sodelovanje pri preizkusu je v popolni pristojnosti šol in ustreznih oblasti, v resnici se ga udeležijo skoraj vsi učenci;

Finska: vsako leto večinoma organizirajo en preizkus ali dva, največkrat v 6. in 9. šolskem letu ali v drugih kurikularnih prehodnih točkah;

Združeno kraljestvo (ENG): preizkusi ob koncu 2. šolskega leta se uporabljajo za podporo učiteljem pri njihovem preverjanju znanja; o njih se ne poroča posebej; prostovoljni preizkusi potekajo na večini šol, predpisani pa niso;

Združeno kraljestvo (NIR): zadnji osrednje voden prehodni preizkus je bil novembra 2008 za vpis septembra 2009;

Združeno kraljestvo (SCT): učenci si med devetletnim šolanjem, glede nato, kako uspešni so v razredu, večinoma izberejo pet preizkusov iz nacionalne zbirke preizkusov od 5. do 14. leta (*National 5-14 Assessment Bank*); čeprav so ti preizkusi in nacionalni preizkus v 4. letu sekundarnega izobraževanja načeloma prostovoljni, jih opravljajo skoraj vsi učenci;

Islandija: nacionalno usklajeni izpiti v 10. šolskem letu bodo spet uveljavljeni od šolskega leta 2009/10 naprej.

Pojasnilo

Obvezni preizkusi so tisti, ki jih morajo opravljati vsi učenci, ne glede na to, katero vrsto šole obiskujejo, ali le učenci v javnih šolah. Opravljanje prostovoljnih preizkusov je v pristojnosti šol ali učencev.

Najzgodnejše šolsko leto, v katerem se izvaja nacionalno preverjanje, je le v manjšini držav prvo, navadno za prepoznavanje posameznikovih učnih potreb. V škotski nacionalni zbirki preizkusov je na voljo tudi preizkus za otroke, stare pet let, večinoma pa ga prvič opravljajo v 2. ali 3. šolskem letu. Na Irskem učenci opravljajo nacionalno določen preizkus za podporo posameznikovemu učenju ob koncu prvega razreda (ko so stari 6 ali 7 let) ali na začetku drugega (ko so stari 7 ali 8 let); kot del nacionalnega preverjanja iz branja angleščine (*National Assessment of English Reading, NAER*) pa preizkus drugič opravlja vzorčna skupina učencev. Belgija (francoska skupnost), Danska, Italija, Združeno kraljestvo (Anglija) in Norveška začnejo nacionalno preverjanje v drugem šolskem letu, le zadnji dve državi pa rezultate – poleg ugotavljanja posameznikovih učnih potreb – uporabljata tudi za druge namene.

Največkrat se po Evropi standardizirani preizkusi prvič opravljajo v 4. šolskem letu (v Bolgariji Španiji, Litvi, na Madžarskem, Malti, v Avstriji, na Portugalskem, v Romuniji in na Islandiji) ali v letu, ki ustreza koncu primarnega izobraževanja; tako je npr. v Belgiji (flamski skupnosti), Franciji, na Nizozemskem, Poljskem in v Sloveniji. Na splošno se v obeh primerih preverjajo učenci, stari od 10 do 12 let. Ti preizkusi se najpogosteje uporabljajo za spremljevalne namene in, razen na Malti in Nizozemskem, nimajo odločilnega vpliva na izobraževalno pot učencev.

Izobraževalne oblasti pri določanju natančnih rokov za preverjanje večinoma izberejo čas proti koncu šolskega leta. Med izjemami sta nizozemski preizkus CITO – ta je organiziran februarja – ter francoski »preizkus osnovnega znanja« iz francoščine in matematike, izveden marca. Kadar se s preizkusi pridobivajo informacije za nadaljnjo pomoč, se nekateri izvedejo na začetku ali sredi šolskega leta, npr. v Belgiji (francoski skupnosti), Franciji, Luksemburgu in na Islandiji.

V nekaterih primerih roki za preizkuse niso določeni centralno, ampak jih določajo šolski organi ali učitelji. To velja za preizkus v 2. letu (zadnjem letu 1. obdobja) v Združenem kraljestvu (Angliji) ali za nacionalne preizkuse za učence od 5. do 14. leta v Združenem kraljestvu (na Škotskem). Vendar se zdi, vsaj za preizkuse na Škotskem, da je najprimernejše obdobje od maja do junija.

2.2.2 Predmeti pri preizkusih znanja

Nacionalni preizkusi temeljijo na kurikulumu in so povezani z izobraževalnimi standardi pri predmetih. V Združenem kraljestvu (Angliji) je nacionalni kurikularni preizkus (kot označuje njegovo poimenovanje) namenjen prikazu učenčevih dosežkov v primerjavi z zahtevami, ki so za predmet predpisane z nacionalnim kurikulumom. Tudi na Portugalskem se z nacionalnimi preizkusi preverja in spremlja predpisani kurikulum. V Belgiji (flamski skupnosti) se preizkusi nanašajo le na obvezno znanje in kurikularne razvojne cilje. Avstrijski in romunski nacionalni preizkusi so prav tako povezani z izobraževalnimi standardi pri preverjanih predmetih. Preizkus za nemško zaključno spričevalo v 9. ali 10. letu je povezan s kurikulumom vsake dežele, pa tudi z nacionalnimi izobraževalnimi standardi, sporazumno določenimi na zvezni ravni.

V preteklih desetletjih so se poudarki v nacionalnih kurikulumih postopoma preusmerjali s predmetnega znanja k pridobivanju kompetenc. Pri nacionalnih preizkusih znanja je ta težnja najočitnejša v Španiji in na Madžarskem. Pri madžarskem nacionalnem preverjanju osnovnih kompetenc (*National Assessment of Basic Competences*, NABC) se ne ocenjuje vsebina predmeta, ampak se preverjata bralna in matematična pismenost učencev – to je, ali so učenci (v 6. in 8. letu izobraževanja) sposobni uporabiti znanje in spretnosti v resničnih življenjskih položajih. Španija je sprejela idejo o kompetencah, še več, tudi pri nacionalnem preverjanju uporablja dosti manj strogo delitev predmetov in posebno pozornost namenja uporabi znanja.

V Evropi so bila decembra 2006 sprejeta Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta o »Ključnih kompetencah v vseživljenjskem učenju«⁽⁶⁾. V dokumentu je definiranih osem kompetenc, ki v družbi znanja pomenijo kombinacijo nepogrešljivega znanja, spretnosti in pogledov. Izmed osmih kompetenc je samo tri, namreč sporazumevanje v maternem jeziku, sporazumevanje v tujih jezikih ter matematične kompetence in osnovne kompetence iz naravoslovja in tehnologije, mogoče neposredno povezati s posameznimi predmeti. Kot bo razvidno iz nadaljnje razprave, se te tri kompetence pri nacionalnih preizkusih najpogosteje preverjajo. V nasprotju s tem pa se v nacionalnih preizkusih za zdaj ne preverjajo druge ključne kompetence, kot so »učenje za učenje« ali družbene in državljanske kompetence, ki so navadno povezane z več predmeti.

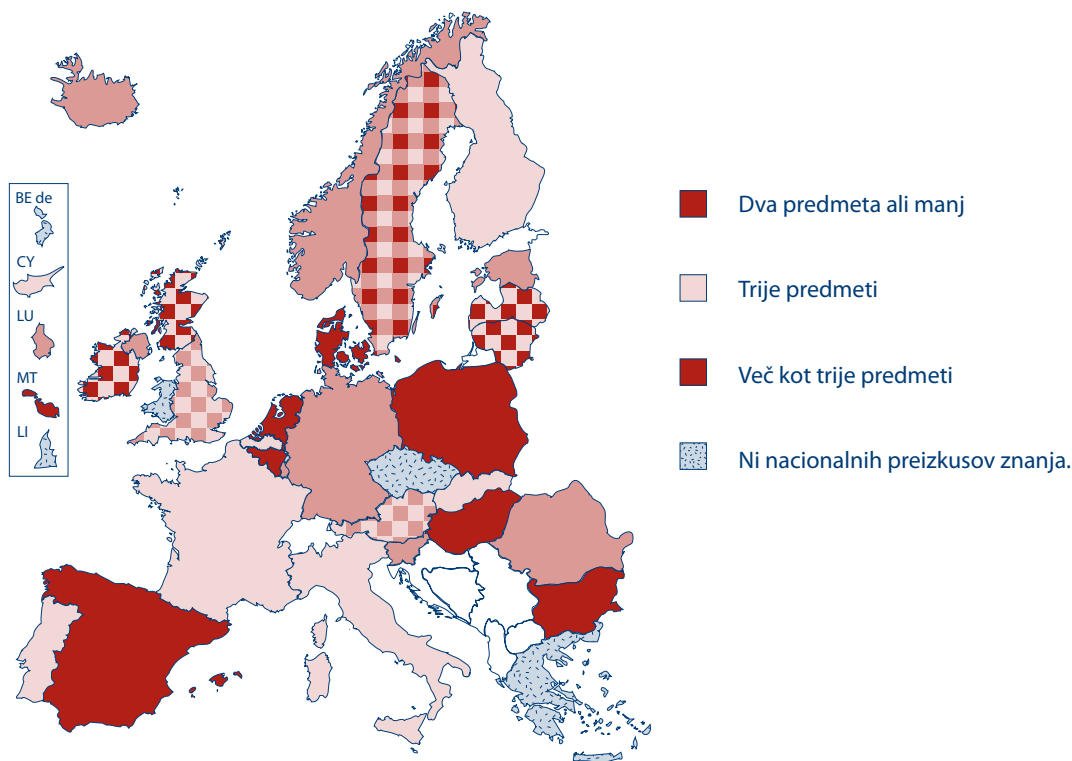
Pregled niza predmetov, ki jih vsebujejo nacionalni preizkusi, kaže, da se v primarnem izobraževanju preverja le nekaj predmetov; posebna pozornost je namenjena učnemu jeziku (branju in pisanju) in matematiki. Ni pa presenetljivo, da je precej daljši niz predmetov pri preizkusih za podelitev spričeval.

Na drugi strani tega vzorca sta – tudi če imamo v mislih, da je število predmetov odvisno od vrste preizkusa in šolskega leta, v katerem se izvaja – razvidna dva glavna modela. Določene države nacionalno preverjanje omejijo na dva predmeta ali tri, nekatere med njimi načrtujejo širjenje in dodajanje novih. Druge preverjajo precej širši kurikularni spekter predmetov. V nekaterih državah se posamezni predmeti preizkušajo letno, v drugih se menjavajo ali kombinirajo obvezni in izbirni.

Izmed držav iz prve skupine Italija, Ciper, Portugalska in Slovaška poročajo, da preverjanje poteka le pri dveh glavnih predmetih – učnem jeziku in matematiki. K tema dvema predmetoma Nemčija, Avstrija, Slovenija (pri preizkusu v 6. šolskem letu), Islandija in Norveška dodajo tuji jezik. V Luksemburgu preizkušajo znanje iz dveh uradnih jezikov, tj. nemščine in francoščine, ter matematike. V Italiji bo od šolskega leta 2010/11 naprej preverjanje potekalo tudi pri naravoslovju in angleščini.

⁽⁶⁾ Recommendation of European Parliament and the Council of 18 December 2006 on Key Competences for Lifelong Learning, Official Journal of European Union L394 (Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o ključnih kompetencah v vseživljenjskem učenju, Uradni list Evropske unije, L394).

Slika 2.3: Število predmetov pri nacionalnih preizkusih znanja, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09

Vir: Eurydice

Dodatna opomba

Latvija in Slovaška: učenci izobraževalnih programov za manjšine opravljajo tudi preizkus iz državnega jezika.

Pojasnilo

Slika prikazuje število predmetov, ki se preizkušajo vsako leto. Države, v katerih se število od enega do drugega preizkusa ali šolskega leta razlikuje, so prikazane v več skupinah. V nekaterih državah se pri določenih preizkusih zaradi menjavanja predmetov njihovo število lahko iz leta v leto spreminja. Za nadaljnje informacije o predmetih pri posameznem preizkusu in šolskem letu glej Dodatek.

Države iz druge skupine se odločajo za preverjanje širšega niza predmetov, bodisi dosledno vsako leto ali pa – pri nekaterih preizkusih – z menjavanjem predmetov. Najmanj je držav, v katerih se preverjajo vsi predmeti iz kurikuluma; kjer je tako, se preizkusi izvajajo ob koncu obveznega izobraževanja. Zanimivo je, da je na Danskem in Malti – v državah, kjer s standardiziranimi orodji učence preverjajo večkrat kot v preostalih – tudi seznam predmetov zelo dolg.

Tako imajo učenci na Malti do štiri preizkuse (glej sliko 2.2), vsakokrat iz petih predmetov, to je iz dveh uradnih jezikov, malteškega in angleškega, matematike, verstev in družboslovja. Pri petih »letnih izpitih« v sekundarnem izobraževanju se učenci preverjajo pri približno desetih predmetih; to so malteški in angleški jezik, matematika, verstva, družboslovje, naravoslovje ter niz obveznih in izbirnih predmetov iz umetnosti, jezikov in humanistike.

Podobno morajo učenci na Danskem od drugega šolskega leta do konca obveznega izobraževanja opraviti okrog 35 preizkusov iz danščine, matematike, angleščine, biologije, fizike ali kemije in geografije. Preverjanje iz vsakega od naštetih predmetov je v določenem šolskem letu obvezno. Poleg tega potekajo še prostovoljni preizkusi iz danščine kot drugega jezika.

V nasprotju s tem na Irskem, kjer prav tako izvajajo številne preizkuse – vendar ne vseh vsako leto – pri nacionalnih vzorčnih preizkusih na vsakih pet let in pri predpisanih letnih standardiziranih preizkusih na ravni ISCED 1 pozornost posvečajo le znanju iz branja angleščine in matematike. Za pridobitev spričevala »junior certificate« ob koncu tretjega leta poprimarnega izobraževanja pa učenci opravljajo preizkus iz obveznih glavnih predmetov – to so irski in angleški jezik, matematika, državljanska vzgoja, družbeno in politično izobraževanje – poleg tega pa še iz več kot 20 drugih predmetov. Večina učencev si pri tem izpitu izbere devet do deset predmetov.

Pravzaprav je za preizkuse, namenjene za pridobitev spričevala ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja, značilno, da vsebujejo zelo širok niz predmetov, ki se pred tem z nacionalnimi preizkusi niso preverjali. To velja za »nacionalne izpite« v Latviji in »nacionalne kvalifikacije« v Združenem kraljestvu (na Škotskem). Enaka splošna usmeritev je razvidna na Malti in Danskem, kjer se pri izpitu za spričevalo o sekundarnem izobraževanju oziroma zaključnem izpitu *Folkeskole* že tako in tako dolg seznam predmetov iz prejšnjih preverjanj še podaljša.

Pri spremljevalnih in formativnih preizkusih več držav predmete menjava; tako jih zajamejo več, breme za učence in učitelje pa ni dosti težje. Pri spremljevalnih preizkusih v Belgiji (flamski skupnosti) preverjanje poteka za vzorčne skupine učencev v 6. in 8. šolskem letu, in sicer samo iz enega predmeta. Izbere ga Ministrstvo za šolstvo iz skupine predmetov, v kateri so: matematika, nizozemščina in francoščina kot tuja jezika ter »okoljske vede – čas, prostor, družba in uporaba informacijskih virov«. V šolskem letu 2008/09 je bil za 6. in 8. razred organiziran preizkus iz matematike.

Pri spremljevalnem preverjanju na Finskem vzorčne skupine učencev najpogosteje opravljajo le preizkus iz enega predmeta, in sicer maternega jezika ali matematike, manj pogosto pa iz kakšnega tretjega predmeta ali skupine predmetov, določenih v skladu z nacionalnimi prednostnimi cilji. V šolskem letu 2008/09 so učenci šestih razredov opravljali preizkus iz matematike, učenci devetih razredov pa iz švedščine kot drugega tujega jezika in materinščine.

Pri formativnem »zunanjem preverjanju uspeha učencev« v Belgiji (francoski skupnosti) se predmeti menjavajo v triletnih obdobjih. Na primer v šolskem letu 2008/09 je bilo za učence iz treh različnih šolskih let določeno opravljanje preizkusov iz naravoslovja, zgodovine in geografije (preizkusi so bili nazadnje odloženi do leta 2009/10); v šolskem letu 2009/10 naj bi opravljali preizkus iz branja, pisanja in tujih jezikov (tuji jeziki le za 6. razred primarnega izobraževanja), v šolskem letu 2010/11 pa naj bi bili na vrsti matematika in tuji jeziki (zadnji le za 2. leto sekundarnega izobraževanja).

S splošnim diagnostičnim ocenjevanjem nameravajo v Španiji ciklično preverjati osem ključnih kompetenc. V šolskem letu 2008/09 so se v četrtnih razredih primarnih šol preverjale kompetence za jezikovno sporazumevanje, matematične in tiste, povezane z naravoslovjem, ter družbene in državljanske kompetence. Leta 2010 bodo prav te preverjene še v 2. letu sekundarnega izobraževanja. Načrte za preostala leta v tem cikličnem obdobju bo pripravil svet nacionalnega Inštituta za evalvacije (IE). Za diagnostično preverjanje osmih ključnih kompetenc po avtonomnih skupnostih bo načrte pripravila vsaka od njih. Večina bo vsako leto preverjala kompetence pri jezikovnem sporazumevanju in matematiki. V določenih primerih bodo vse ključne kompetence preverili v istem šolskem letu.

V Franciji se predmeti pri preizkusih za spremljanje in nadzorovanje ob koncu primarnega in sekundarnega izobraževanja menjavajo v petletnih obdobjih. V vsakem so zajeti vsi predmeti, razen umetnosti in športne vzgoje. V prvem letu vsakega obdobja učenci opravljajo preizkuse iz francoščine, v drugem iz tujih jezikov (angleščine, nemščine in španščine), v tretjem iz državljske vzgoje in družbe, v četrtem iz ved o živi naravi, fizike in kemije, v petem pa iz matematike. V šolskem letu 2008/09 so učenci primarnega in sekundarnega izobraževanja opravljali preizkus iz francoščine.

Včasih države pri preverjanju znanja predmete menjajo letno. V Estoniji so vzorčni nacionalni preizkusi v šestem šolskem letu sestavljeni iz estonščine ali ruščine kot maternega jezika, matematike in predmeta, ki se od leta do leta razlikuje in ga napove ministrstvo za šolstvo in znanost en mesec pred preizkusom. Podobno je v Sloveniji, kjer se pri nacionalnem preverjanju ob koncu enotne devetletne osnovne šole preverja uspeh pri slovenščini (oziroma madžarščini ali italijanščini na narodno mešanih območjih) in matematiki, tretji predmet pa vsako leto določi minister za šolstvo iz skupine, ki jo sestavljajo tuji jezik (angleščina ali nemščina), biologija, kemija, fizika, tehnika in tehnologija, geografija, zgodovina, državljska in domovinska vzgoja ter etika, glasbena, likovna in športna vzgoja.

Na Danskem, v Estoniji, na Irskem in Nizozemskem pri preverjanju uporabljajo kombinacijo obveznih in izbirnih predmetov. Nizozemski preizkus CITO je npr. sestavljen iz treh obveznih predmetov in enega izbirnega. Na Irskem preizkus za pridobitev »*junior certificate*« zajema obvezne predmete in take, ki so na splošno izbirni, v nekaterih vrstah šol pa lahko tudi obvezni. Estonski preizkus za pridobitev spričevala ob koncu obveznega izobraževanja je sestavljen iz treh predmetov; dva sta določena centralno in sta obvezna: prvi je estonski jezik in književnost v estonskih šolah oziroma estonščina kot drugi jezik v ruskih šolah, drugi je matematika. Tretji predmet si s seznama izbirnih predmetov izberejo učenci sami.

Med predmete, ki se najpogosteje preizkušajo, spadata učni jezik in matematika, sledijo tuji jeziki in naravoslovje, v nekaterih državah pa so se odločili tudi za to, da preverjajo medpredmetno znanje in spretnosti. Škotski pregled dosežkov učencev (*Scottish Survey of Achievements, SSA*) in škotske nacionalne kvalifikacije (*Scottish National Qualifications*) večinoma temeljijo na predmetih, vsebujejo pa tudi preizkus nekaterih temeljnih spretnosti, kot so reševanje problemov, skupinsko delo in uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologij. Od leta 2009 do leta 2011 bodo na Finskem z »nacionalnim spremljanjem učnih dosežkov« preverjali uspeh pri osnovnošolskih medpredmetnih temah, kot so osebna rast, kulturna identiteta in internacionalnost, medijske spretnosti in sporazumevanje, sodelovalno državljanstvo in podjetništvo, odgovornost za okolje, blaginjo in trajnostni razvoj, varnost in promet ter tehnologija. V šolskih letih 2009/10 in 2010/11 bosta v Belgiji (flamski skupnosti) preizkusa za spremljanje in nadzorovanje izpeljana pri predmetih »okoljske vede – čas, prostor, družba in uporaba informacijskih virov« ter »pridobivanje in obdelava podatkov«.

Na Poljskem je preizkus ob koncu primarnega izobraževanja v glavnem sestavljen iz medpredmetnih tem; preverjajo se branje, pisanje, sklepanje, uporaba informacij in praktična uporaba znanja. Drugi preizkus ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja je sestavljen iz treh ločenih delov, in sicer humanistike, naravoslovja (matematike in naravoslovnih ved) in modernega tujega jezika; pri prvih dveh se preverjajo tudi medpredmetne vsebine.

2.2.3 Tipi vprašanj pri preizkusih

V večini držav se pri nacionalnih preizkusih prepletajo vsebinsko naravnana in spretnostna vprašanja ter naloge. Pri določanju tipov države najpogosteje izbirajo vprašanja zaprtega tipa – najpogosteje vprašanja

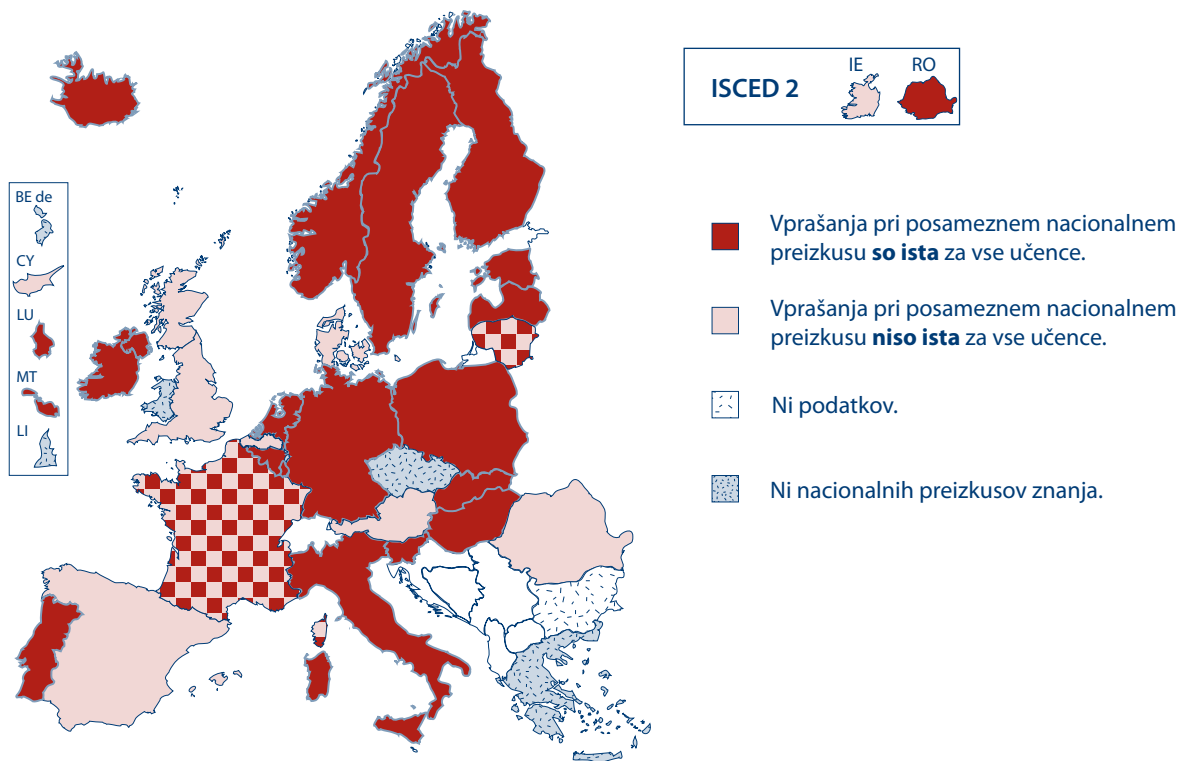
izbirnega tipa, vprašanja s kratkimi odgovori ali esejska vprašanja, pa tudi vprašanja z daljšimi odgovori, kar je odvisno od predmeta in šolskega leta, v katerem se preizkus izvaja. Nizozemski preizkus CITO in nekateri preizkusi v Franciji in Italiji so sestavljeni le iz vprašanj izbirnega tipa. Ta tip vprašanj je prevladujoč tudi v Bolgariji in na Norveškem.

Pisni preizkusi s »svinčnikom in papirjem« so najpogostejša različica, izvajajo pa se tudi ustni preizkusi. Poleg tega v nekaterih državah, kot so Belgija (flamska skupnost), Danska, Francija in Latvija, poteka tudi praktično preverjanje znanja.

Preizkuse znanja v 13 državah ali pokrajinah dopolnjujejo tudi spremljajoči vprašalniki za ravnatelje šol, učitelje, starše ali učence, in sicer v Belgiji (flamski in francoski skupnosti), Estoniji (le za učitelje), na Irskem, v Španiji, Franciji, Litvi, na Madžarskem, v Avstriji, Romuniji, na Finskem, v Združenem kraljestvu (na Škotskem) in na Islandiji. Vprašalniki so največkrat dodani preizkusom za spremljevalne namene. Zbrani podatki se nanašajo na socialni in ekonomski položaj učencev, njihovo motivacijo in ukrepe za pomoč ali pa izražajo splošno ozračje na šolah. Vprašanja za učitelje zajemajo izkušnje pri poučevanju, dejavnosti za stalno strokovno izpopolnjevanje, metode poučevanja in druge teme. Z zbranimi podatki je mogoče pripraviti smiselno povezano analizo uspeha pri preizkusih in prepoznati dejavnike, ki so vplivali nanj – bodisi v šolah, pri učiteljih, v domačem okolju ali pri učencih.

Na Finskem se s prvim vprašalnikom, ki ga izpolnjujejo ravnatelji in učitelji, poizveduje po podatkih o šolah in vodenju učnega procesa. V drugem vprašalniku, tega izpolnjujejo učenci, je osrednja pozornost namenjena njihovim pogledom na preizkuse pri posameznih predmetih ter dožemanju njihove uporabnosti in težavnosti. Neobvezen vprašalnik za učence je tudi sestavni del madžarskega nacionalnega preverjanja osnovnih kompetenc. Starši in učenci ga skupaj izpolnijo pred preizkusom. Uporablja se za pridobivanje informacij o položaju učencev in družine ter pregled njihovega socialnega, ekonomskega in kulturnega kapitala.

**Slika 2.4: Standardiziranje vprašanj pri preizkusih znanja,
ravni ISCED 1 in 2, 2008/09**

Vir: Eurydice

Dodatne opombe

Francija: vprašanja so pri preizkusih iz »sistema za diagnostično preverjanje« in pri »preverjanju osnovnih kompetenc« za vse učence ista, pri cikličnem spremljevalnem preverjanju ob koncu primarnega in nižjega sekundarnega izobraževanja pa se ob upoštevanju teorije odgovora na postavko (IRT) razlikujejo;

Litva: pri »nacionalnem pregledu uspeha učencev« vprašanja niso ista za vse učence, pri preverjanju osnovnih izobraževalnih dosežkov učencev pa so v posameznem preizkusnem testu za vse učence ista;

Združeno kraljestvo (NIR): preizkus za prehod na nadaljevanje izobraževanja je enak za vse učence; zadnji centralno voden izbirni preizkus za vpis v poprimarno izobraževanje so učenci opravljali leta 2008 za vpis v letu 2009.

Pojasnilo

Razlogi za različna vprašanja pri nacionalnih preizkusih – gre za primere, ko učenci pri istem preizkusu ne odgovarjajo na ista vprašanja – so različni. Mednje spadajo napori za večjo učinkovitost, zaradi česar se preizkusi prilagajajo ravni znanja in zmožnosti posameznega učenca ali pa je treba pripraviti več različnih testov zaradi velikega obsega znanja in spretnosti, ki se preverja, da bi zagotovili metodološko in statistično pravilne rezultate.

Obseg istih vprašanj v posameznih nacionalnih preizkusih se po državah razlikuje. V prvi skupini, ta obsega večino držav, vsi učenci pri določenem preizkusu odgovarjajo na ista vprašanja. Na Irskem, v Franciji, Litvi in Romuniji pa to velja le za nekatere nacionalne preizkuse, pri drugih pa se vprašanja lahko tudi razlikujejo. V drugi skupini držav se vprašanja pri posameznih preizkusih redno razlikujejo. Razlogi za to izhajajo

iz dejstva, da je ob upoštevanju posameznikove drugačnosti in potreb⁽⁷⁾ nujen metodološki premislek v zvezi z analiziranjem in evalviranjem preizkusov, ali iz želje, da bi preprečili goljufanje učencev ali učiteljev. Tako v štirih državah vprašanja pri preizkusih prilagajajo individualni učni ravni in potrebam. Nacionalni preizkusi na Danskem, pri njihovem izvajanju se uporablja informacijsko-komunikacijska tehnologija, so skrbno prilagojeni ravni učencev, ki jih opravljajo. Vsak učenec na vsaki ravni se torej spoprime z osebnim preizkusom (glej razdelek 2.2.4). Na Irskem učencem, ki opravljajo preizkus za »junior certificate« (na ravni ISCED 2), ponudijo različne zahtevnostne ravni (višjo, navadno in osnovno raven). Poleg tega učenci v individualni testni poli vprašanja lahko izbirajo. Prostovoljno »nacionalno kurikularno preverjanje« pri 14 letih (v 3. glavnem obdobju) v Združenem kraljestvu (Angliji) za matematiko vsebuje štiri različne ravni zahtevnosti; vsaka od njih se ocenjuje posebej. Učitelji ocenijo, katera stopnja je za posameznega učenca najprimernejša. Za naravoslovje sta dve različni ravni; pri vsaki se ocenjuje različna raven znanja. Podobno kot pri matematiki učitelj oceni, katera raven je najprimernejša za učenčeve zmožnosti.

Tudi v Združenem kraljestvu (na Škotskem) so v škotski zbirki izpitov za učence od 5. do 14. leta preizkusi različnih ravni (od A do F; povezani so z doseženim uspehom večine učencev na različnih stopnjah šolanja). V zbirki (*National Assessment Bank*), iz katere učitelji snamejo izpitne pole, niso le preizkusi različnih ravni in z različnimi vprašanji, v njej je za posamezne stopnje po več različnih enakovrednih pol, torej učenci iste stopnje z različnih šol ne odgovarjajo nujno na ista vprašanja. Taka ureditev preprečuje, da bi učenci z ene šole učence z druge seznanili z vsebino izpita.

V drugih primerih so razlogi za različne preizkuse ali izpitna vprašanja metodološki. V Belgiji (flamski skupnosti) in Franciji (za spremljanje znanja ob koncu primarnega in nižjega sekundarnega izobraževanja v posameznem obdobju) iz statističnih razlogov vsi učenci ne odgovarjajo na ista vprašanja (v skladu s teorijo odgovora na postavko – IRT). Podobno je bila pri nacionalnem evalviranju v Španiji sprejeta metoda matričnega vzorčenja: učenci odgovarjajo na niz skupnih vprašanj, nato pa še na niz različnih. V Združenem kraljestvu (na Škotskem) pri nacionalnem spremljanju (SSA) vsi učenci iz vzorčne skupine ne rešujejo istih nalog. Razporejene so tako, da zagotavljajo statistično primerno zajetje ustreznih stopenj znanja in spretnosti, hkrati pa za posamezne učence ne pomenijo prevelike obremenitve ali stresa. Enako velja tudi za Litvo; pri nacionalnem preverjanju uspeha na isti niz vprašanj ne odgovarjajo vsi učenci, vendar so vprašanja postavljena tako, da se za posamezno predmetno področje po zahtevnosti ne razlikujejo. V Romuniji se pri vzorčnem nacionalnem preverjanju (v 4. šolskem letu) na ravni ISCED 1 uporablja načelo menjavanja, tako da vprašanja pri posameznem preizkusu niso enaka za vse učence.

2.2.4 Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije pri nacionalnem preverjanju znanja

Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije pri nacionalnem preverjanju znanja, skupaj z uporabo osebnih računalnikov, posebnih programov in svetovnega spleta, ima različne namene. Učiteljem lahko pomaga pri vodenju preizkusov, učencem pri izbiranju izpitnih vprašanj, prilagojenih njihovemu znanju, npr. pri izbiri vprašanj, ki so jim kos in jih ne bodo pokopala. Poleg tega uporaba te tehnologije skrajša čas za vrednotenje in ocenjevanje odgovorov na vprašanja, ocenjevanje testov in pripravo poročil.

Računalniška tehnologija se po Evropi uporablja za različne faze nacionalnega preverjanja znanja. V nekaterih državah se uporablja med celotnim postopkom, to je za reševanje nalog pred računalniškim zaslonom in pri ocenjevanju izpitov, v drugih le pri ocenjevanju.

(7) V tem poglavju je obravnavana le standardizacija oziroma diferenciacija vprašanj pri glavnini nacionalnih preizkusov. Za organiziranje nacionalnega preverjanja učencev s posebnimi potrebami glej razdelek 2.2.5.

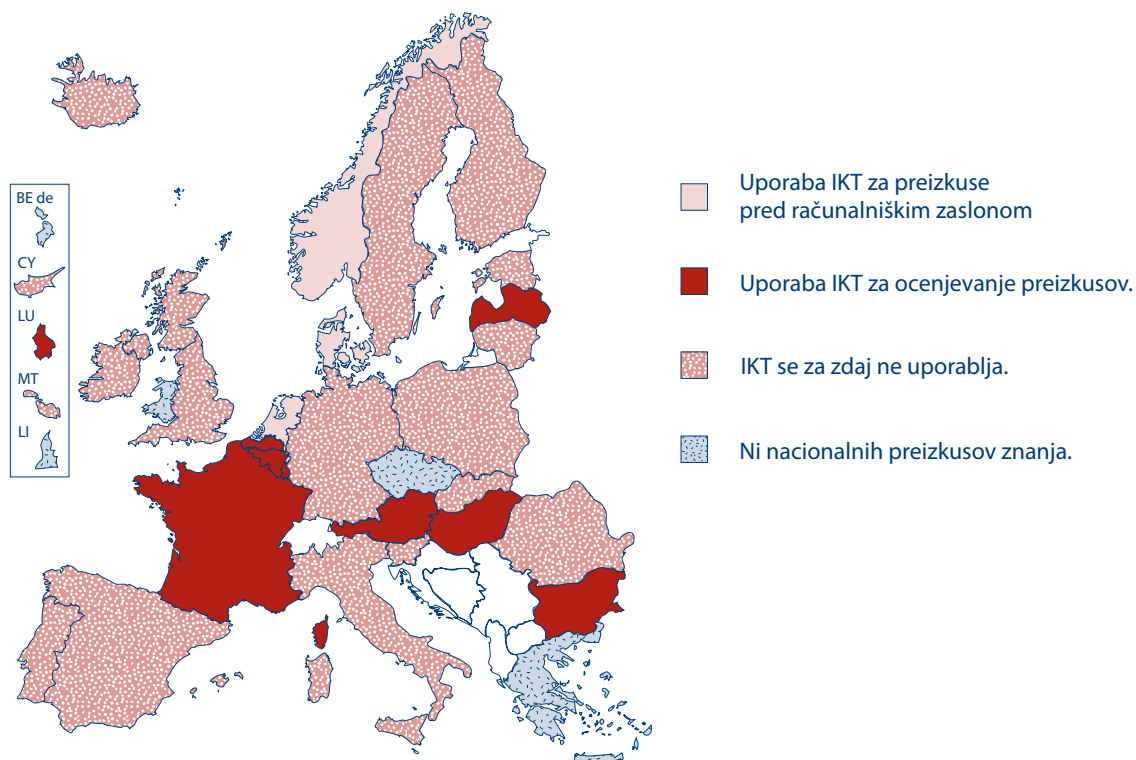
Države, ki preverjanje znanja izvajajo računalniško in se na to tehnologijo opirajo tudi pri ocenjevanju, je mogoče razdeliti v dve skupini. Na Nizozemskem in Norveškem se uporablja tradicionalna oblika računalniško vodenega preizkusa, Danska uporablja inovativne in bolj prilagodljive računalniške metode. Na Nizozemskem je mogoče zaključni preizkus ob koncu primarnega izobraževanja opravljati na papirju, na voljo pa sta še dve digitalni izdaji: »digitalni zaključni preizkus« ter preizkus za ugotavljanje dosežene ravni znanja, t. i. »*level test*« oziroma »*levelplus test*«. Računalniške različice preizkusa se opravljajo z uporabo računalnika in svetovnega spleta, sestavine in vprašanja pa so popolnoma enake kot pri prvi obliki. Vse šole lahko, če tako želijo, izberejo »digitalni zaključni preizkus«; posebno primeren je za učence, ki v rednem roku manjkajo v šoli, ali za ponavljanje preizkusa. »*Level test*« in »*levelplus test*« z dodatkom za pravilno branje in črkovanje sta namenjena učencem z resnimi učnimi težavami. Na Norveškem učenci uporabljajo računalnik za odgovore na vprašanja, uporablja pa se tudi za ocenjevanje preizkusov; računalniško se pripravijo tudi rezultati preizkusov in poročilo o uspehu. Uporaba računalnika je na Nizozemskem in Norveškem mogoča pri pisnih izpitih, na Norveškem pa tudi pri ustnih, in sicer v času, ki je učencem na voljo za pripravo ali za predstavitev pri izpitu.

Pri nacionalnih preizkusih na Danskem učenci uporabljajo računalnik za odgovarjanje na vprašanja; ti se prek spleta ocenijo, za učitelje in starše se samodejno pripravijo rezultati in poročilo o uspehu. Sistem preizkusov pred računalniškim zaslonom je na Danskem znan kot »računalniško prilagojeno preverjanje znanja« (*computer-adaptive testing*, CAT), kar pomeni, da je tesno povezan s posameznimi stopnjami zmognosti učencev. Če učenec pravilno odgovori, je naslednje vprašanje težje in nasprotno. Preizkusi so namreč najučinkovitejši, če je »zahtevnost vprašanj« prilagojena učenčevim zmognostim. Tovrstno preverjanje znanja je tehnološko zelo zahtevno zlasti v zvezi z zmogljivostjo sistema in njegovo stabilnostjo, nujna pa je tudi obsežna zbirka, v kateri je po natančnih pravilih združena množica zelo kakovostnih vprašanj.

Včasih se je treba ob uporabi računalniške tehnologije pri nacionalnem preverjanju znanja spoprijeti tudi s težavami. Problemi s svetovnim spletom lahko elektronsko preverjanje podaljšajo, z računalniki ali programi pa so mogoče tudi druge tehnične težave.

Več drugih držav uporablja informacijsko-komunikacijsko tehnologijo za ocenjevanje preizkusov. To velja za Belgijo (francosko in flamsko skupnost), Francijo, Latvijo, Luksemburg in Avstrijo, kjer jo uporabljajo za omrežno računalniško ocenjevanje ali drugo obliko računalniškega kodiranja, s katero se izračunajo rezultati preizkusov posameznih učencev, šolskih razredov ali pa posameznih vprašanj oziroma preizkusa v celoti. Od leta 2009 naprej se v Franciji uporablja tudi pri testiranju. V Bolgariji se v glavnem uporablja pri ocenjevanju preizkusov in pripravi rezultatov. Pri nacionalnem preverjanju osnovnih kompetenc na Madžarskem je informacijsko-komunikacijska tehnologija opora pri pripravi osrednje analize, priprava rezultatov za šole pa poteka po posebnem računalniškem programu. Enaka programska oprema, ki jo zagotavlja oddelek za preverjanje znanja in evalvacije Urada za šolstvo, šolam omogoča, da same pripravljajo nadaljnje analize.

Slika 2.5: Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije pri nacionalnem preverjanju znanja, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09

Vir: Eurydice

Dodatne opombe

Belgija (BE nl): računalniška tehnologija za opravljanje preizkusa je bila doslej uporabljena le leta 2007 za »slušni test pri francoščini«;

Francija: od leta 2009 naprej se IKT uporablja tudi pri testiranju;

Malta: IKT se za zdaj uporablja le pri računalniško vodenem letnem preizkusu za srednje šole;

Slovaška: v šolskem letu 2007/08 je bil preverjen elektronski preizkus znanja pri prvem delu izpita iz slovaškega jezika in književnosti;

Združeno kraljestvo (SCT): IKT se zdaj uporablja za elektronsko vodene izbirne preizkuse; vprašanja za nacionalne preizkuse za učence od 5. do 14. leta šole snamejo, natisnejo ali kopirajo iz računalniškega programa »Učenje in poučevanje na Škotskem«; pri nacionalnem kvalifikacijskem izpitu škotski kvalifikacijski urad poskusno vpeljuje elektronsko preverjanje za posamezna predmetna področja;

Islandija: preverjanje ob računalniku bo postopno vpeljano v letih 2009 in 2010.

Več kot polovica držav pri nacionalnem preverjanju znanja še ne uporablja informacijsko-komunikacijske tehnologije; nekatere med njimi jo načrtujejo ali so pilotne projekte že vpeljale. V Estoniji je bilo že preverjeno, ali bi bili elektronsko vodeni preizkusi izvedljivi, za leto 2012 pa je načrtovan pilotni projekt za uporabo IKT pri ocenjevanju izpitov ob koncu obveznega izobraževanja. Na Slovaškem je bil v šolskem letu 2007/08 preverjen elektronski preizkus znanja pri prvem delu izpita iz slovaškega jezika in književnosti. Potem, ko je bil na Portugalskem leta 2007 pripravljen »tehnoški načrt v šolstvu«, se zdaj nadaljujejo načrti za vpeljavo »projekta elektronske evalvacije«; v njem je predvidena tudi priprava nacionalnih preizkusov v elektronski obliki, s čimer naj bi pripomogli k rabi IKT v izobraževanju. Na Islandiji se Šolski izpitni inštitut

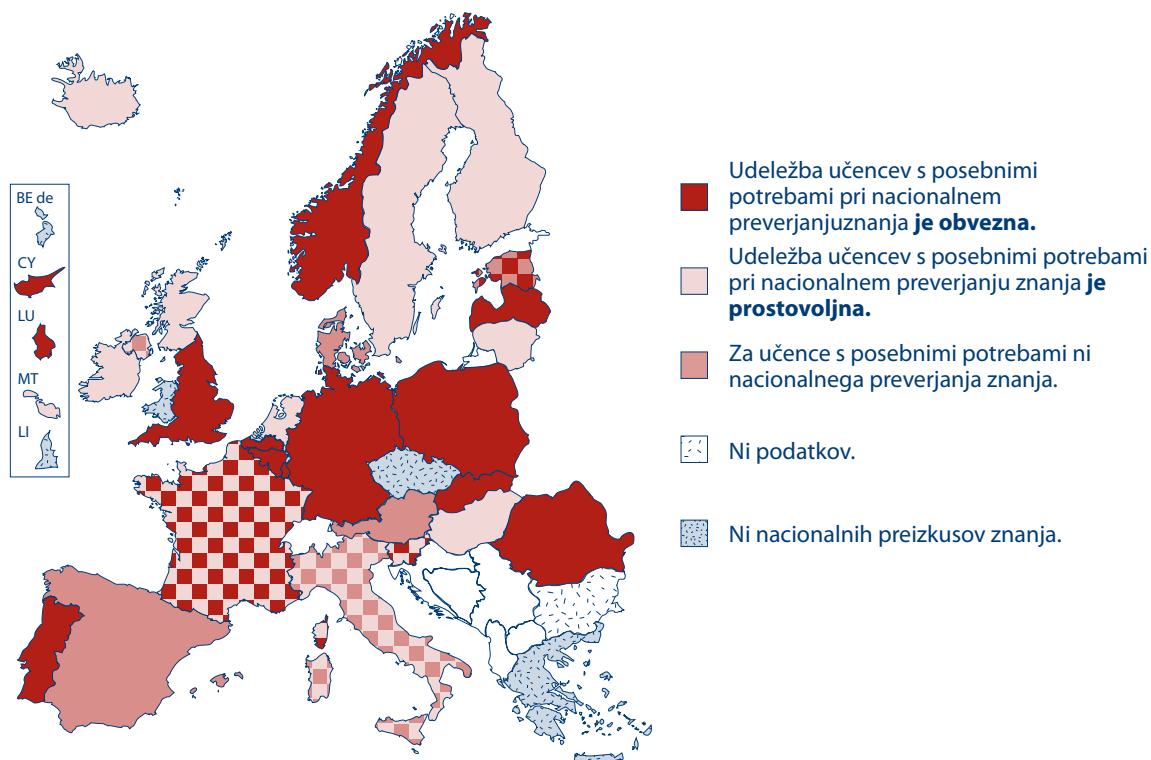
prav zdaj ukvarja z razvojem elektronske oblike personaliziranih preizkusov. V načrtu je, da bi v letih 2009 in 2010 nacionalne vodene izpite v 10. letu izobraževanja izpeljali tudi računalniško, druge izpite pa »s svinčnikom in papirjem«; nato nameravajo postopoma povečevati delež računalniško vodenih preizkusov, delež drugih pa zmanjševati. V Romuniji je za vpeljavo IKT za nacionalno preverjanje znanja predviden pilotni projekt med letoma 2010 in 2013. Na Poljskem pričakujejo, da bo IKT vpeljana za ocenjevanje pri preizkusih znanja, in sicer med letoma 2013 in 2015.

2.2.5 Sodelovanje učencev s posebnimi učnimi potrebami

Učenci s posebnimi učnimi potrebami so heterogena skupina; po Evropi se nacionalno preverjanje znanja zanje organizira na različne načine. Če uporabimo definicijo iz Mednarodne standardne klasifikacije izobraževanja (ISCED 1997) ⁽⁸⁾, med učence s posebnimi potrebami spadajo tisti s slabšimi zmožnostmi ali drugimi učnimi težavami, pa tudi tisti, ki jim v šoli spodleti zaradi različnih drugih vzrokov, ki jih ovirajo pri optimalnem razvoju. Treba pa je opozoriti, da se definicije po državah razlikujejo, prav tako ločnice med posameznimi skupinami učencev. Še več, za učence s posebnimi potrebami je v nekaterih državah izobraževanje organizirano posebej, v drugih pa v prevladujočem izobraževalnem sistemu. Ali je tej široko definirani skupini učencev zagotovljena pomoč ali ne, je spet odvisno od tega, koliko jim po šolah prilagajajo organizacijo, poučevanje, kurikulum in navsezadnje preverjanje znanja pri nacionalnih preizkusih.

⁽⁸⁾ Glej Unesco (2006), International Standard Classification of Education (ISCED 1997).

Slika 2.6: Sodelovanje učencev s posebnimi potrebami pri nacionalnem preverjanju znanja, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09

Vir: Eurydice

Dodatne opombe

Belgija (Be fr): opravljanje nacionalnih preizkusov je v določenih šolskih letih obvezno za vse učence, šole pa imajo pristojnost, da učence s posebnimi potrebami k preizkusu prijavijo ali ne; odločajo se ob upoštevanju posameznikovega učnega uspeha;

Belgija (Be nl): učence s posebnimi potrebami, ki se izobražujejo v prevladujočem sistemu izobraževanja, spodbujajo, da skupaj z drugimi učenci opravljajo tudi nacionalne preizkuse; za tiste, ki se izobražujejo v posebnih šolah, nacionalnega preverjanja znanja ni;

Nemčija: za učence s posebnimi potrebami v rednih šolah, v katerih se pridobi kvalifikacija, so nacionalni preizkusi obvezni, za tiste v posebnih šolah, ki ne dajejo kvalifikacije, pa ne;

Estonija: sodelovanje pri nacionalnih preizkusih je obvezno za učence s posebnimi potrebami, ki obiskujejo redno osnovno šolo; za učence v šolah s prilagojenim osnovnošolskim kurikulumom ali posebnim kurikulumom za učence z lažjimi ali resnimi učnimi težavami nacionalnega preverjanja znanja ni, prav tako ne za učence posebnih šol;

Francija: pri »preverjanju osnovnih kompetenc« je sodelovanje učencev s posebnimi potrebami prostovoljno; ravnatelj lahko odloči, ali so težave učencev take, da jim preprečujejo opravljanje preizkusa pod enakimi pogoji, kot je določen za druge učence; v »sistemu za diagnostično preverjanje znanja« je sodelovanje učencev s posebnimi potrebami obvezno, preizkus pa je zanje primerno prilagojen; za učence s posebnimi potrebami v posebnih šolah nacionalno preverjanje ni organizirano; izjema so slabovidni učenci – ti opravljajo preizkuse iz »sistema za diagnostično preverjanje znanja«;

Italija: v primarnem izobraževanju in prvem letu nižjega sekundarnega izobraževanja učenci s posebnimi potrebami ne opravljajo preizkusov, v tretjem letu nižjega sekundarnega izobraževanja pa o tem, ali jih morajo opravljati ali ne, odloči razredni učiteljski zbor;

Ciper: preizkus je obvezen za vse učence, tudi tiste s posebnimi potrebami; zanje niso predvidene nikakršne prilagoditve; izjema so lahko le učenci z zelo resnimi težavami;

Nizozemska: nacionalni preizkusi znanja na splošno niso obvezni; če se šola zanje odloči, jih navadno opravljajo vsi učenci; prilagojeno obliko preizkusa opravljajo tudi učenci z disleksijo in invalidi;

Poljska: izvzeti so učenci z lažjimi ali težjimi duševnimi motnjami;

Romunija: sodelovanje pri nacionalnem preverjanju znanja je za učence s posebnimi potrebami, vpisane v redne šole, obvezno, za vpisane v posebne šole pa prostovoljno;

Slovenija: učenci s posebnimi potrebami, vpisani v prevladujoč ali njemu ustrezen osnovnošolski program, obvezno opravljajo nacionalni preizkus v devetem šolskem letu, v šestem pa prostovoljno; v obeh navedenih šolskih letih je preizkus prostovoljen za učence v prilagojenih programih z nižjim izobraževalnim standardom.

Glede na to, ali so preizkusi znanja za učence obvezni, prostovoljni ali se obravnavajo kot izjeme, države na splošno lahko razdelimo v tri skupine. V prvi so države, v katerih so preizkusi znanja obvezni za vse učence in jih skupaj z njimi opravljajo tudi učenci s posebnimi potrebami. Pravzaprav to pravilo večinoma velja za učence, vpisane v splošne šole (prevladujoče vrste šol), vpisani v posebne šole pa v večini držav pri nacionalnem preverjanju znanja ne sodelujejo ali pa le prostovoljno. Pred odločitvijo o obveznem opravljanju preizkusov so bile v državah iz te skupine opravljene ustrezne systemske prilagoditve. V Franciji, kjer učenci obvezno sodelujejo v »sistemu za diagnostično preverjanje«, slabovidni učenci lahko uporabljajo braillovo pisavo ali prejmejo testne pole z velikimi črkami, prav tako so gradiva prilagojena za učence invalide. V Estoniji in na Poljskem so prav tako pripravili gradiva, prilagojena za različne vrste potreb (npr. za slabovidne in naglušne učence). V Latviji je Center za kurikularni razvoj in preverjanje znanja za pomoč učencem pri opravljanju preizkusov razvil celo vrsto ukrepov in pripomočkov. Učenci imajo za opravljanje preizkusa več časa in več odmorov, uporabljajo pa tudi različne pripomočke (npr. povečevalna stekla, posebne opomnike, lističe s podatki itd). Pomagajo jim lahko tudi učitelji, tako da jim naloge razložijo ustno ali z znakovnim jezikom ali jim omogočijo, da zvočne zapise poslušajo večkrat. Tudi v Sloveniji so obvezni nacionalni preizkusi v devetem šolskem letu prilagojeni za učence s posebnimi potrebami; uporabljajo se povečana pisava, elektronske različice gradiv, za slabovidne pa zvočni zapisi ali braillova pisava. Učencem so prilagojene tudi metode – več časa in odmorov, sodelovanje pomočnikov ali uporaba računalnika oziroma druge posebej prilagojene opreme in virov.

Učenci s posebnimi potrebami pri nacionalnem preverjanju znanja sodelujejo tudi na Portugalskem; če je zanje pripravljen popolnoma prilagojen (personaliziran) kurikulum, je z njim usklajen tudi preizkus znanja. V portugalskih šolah so nekateri učenci preverjanja znanja lahko tudi oproščeni. Sodelovanje pri preverjanju je praviloma sicer obvezno, izjeme pa so priseljenci in popotniki, ki so prišli v šolo sredi šolskega leta ali manj kot eno leto pred rokom za preizkus znanja. V Združenem kraljestvu tudi učenci s posebnimi potrebami obiskujejo predpisane nacionalne kurikulume. Dovoljeno pa je, da se za posamezne učence s posebnimi potrebami kurikulumi prilagajajo, s prilagoditvami pa uskladi tudi preverjanje znanja. Šole lahko pri Uradu za kvalifikacije in kurikulum naročijo prilagojena izpitna gradiva za slepe in slabovidne učence ter za druge učence s posebnimi potrebami, prav tako pa tudi prilagojene matematične teste za naglušne učence in tiste, ki uporabljajo znakovni jezik. Poleg tega lahko ravnatelj šole, ki se financira iz javnih sredstev (*maintained school*), in ki jo obiskujejo učenci s posebnimi potrebami, začasno, vendar največ za šest mesecev, učence oprosti opravljanja nalog iz kurikuluma in z njimi povezanega preverjanja znanja. Otroci, za katere učitelji ocenijo, da je njihovo znanje, merjeno z osemstopenjsko lestvico, pod določeno ravno, ne sodelujejo pri nacionalnem preverjanju, pač pa jih ocenijo učitelji sami. V to skupino otrok spadajo npr. tisti, ki so nedavno prišli v šolo iz nekega drugega šolskega sistema in angleščine še ne znajo.

V drugo skupino spadajo države, v katerih je nacionalno preverjanje znanja za učence s posebnimi potrebami prostovoljno, in sicer ne glede na to, ali je za druge učence obvezno ali ne. O sodelovanju učencev s posebnimi potrebami odločajo šole, učenci sami skupaj s svojimi starši ali pa je sodelovanje urejeno z državnimi predpisi. Zadnje velja za Madžarsko, kjer je udeležba učencev s posebnimi potrebami pri nacionalnem preverjanju osnovnih kompetenc urejena s predpisi in določena v skladu z vrsto in stopnjo učnih

težav. Nekateri opravljajo preizkuse v celoti, drugi se jih sicer udeležijo, izid pa se pri računanju uspeha celotne šole ne upošteva. Tudi v Litvi je nacionalno preverjanje znanja za učence s posebnimi potrebami prostovoljno. Na podlagi pisne prošnje se za posamezne učence s posebnimi potrebami (slabovidne, naglušne in tiste z lažjo telesno prikrajšanostjo) lahko opravljanje osnovnošolskih preizkusov izpelje tako, da se upoštevajo njihove zdravstvene težave – s posebno obliko nalog in navodili za preverjanje znanja. Če je šola izbrana v vzorec za preizkus, imenovan »nacionalni pregled uspeha učencev«, ga lahko opravljajo tudi učenci s posebnimi potrebami; z načrtovanimi reformami je predvideno, da bo zanje prilagojeno tudi gradivo za preizkus. Na Nizozemskem je to že narejeno. Prilagoditve so mogoče za učence z disleksijo in invalide; za slepe učence so na voljo knjižice z vprašanji v braillovi pisavi, za slabovidne učence in tiste z disleksijo povečane ali črno-bele različice, za učence z disleksijo pa je na voljo še dodaten čas in zvočno posneto gradivo. Šole lahko preizkusov oprostijo otroke priseljencev, če so se v državo priselili le štiri leta pred osmim šolskim letom ali pozneje, in otroke, za katere pričakujejo, da bodo nadaljevali izobraževanje v posebnih srednjih šolah. Učenci, ki so upravičeni do učne pomoči in na vseh področjih zaostajajo približno za leto in pol, lahko opravljajo »*final test*« ali »*level test*«. Na Islandiji učenci z motnjami v duševnem razvoju lahko opravljajo preizkuse znanja, če s tem soglašajo starši. Za učence z drugimi težavami, npr. za slabovidne, naglušne ali dislektične, so na voljo prilagojena gradiva. Otroke priseljencev ravnatelj lahko oprostijo opravljanja izpita iz islandščine, pa tudi iz matematike, če na Islandiji živijo manj kot eno leto. V Združenem kraljestvu (na Škotskem) je odločitev o tem, ali bodo učenci s posebnimi učnimi potrebami in učenci, ki so upravičeni do pomoči, opravljali preizkuse za učence od 5. do 14. leta (na ravni, ki ustreza njihovim dosežkom v šoli) in nacionalne izpite za šestnajsletnike, v pristojnosti šole ali učiteljev. Tudi za učenca, ki je upravičen do pomoči in je izbran v vzorec SSA, šola odloči, ali bo opravljal preizkus ali ne; pri tem npr. presoja, ali bi bil izpit za učenca prevelik stres.

V tretjo skupino spadajo države, v katerih učenci s posebnimi potrebami ne opravljajo nacionalnih preizkusov ali pa se ti ne upoštevajo. V tej skupini držav so Danska, Španija in Avstrija. V Združenem kraljestvu (na Severnem Irskem) otroci, ki jim Svet za izobraževanje in knjižnice izda odločbo o tem, da spadajo med učence s posebnimi potrebami, ne opravljajo prehodnih izpitov. Lahko pa jih opravljajo tisti, ki si te odločbe niso pridobili, njihovi starši pa jih želijo vpisati v gimnazijo.

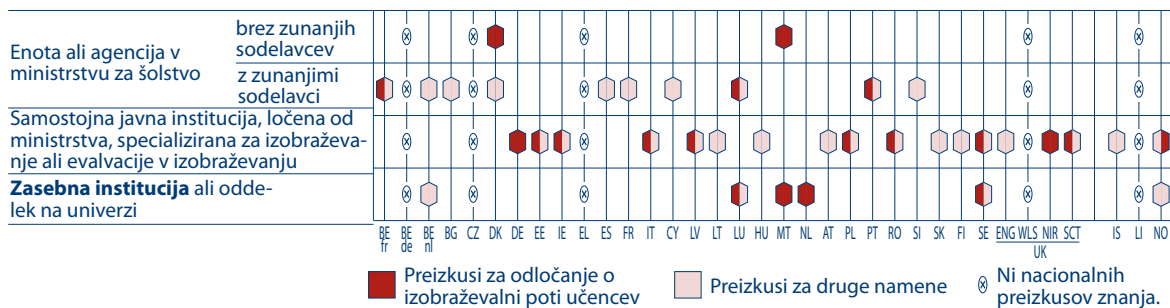
2.3 Strokovni delavci in organi

V tem poglavju so prikazani udeleženci, odgovorni za pripravo, vodenje in ocenjevanje nacionalnih preizkusov. Le dobro poznavanje njihovih pristojnosti omogoča pravilno naslavljanje morebitnih vprašanj o veljavnosti in objektivnosti preizkusov. To je toliko bolj pomembno zato, ker se za zdaj večina nacionalnih preizkusov opravlja na papirju in skoraj vedno vsebujejo tudi vprašanja odprtega tipa (glej razdelek 2.2.5), odgovorov nanje pa ni mogoče ocenjevati samodejno z optičnim branjem.

2.3.1 Priprava preizkusov znanja

Za pripravo nacionalnih preizkusov znanja sta v Evropi pristojna dva tipa institucij: enota ali agencija v ministrstvu za šolstvo ali javna agencija, ki jo je sicer ustanovilo ministrstvo, vendar je od njega ločena in samostojna.

**Slika 2.7: Organi, odgovorni za pripravo nacionalnih preizkusov znanja,
ravni ISCED 1 in 2, 2008/09**

Vir: Eurydice

Dodatni opombi

Malta: Svet za sprejemne izpite in zaključne izpite v srednjem izobraževanju na Univerzi na Malti pripravi preizkuse za pridobitev srednješolskih spričeval ob koncu obveznega izobraževanja; drugi preizkusi se sestavljajo na ministrstvu za šolstvo v direktoratu za kakovost in standarde v izobraževanju;

Združeno kraljestvo (NIR): zadnji, centralno vodeni prehodni preizkusi so bili organizirani novembra 2008 za vpis septembra 2009.

Pojasnilo

Pri razvrščanju preizkusov je bil odločilnega pomena njihov glavni namen (glej sliko 2.1). Na sliki niso ločeni preizkusi za ravni ISCED 1 ali 2 (ali za obe ravni). Za nadaljnje informacije o tem glej Dodatek.

V 10 državah je za pripravo preizkusov znanja odgovorno ministrstvo za šolstvo. Več evropskih držav, ki so med prvimi vpeljale preizkuse za ugotavljanje uspeha učencev (glej 1. poglavje) – to so Danska, Luksemburg, Malta, Portugalska in Islandija – je to nalogo zaupalo svojim ministrstvom. Islandija je leta 1993 ustanovila ločeno, samostojno institucijo.

Čeprav je za nacionalne preizkuse znanja odgovorna enota ali agencija v ministrstvu, pri njihovi pripravi pogosto sodelujejo učitelji, strokovnjaki ali univerzitetno osebje. Vendar na Danskem in Malti nekatere preizkuse, pravzaprav tiste, ki so za učence odločilnega pomena, pripravljajo le na ministrstvu. V nasprotju s tem pa so v Bolgariji in Sloveniji kljub odgovornosti ministrstev za glavno nalogo pri pripravi preizkusov pooblaščen posebej ustanovljene komisije.

V skladu z drugo in hkrati najpogostejšo ureditvijo v Evropi je za pripravo preizkusov znanja odgovorna posebna agencija, ločena od ministrstva za šolstvo. Take agencije so se začele ustanovljati v devetdesetih letih. Njihove glavne naloge so različne: lahko ocenjujejo izobraževalni sistem kot npr. Invalsi v Italiji, lahko so njihove pristojnosti širše in sistem tudi nadzorujejo in urejajo s predpisi, kot to velja za Urad za šolstvo na Madžarskem, Nacionalno agencijo za izobraževanje na Švedskem ali finski Nacionalni svet za izobraževanje. Med nalogami takih agencij so lahko tudi preizkusi znanja za podelitev spričeval posameznim učencem: tako je v Latviji in na Poljskem.

Nekatere od teh institucij so izrabile pomoč iz mednarodnih povezav. Tako se je nemški Inštitut za napredek v izobraževanju seznanil z izkušnjami organov iz Francije in Združenega kraljestva. Nacionalnemu izpitnemu centru v Latviji je pri izpeljavi reforme izpitnega sistema med letoma 1996 in 1999 z nasveti pomagal škotski Kvalifikacijski urad. V Romuniji so komisiji za pripravo nacionalnih spremljevalnih preizkusov ob koncu primarnega izobraževanja pomagali strokovnjaki za tehnično pomoč z nizozemskega inštituta CITO, zlasti pri izbiri primerne vzorca učencev, razvoju vprašanj za preizkuse in vodenju postopkov.

Institucije zelo pogosto za pomoč pri pripravi preizkusnih postopkov pritegnejo učitelje, strokovnjake in osebje z univerz. Nekatere države navajajo veliko število sodelavcev. Na Irskem so bili npr. nacionalni preizkusi znanja iz angleščine in matematike, ki jih opravljajo vzorčne skupine učencev v dveh točkah primarnega izobraževanja, pripravljeni v sodelovanju z izpitnim oddelkom v Raziskovalnem centru za izobraževanje (*Test department of the Educational Research Centre – Drumcondra*) in nacionalnimi odbori, sestavljenimi iz predstavnikov različnih organizacij, med njimi tudi Ministrstva za šolstvo in znanost in Nacionalnega sveta za ocenjevanje kurikuluma. V Združenem kraljestvu (na Škotskem) se upravni odbor v projektu »Škotski pregled dosežkov učencev« pri odločanju pred izvedbo vsakega pregleda posvetuje o vsebini in tipih nalog z vsemi vpletenimi: npr. s predstavniki ministrstva, Škotskega kvalifikacijskega urada, strokovnjaki iz programa Učenje in poučevanje na Škotskem, Združenja direktorjev za izobraževanje na Škotskem (v lokalnih skupnostih), Inšpektorata njenega veličanstva za izobraževanje ter vodilnimi delavci SQA in učitelji.

Nekatere evropske države se od dveh glavnih modelov (enota ali agencija v ministrstvu ali samostojna agencija) razlikujejo in pripravo nacionalnih preizkusov zaupajo drugim organom ali institucijam. V Belgiji (flamski skupnosti), Luksemburgu, na Švedskem in Norveškem (razen za preizkuse, povezane s podelitvijo spričeval) jih pripravljajo univerze – vendar še vedno pod nadzorom šolskega ministrstva ali agencije, specializirane za izobraževanje. Na Malti pa je zaključni izpit v sekundarnem izobraževanju zaupan izpitnemu odboru na Univerzi na Malti.

Drugačen je model na Nizozemskem. CITO, osrednji inštitut, odgovoren za nacionalne preizkuse znanja, je od leta 1999 naprej zasebni inštitut. Ustanovilo ga je Ministrstvo za šolstvo že leta 1968, zdaj pa za te naloge še vedno prejema javna sredstva. Specializiral se je za razvijanje preizkusov znanja, njegovo delovanje je mednarodno. To je edini sistem, v katerem morajo šole ali pristojni organi opravljanje prostovoljnih nacionalnih preizkusov za svoje učence plačati. Nikjer drugje šole ne plačujejo stroškov preizkusov.

V Nemčiji z njeno federalno ureditvijo in Španiji z decentraliziranim šolskim sistemom o načrtovanju nacionalnih preizkusov skupaj odločajo nacionalne agencije in šolske oblasti v posameznih deželah oziroma avtonomnih skupnostih. V Nemčiji preizkuse pripravljajo dežele. Njihova vsebina izraža kurikulum za posamezni predmet in šolsko leto v posamezni deželi, hkrati pa tudi izobraževalne standarde, definirane v nemškem Inštitutu za napredek izobraževanja in leta 2004 sprejete v Stalni konferenci ministrov za izobraževanje in kulturo vseh dežel. V Španiji nacionalni Inštitut za evalvacije (IE) pri pripravi vzorčnega preverjanja znanja sodeluje z avtonomnimi skupnostmi. Za preverjanje znanja je odgovoren inštitut, vendar so v njegovem upravnem odboru predstavniki avtonomnih skupnosti, tako da sodelujejo pri vseh odločitvah – te se sprejemajo s soglasjem. Preizkusi znanja, ki jih morajo opravljati vsi učenci, pa so v popolni pristojnosti vsake avtonomne skupnosti.

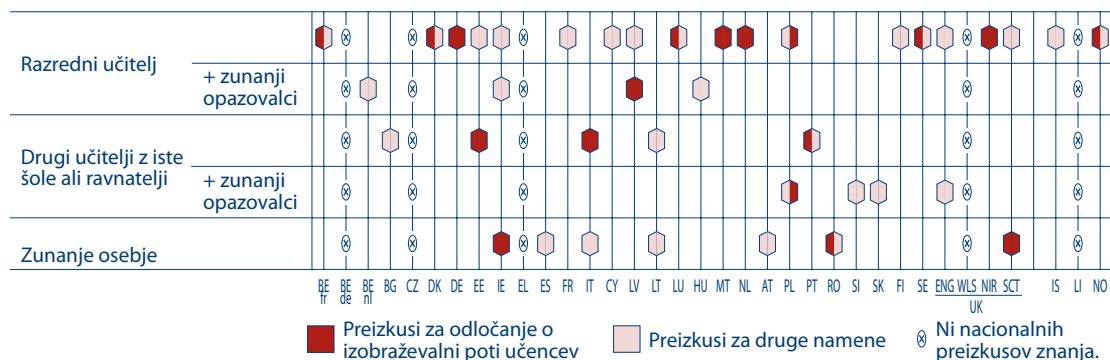
2.3.2 Vodenje nacionalnih preizkusov znanja

V veliki večini primerov nacionalne preizkuse vodijo učitelji, a imajo za to delo zelo natančna navodila. To velja tako za preizkuse, ki močno vplivajo na izobraževalno pot učencev, kot za tiste, ki se opravljajo za druge namene. V nekaterih državah, v katerih učitelji vodijo preizkuse za svoje učence, so za zagotavljanje enotnosti uvedeni posebni postopki, npr. zunanji nadzorniki v Belgiji (flamski skupnosti), na Irskem (pri vzorčnih preizkusih) in v Latviji (pri preizkusih, ki so za učence odločilni).

Na Madžarskem je pri preverjanju osnovnih kompetenc za usklajevanje celotnega postopka na šoli imenovana ena oseba. Navadno se za to nalogo vnaprej usposablja v območni pisarni Urada za izobraževanje. Pri velikem številu učencev je za usklajevanje postopkov pri Nacionalnem preverjanju osnovnih kompetenc (NABC) imenovanih več oseb. Te morajo skladno z navodili iz priročnika o nacionalnem preverjanju popisati vse postopke. Urad za izobraževanje imenuje tudi pooblaščenca za zagotavljanje kakovosti, ki

nadzorujejo postopke na lokalni ravni.

Slika 2.8: Osebe, pristojne za vodenje nacionalnih preizkusov znanja, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09

Vir: Eurydice

Dodatne opombe

Irska: učitelji določenega razreda vodijo standardizirane preizkuse iz matematike in angleščine, s katerimi se odkrivajo posameznikove učne potrebe;

Litva: drugi učitelji z iste šole so odgovorni za vodenje prostovoljnih preizkusov (za preverjanje uspeha v osnovnih šolah), vzorčne preizkuse (nacionalno preverjanje uspeha učencev) pa vodi zunanje osebe;

Združeno kraljestvo (ENG): obvezne preizkuse v prvem glavnem obdobju in prostovoljne preizkuse vodijo razredni učitelji; obvezne nacionalne preizkuse v drugem glavnem obdobju vodi ravnatelj, nadzoruje pa ga predstavnik uradnih šolskih organov;

Združeno kraljestvo (NIR): zadnji, centralno vodeni prehodni preizkusi so bili organizirani novembra 2008 za vpis septembra 2009.

Pojasnilo

Pri razvrščanju preizkusov je bil odločilnega pomena njihov glavni namen (glej sliko 2.1). Na sliki niso ločeni preizkusi za ravni ISCED 1 ali 2 (ali za obe ravni). Za nadaljnje informacije o tem glej Dodatek.

V Španiji, Avstriji in Romuniji nacionalne preizkuse vedno vodijo zunanji sodelavci. Imenuje jih nacionalni organ, pristojen za organizacijo preizkusov, ali zunanji pogodbeni izvajalec te naloge. Navedeno velja tudi pri preizkusih za podelitev spričeval na Irskem in v Združenem kraljestvu (na Škotskem) in pri nekaterih spremljevalnih preizkusih v Italiji in Latviji. Do leta 2005 je bilo tako tudi v Sloveniji, odkar pa je preverjanje dobilo drugačno vlogo in se od podelitve spričeval preusmerilo k spremljanju šol, pa je nujno sodelovanje učiteljev.

Nacionalne preizkuse lahko vodijo tudi učitelji z iste šole, ki učencev niso učili. Tako je v Bolgariji, na Portugalskem, v Sloveniji in na Slovaškem, pri prostovoljnem preverjanju uspeha v osnovnih šolah pa tudi v Litvi. V Sloveniji so poleg tega pri preizkusih lahko navzoči pooblaščen člani Državne komisije za vodenje nacionalnih preizkusov znanja in predmetnih komisij ter delavci Državnega izpitnega centra. Podobno je na Portugalskem: med nacionalnim preverjanjem znanja lahko šole obiskujejo člani generalnega inšpektorata za izobraževanje.

V Italiji in na Poljskem so za vodenje preizkusov, na podlagi katerih se podeljujejo spričevala, odgovorni učitelji z iste šole, ki učencev niso učili, ali učitelji z drugih šol. Na Poljskem sodelujejo vsi učitelji določene skupine učencev, razen učiteljev predmeta, ki se preverja. V Estoniji in Združenem kraljestvu (v Angliji)

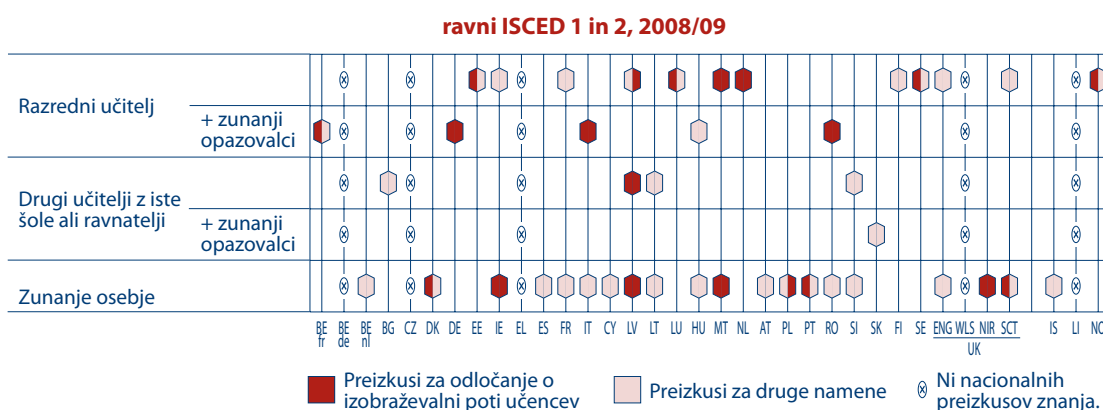
zaključne izpite v osnovni šoli oziroma nacionalne preizkuse v drugem glavnem obdobju vodi ravnatelj. Lokalne oblasti v Angliji morajo po veljavnih predpisih nadzorovati potek preizkusov; vsako leto obiščejo okrog 10 odstotkov šol in preverjajo, ali se vsi postopki vodijo pravilno. Za spremljevalne preglede je pooblaščen tudi Agencija za kvalifikacije in kurikulum.

2.3.3 Ocenjevanje nacionalnih preizkusov znanja

V devetih državah ali pokrajinah je ocenjevanje nacionalnih preizkusov znanja vedno zaupano zunanjim ocenjevalcem; navadno jih imenuje organ, pristojen za pripravo preizkusov. V 11 državah ali pokrajinah nekatere preizkuse ocenjujejo zunanji sodelavci, npr. učitelji, ki so se za to posebej usposobili.

V Bolgariji, Latviji (pri nekaterih preizkusih za podelitev spričeval), Litvi (pri prostovoljnih preizkusih dosežkov v osnovni šoli), Sloveniji (pri nacionalnih preizkusih v šestem šolskem letu) in na Slovaškem preizkuse ocenjujejo učitelji šole, ki učencev niso učili.

Slika 2.9: Osebe, pristojne za ocenjevanje nacionalnih preizkusov znanja,

Vir: Eurydice

Dodatne opombe

Francija: t. i. *évaluations-bilans* – spremljevalne preizkuse znanja ocenjuje Direktorat za preverjanje, raziskovanje uspeha in kakovost dela (DEPP), formativne preizkuse za pomoč pri učenju pa učitelji;

Latvija: izpiti iz latvijskega jezika, ki jih ob koncu devetega šolskega leta opravljajo učenci, vpisani v programe za manjšine, se ocenjujejo centralno; druge preizkuse za pridobitev spričevala ob koncu obveznega izobraževanja ocenjujejo na šoli, večinoma predmetni učitelji, včasih tudi razredni;

Litva: drugi učitelji z iste šole ocenjujejo prostovoljne preizkuse uspeha v osnovni šoli, zunanji ocenjevalci pa vzorčne preizkuse uspeha učencev;

Madžarska: preizkuse NABC v 6. in 8. šolskem letu ocenjujejo zunanji ocenjevalci; preizkuse NABC v 4. šolskem letu ocenjujejo razredni učitelji; izjema so tisti, ki so izbrani v nacionalni reprezentativni vzorec (te ocenjujejo zunanji ocenjevalci);

Malta: letne izpite v primarnih in sekundarnih šolah ocenjujejo učitelji, izpite ob koncu primarnega in obveznega izobraževanja pa zunanji ocenjevalci, ki jih imenuje oddelek za preverjanje znanja z Ministrstva za šolstvo in kulturo ali izpitni odbor Univerze na Malti;

Slovenija: preizkuse ob koncu obveznega izobraževanja vrednotijo učitelji, ki se posebej za to nalogo zberejo v centrih za vrednotenje; učence pri preizkusih ob koncu šestega šolskega leta obveznega izobraževanja vrednotijo učitelji s šole, na katero hodijo, vendar ne tisti, ki so jih učili;

Združeno kraljestvo (ENG): obvezne preizkuse v prvem glavnem obdobju in prostovoljne preizkuse ocenjujejo razredni učitelji, obvezni nacionalni preizkusi v drugem glavnem obdobju pa so zunanje ocenjeni;

Združeno kraljestvo (NIR): zadnji, centralno vodeni prehodni preizkusi so bili organizirani novembra 2008 za vpis septembra 2009;

Združeno kraljestvo (SCT): preizkuse za spremljanje sistema (SSA) ocenjujejo zunanji ocenjevalci, nacionalne preizkuse za učence od 5. do 14. leta pa učitelji.

Pojasnilo

Pri razvrščanju preizkusov je bil odločilnega pomena njihov glavni namen (glej sliko 2.1). Na sliki niso ločeni preizkusi za ravni ISCED 1 ali 2 (ali za obe ravni). Za nadaljnje informacije o tem glej Dodatek.

Pri ocenjevanju preizkusov je mogoče opaziti nekaj razlik, večinoma povezanih z njihovim namenom. Preizkuse, namenjene za prepoznavanje učnih potreb posameznih učencev, v vseh državah, razen na Cipru, ocenjujejo učitelji. Na Danskem, kjer so ti preizkusi računalniško vodeni, se ocenjujejo samodejno.

V šestih državah – Estoniji, Luksemburgu, na Malti, Nizozemskem, Švedskem in Norveškem – preizkuse, ki se uporabljajo za odločanje o izobraževalni poti učencev, ocenjujejo učitelji, ne da bi jih pri tem kdorkoli nadzoroval. Le na Nizozemskem so ti preizkusi vedno sestavljeni iz vprašanj izbirnega tipa in se samodejno ocenjujejo. Na Švedskem Nacionalna agencija za izobraževanje pripravlja strožja pravila za vodenje in ocenjevanje preizkusov. Edini preizkusi, na podlagi katerih se odloča, ali bo učenec napredoval v naslednji letnik ali ne, in jih ocenjujejo učitelji, so letni preizkusi v primarnem in nižjem sekundarnem izobraževanju na Malti. Resnici na ljubo pa sprejemne izpite za vpis v »*junior lyceums*« ali preizkuse, s katerimi učenci izpolnijo pogoje za pridobitev spričevala o končani srednji šoli, ocenjujejo zunanji ocenjevalci.

V drugih državah, v katerih preizkuse ocenjujejo učitelji, se poleg navodil za vodenje postopkov, določenih lestvic ocen ali meril za ocenjevanje uporabljajo različni načini nadzоровanja; z njimi naj bi pri preverjanju znanja zagotovili doslednost in zanesljivost. V Belgiji (francoski skupnosti) učitelji ocenjujejo preizkuse znanja ob koncu primarnega izobraževanja po navodilih posebne delovne skupine, nadzorujejo pa jih inšpektorji. V Nemčiji preizkuse najprej oceni učitelj predmeta, ki se preverja, nato pa jih še enkrat oceni učitelj za isti predmet; imenuje ga ravnatelj izmed učiteljev s šole, ki jo vodi, ali s sosednje šole. V Italiji državne izpite ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja ocenjuje izpitni odbor, sestavljen iz učiteljev zadnjega letnika te šole in zunanjega vodje. Na Portugalskem ocenjevalne postopke nadzorujejo zunanji, posebej za to nalogo usposobljeni učitelji. V Romuniji preizkuse ob koncu 7. in 8. šolskega leta najprej ocenijo učitelji razreda, nato pa še zunanji ocenjevalci.

*

* *

Če povzamemo. Skladno s sedanjo politiko ima preverjanje znanja dva glavna namena: po eni strani se, tako kot v preteklosti, uporablja za potrjevanje posameznikovega učnega uspeha, po drugi pa se širi njegova uporaba za spremljanje šol in celotnega izobraževalnega sistema. Samo manjšina držav ga organizira le za prepoznavanje posameznikovih učnih potreb. Izobraževalne oblasti preizkuse organizirajo za vsak namen posebej ali pa iste preizkuse uporabljajo za več namenov skupaj.

Nacionalni preizkusi znanja – zlasti tisti, ki močno vplivajo na posameznikovo izobraževalno pot ali se uporabljajo za odkrivanje učnih potreb – so večinoma obvezni. Tudi če niso, jih opravljajo skoraj vsi učenci. Precej razširjeni so tudi vzorčni preizkusi za spremljanje izobraževalnega sistema.

Evropske države med obveznim izobraževanjem v povprečju organizirajo preizkuse v dveh ali treh posebej opredeljenih šolskih letih, več držav pa svoje učence preverja precej pogosto.

Če izpustimo preizkuse za podelitev spričeval – pogosto iz več predmetov – ob koncu nižjega srednjega izobraževanja, imamo pri določanju predmetov, ki se preverjajo, dve skupini držav. V prvo spadajo tiste, ki preverjajo le znanje iz učnega jezika in matematike, v drugo, čedalje večjo skupino pa tiste, ki kurikulum

zajemajo širše. Za zdaj se na standardiziran način le redko preverjajo medpredmetne spretnosti in kompetence.

Tudi gradiva za preizkuse so doslej le redke države oblikovale medpredmetno. V večini držav učenci pri nacionalnih preizkusih odgovarjajo na ista vprašanja, v nekaterih pa so se odločili za različna in s tem zagotovili bolj osebno preverjanje znanja. Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije še ni razširjena. Približno tretjina obravnavanih držav s prilagojenimi preizkusi in izpitnimi gradivi omogoča preverjanje znanja tudi za učence s posebnimi potrebami.

Pri nacionalnem preverjanju znanja učitelji sodelujejo na različne načine. Skoraj v vseh državah pomagajo pri pripravi vprašanj in meril za ocenjevanje. Pogosto preizkuse vodijo, v polovici držav jih tudi ocenjujejo. Naraščajoče računalniško vodenje preizkusov pa bi lahko njihovo vlogo na teh področjih zmanjšalo.

Med glavnim namenom preizkusov znanja in tem, kako so vodeni, ni jasne korelacije. Zunanji sodelavci nimajo pri preizkusih, ki močno vplivajo na izobraževalno pot učencev, nič večje vloge kot pri drugih vrstah preizkusov. Korelacija pa je očitna pri ocenjevanju preizkusov: del odgovornosti skoraj povsod prevzemajo zunanji sodelavci.

TRETJE POGLAVJE

UPORABA REZULTATOV NACIONALNIH PREIZKUSOV ZNANJA IN NJIHOV VPLIV

V tem poglavju je obravnavana uporaba rezultatov nacionalnih preizkusov znanja, prvič za posamezne učence, drugič za šole in lokalne oblasti in končno za izobraževalni sistem v celoti. V nadaljevanju je poročilo o ugotovitvah nacionalnih raziskav o vplivu nacionalnih preizkusov, dodana pa je še informacija o objavljanju podatkov, povezanih s preizkusi znanja.

3.1 Uporaba rezultatov nacionalnih preizkusov znanja za posamezne učence

Posamezni učenec ima osrednjo vlogo v dveh tipih nacionalnih preizkusov znanja, pa vendar je namen vsakega od njiju drugačen. Prvi pomaga pri odločanju o izobraževalni poti učencev, drugi je v pomoč pri prepoznavanju njihovih učnih potreb.

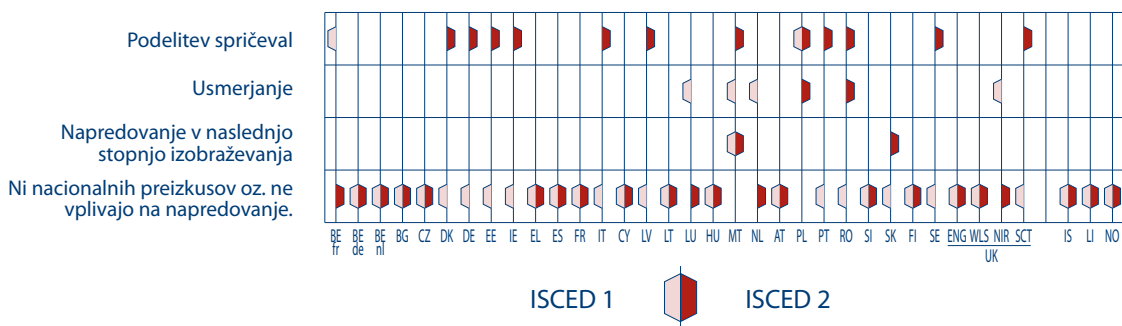
3.1.1 Odločanje o izobraževalni poti učencev

V 16 državah ali pokrajinah so izidi nacionalnih preizkusov znanja za učence odločilnega pomena, saj vplivajo na njihovo nadaljnjo izobraževalno pot. Izmed teh držav je Malta edina, v kateri morajo učenci (na ravneh ISCED 1 in 2) za napredovanje v višji letnik opraviti več preizkusov. Od petega razreda primarnega izobraževanja naprej jih morajo opravljati vsako leto. Je tudi edina država, v kateri je določeno, da morajo šole uspeh pri nacionalnih preizkusih uporabiti za to, da v petem in šestem razredu primarnega izobraževanja učence po njihovih zmožnostih razvrstijo v različne skupine.

Večinoma pa se uspeh pri nacionalnih preizkusih znanja upošteva pri podelitvi spričeval ob koncu primarnega ali nižjega sekundarnega izobraževanja. V teh primerih se navadno upošteva še med letom opravljen delo učencev ali interni zaključni izpit. Le v Belgiji (francoski skupnosti) je uspeh pri nacionalnem preizkusu ob koncu primarnega izobraževanja edino merilo za vpis v sekundarno izobraževanje. Pravzaprav je za tiste, ki pri preizkusu niso uspešni, še druga možnost. Komisija, v njej so ravnatelj in učencevi učitelji zadnjih dveh let, lahko učencu izda spričevalo o končanem primarnem izobraževanju na podlagi ocen, ki si jih je pridobil zadnji dve leti, in ob upoštevanju drugih dejavnikov.

Na Poljskem in v Romuniji se uspeh pri nacionalnih preizkusih ne uporablja samo pri podelitvi spričeval, temveč tudi pri usmerjanju v različne oblike nadaljnjega izobraževanja. To je do leta 2007/08 veljalo tudi za Islandijo. Na Poljskem uspeh pri nacionalnih izpitih ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja pomeni 50 odstotkov točk, potrebnih za vpis v različne vrste višjega sekundarnega izobraževanja. Slab uspeh večkrat vodi le v kratko poklicno izobraževanje. V Romuniji se povprečna ocena pri štirih predmetih iz nacionalnih preizkusov v zadnjih dveh letih nižjega sekundarnega izobraževanja upošteva pri odločitvi o vpisu v splošno ali poklicno šolo. Do leta 2007/08 je bil tudi na Islandiji uspeh pri nacionalnem preizkusu, skupaj s šolskim uspehom v zadnjem letu obveznega izobraževanja, upoštevan pri izdaji spričevala, ki je omogočalo bodisi vpis na splošno ali poklicno šolo. Usmerjevalna vloga nacionalnega preizkusa pa je bila leta 2009 odpravljena. Od jeseni 2009 se preizkusi opravljajo na začetku zadnjega leta obveznega izobraževanja, izid pa naj bi učencem pomagal pri pridobivanju pričakovanega znanja do zaključka obveznega izobraževanja.

Slika 3.1: Vpliv rezultatov nacionalnih preizkusov znanja na odločitve o izobraževalni poti učencev, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09

Vir: Eurydice

Dodatne opombe

Francija: pisni izpit z vsebino, standardizirano na nacionalni ravni, se opravlja iz več predmetov, namenjen pa je za pridobitev spričevala (*brevet*) ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja; čeprav so za vodenje in ocenjevanje izpitov določeni enaki postopki, jih ni mogoče imeti za nacionalno poenotene, saj so se pri ocenjevanju in interpretaciji izidov v praksi pokazale velike razlike;

Poljska: ob koncu primarnega izobraževanja učenci opravljajo zunanji preizkus znanja; čeprav naj bi imel bolj diagnostično kot izbirno vlogo, je udeležba obvezna in pomeni, da je učenec izpolnil glavni pogoj za dokončanje primarne šole in vpis v nižjo sekundarno;

Slovaška: učenci, ki pri nacionalnem preizkusu ob koncu nižjega srednjega izobraževanja pri vsakem predmetu zberejo 90 odstotkov točk, so v višjo sekundarno šolo sprejeti brez sprejemnega izpita; v prihodnje bo ta preizkus za vpis v višje sekundarno izobraževanje obvezen;

Združeno kraljestvo (NIR): zadnji osrednje voden prehodni preizkus je bil novembra 2008 za vpis septembra 2009;

Islandija: zadnje leto, v katerem je bil uspešno opravljen preizkus znanja pogoj za pridobitev spričevala ob koncu obveznega izobraževanja in usmeritev v splošno ali poklicno nadaljnje izobraževanje, je bilo leto 2007/08.

Pojasnilo

Uspeh pri preizkusih znanja, ki se upošteva pri podelitvi spričeval ob koncu posamezne izobraževalne ravni, hkrati in samodejno pomeni tudi pomoč pri odločitvi o nadaljnjem izobraževanju. Vendar so z oznako "napredovanje v naslednjo stopnjo izobraževanja" mišljeni le preizkusi, organizirani prav za ta namen in ne za pridobitev spričevala.

V Bolgariji od leta 2009/10 naprej nacionalni preizkus v sedmem letu obveznega izobraževanja ne bo več le pogoj za vpis v višje sekundarno izobraževanje, dosežen uspeh bo upoštevan tudi za razvrščanje učencev pri izbiri šol. Za zdaj je Slovenija edina država, v kateri se uspeh pri nacionalnem preizkusu lahko upošteva pri vpisu v srednje šole, na katerih je zaradi pomanjkanja prostora vpis omejen. To izbirno merilo, s katerim morajo soglašati starši, je bilo v letu 2008/09 uporabljeno le redko.

V Luksemburgu, na Malti in Nizozemskem je uspeh pri nacionalnih preizkusih zelo pomemben za usmerjanje učencev, pri podelitvi spričeval pa se ne upošteva. Od leta 2008/09 naprej enako velja tudi za Združeno kraljestvo (Severno Irsko). V Luksemburgu uspeh pri nacionalnih preizkusih ob koncu primarnega izobraževanja spada med pet meril za usmerjanje učencev, in sicer skupaj z ocenami delovnih zvezkov, dela v razredu, map z izdelki in poročili ter učiteljevim mnenjem. Na Malti morajo učenci za vpis v "junior lyceum" opraviti sprejemni izpit, splošne srednje šole pa sprejemajo tiste, ki se ga niso udeležili ali niso bili uspešni. V šolskem letu 2010/11 bodo izbirni izpiti ob koncu primarnega izobraževanja opuščeni in nadomeščeni z nacionalnim preizkusom o doseženi ravni znanja. Na Nizozemskem se uspeh pri preizkusu upošteva v posvetovalnem razgovoru šole in staršev o najprimernejši vrsti srednje šole za vsakega posameznega učenca. Čeprav preizkus ni obvezen, ga opravljajo skoraj vsi učenci. Pridobljene ocene upoštevajo tudi ravnatelji srednjih šol, na katero se želijo učenci vpisati. Čeprav v nobeni od uradnih raziskav nikoli ni bilo mogoče zaznati negativnih učinkov preizkusov, je na šolah vsak dan mogoče slišati argumente, s katerimi jim na-

sprotujejo. Poudarjajo, da jim je treba med poučevanjem v razredu posvečati preveliko pozornost, da pri učencih povzročajo stres, zlasti pa jim nasprotujejo zaradi izbirne narave pri vpisu v srednjo šolo. Tudi v Združenem kraljestvu (na Severnem Irskem) so učenci v zadnjem letu primarnega izobraževanja dolgo opravljali preizkuse, namenjene za izbiro pri vpisu v srednjo šolo. Septembra 2009 so bili ukinjeni; ministristvo za šolstvo je šolam priporočilo (ne pa zapovedalo), naj pri vpisu ne uporabljajo akademskih meril.

3.1.2 Prepoznavanje učnih potreb posameznih učencev

Približno v tretjini držav učitelji nekatere preizkuse znanja uporabljajo za prepoznavanje učnih potreb učencev. Ob upoštevanju ugotovitev lahko postavijo cilje, se odločijo za učne strategije in načrtujejo učne dejavnosti. Ti preizkusi se ne uporabljajo za odločitve o učenčevi izobraževalni poti in so navadno obvezni (glej 2. poglavje).

V Franciji izidi t. i. "diagnostičnega preverjanja" učiteljem omogočajo oblikovanje skupin (*groupes de besoin*); organizirajo jim osebno pomoč in pripravijo programe za napredovanje. Z izidom pri preizkusu so seznanjeni starši, hkrati pa pomeni samopreverjanje tudi za učence; omogoča jim, da spremenijo način učenja. Na Cipru se preizkusi v primarnem izobraževanju uporabljajo za odkrivanje učencev, ki bi lahko imeli ob koncu obveznega izobraževanja težave z bralno ali matematično pismenostjo. Tem učencem je v nižjem sekundarnem izobraževanju zagotovljena pomoč s posebej načrtovanimi programi. V Združenem kraljestvu (Angliji) se obvezni preizkusi ob koncu prvega glavnega obdobja (v 2. šolskem letu) skupaj z očno dveletnega dela in napredka v razredu upoštevajo pri končni učiteljevi presoji o učenčevem uspehu. Prostovoljni preizkusi na ravneh ISCED 1 in 2 šolam omogočajo, da iz leta v leto spremljajo napredovanje učencev, ga primerjajo z nacionalnimi merili in jih tako pripravljajo na predpisane preizkuse. Seznanjanje staršev z uspehom pri teh preizkusih ni obvezno. Na Škotskem se izidi pri preizkusih iz nacionalne zbirke za učence od 5. do 14. leta uporabljajo za potrditev učiteljeve ocene in organiziranje pomožnih učnih dejavnosti.

Natančna časovna razporeditev za izvedbo preizkusov se od države do države razlikuje (glej 2. poglavje). V nekaterih primerih se izpeljejo na začetku šolskega leta ali sredi njega; to učiteljem omogoča primerno ukrepanje med letom. Formativni preizkusi lahko potekajo tudi ob koncu leta; v državah, kjer učitelj učencev ne spremlja v višji razred, so vzpostavljeni primerni postopki, da se z doseženim uspehom seznanijo tisti, ki jih bo učil naslednje leto.

Navodila ali gradiva za pomoč pri analiziranju rezultatov in vpeljevanju primernih ukrepov so na voljo v Belgiji (francoski skupnosti), na Danskem, v Franciji in Sloveniji. V francoski skupnosti v Belgiji je v programih za stalno strokovno izpopolnjevanje učiteljev tudi analiziranje uspeha pri zunanem preverjanju znanja in uporaba ugotovitev za delo v razredu. Pri analiziranju je največ pozornosti namenjene razredu. Tudi v Luksemburgu učitelji uporabljajo zbirne podatke o uspehu v razredu in na šoli za načrtovanje popravnih ukrepov.

3.2 Uporaba rezultatov pri nacionalnih preizkusih znanja za seznanjanje šolske politike

Seznanjanje s podatki, ki šolam omogočajo, da uspeh svojih učencev primerjajo z nacionalnim povprečjem, je v evropskih državah precej razširjena praksa. Velja skoraj za vse nacionalne preizkuse znanja, načrtovane za spremljanje šol in celotnega izobraževalnega sistema, razen za tiste v Španiji, Franciji, na Irskem in v Združenem kraljestvu (na Škotskem). V teh štirih državah ne pripravljajo zbirnih podatkov za posamezne šole, saj izvajajo nacionalne preizkuse na vzorcu šol ali učencev.

Znani so tudi primeri, ko se za izpeljavo vzorčnega preizkusa odločijo šole, ki niso bile zajete v vzorec; te prejmejo podatke le za svojo šolo. Zgled iz Belgije (flamske skupnosti) je naveden v nadaljevanju (v razdelku 3.2.1). V "nacionalnem poročilu o dosežkih učencev" v Litvi zbirni podatki niso sistematično pripravljene za posamezne šole, zajete v vzorec. Če pa se lokalne oblasti odločijo za obširno preverjanje na svojem območju, lahko dobijo primerjalno analizo, v kateri so prikazane posamezne šole. S posameznimi podatki občine večinoma seznanijo tudi šole.

Prav tako je v navadi, da šole dobijo podatke o izidu preizkusov, pri katerih je v ospredju učenec; tako je mogoče znanje učencev primerjati z nacionalnim povprečjem. V Bolgariji, Nemčiji, na Irskem, v Luxemburgu in na Malti pa šole ne dobijo zbirnih podatkov o izidu preizkusov, ki pomembno vplivajo na izobraževalno pot učencev. Izmed držav, v katerih poznajo preizkuse za prepoznavanje posameznikovih učnih potreb (glej sliko 2.1), Danska, Irska, Ciper in Združeno kraljestvo (Anglija) ne prikazujejo podatkov po šolah. V Združenem kraljestvu (na Škotskem) škotska vlada ne pripravlja zbirnih podatkov o preizkusih iz nacionalne zbirke za učence od 5. do 14. leta, lokalne oblasti pa se lahko odločijo, da jih bodo pripravile za primerjanje šol s svojega območja (glej razdelek 3.2.2).

Zbirni podatki na ravni šol in na nacionalni ravni so pogosto nadomeščeni s takimi, ki šolam omogočajo primerjavo z drugimi šolami, ki imajo podobne značilnosti, npr. šolsko populacijo ali sestavo razredov. Večinoma pa nimajo vpogleda v podatke z drugih šol ali pa so ti anonimni. Rezultate o nacionalnih preizkusih znanja po posameznih šolah objavljajo le redke države (glej sliko 3.3). Tudi na Norveškem, kjer imajo šole neposreden elektronski dostop do rezultatov nacionalnih preizkusov, ki omogočajo primerjavo njihovih rezultatov z rezultati drugih šol, izbrani podatki niso prikazani v primerjalni obliki.

Kjer so šole seznanjene z zbirnimi podatki po posameznih šolah in zbirnimi podatki o izidu nacionalnih preizkusov, jih lahko uporabijo kot podlago za izboljšanje kakovosti. To je "učinek zrcala" (¹). Ali jih bodo res uporabili za to ali ne, je odvisno od tega, kakšen pomen udeleženci z določenega območja pripisujejo preizkusom in katere so njihove prednostne naloge. Nekatere izobraževalne politike šole spodbujajo, da rezultate preizkusov analizirajo in z ugotovitvami uskladijo načrtovano delo; za to so oblikovale posebne postopke. Sem spadajo priporočila o tem, kako upoštevati podatke pri samoevalvaciji in zunanji evalvaciji in jih šele potem objavljati.

3.2.1 Uporaba rezultatov pri preizkusih znanja za evalvacijo šole

Dve tretjini držav za nacionalne preizkuse znanja pripravljata zbirne podatke po šolah in za celotno državo. V osmih izmed njih so bila izoblikovana pravila, priporočila ali gradiva za pomoč pri njihovi uporabi v **samoevalvacijskih postopkih** (glej sliko 3.2). Osrednji organi v Belgiji (francoski skupnosti), Estoniji, na Madžarskem, v Sloveniji, Združenem kraljestvu (Angliji in na Škotskem) in na Islandiji od šol pričakujejo, da na podlagi rezultatov pri določenih nacionalnih preizkusih pripravijo interno analizo kakovosti. Na Madžarskem morajo manj uspešne šole pripraviti še načrt dejavnosti, s katerimi naj bi odpravili morebitne vzroke za neuspeh.

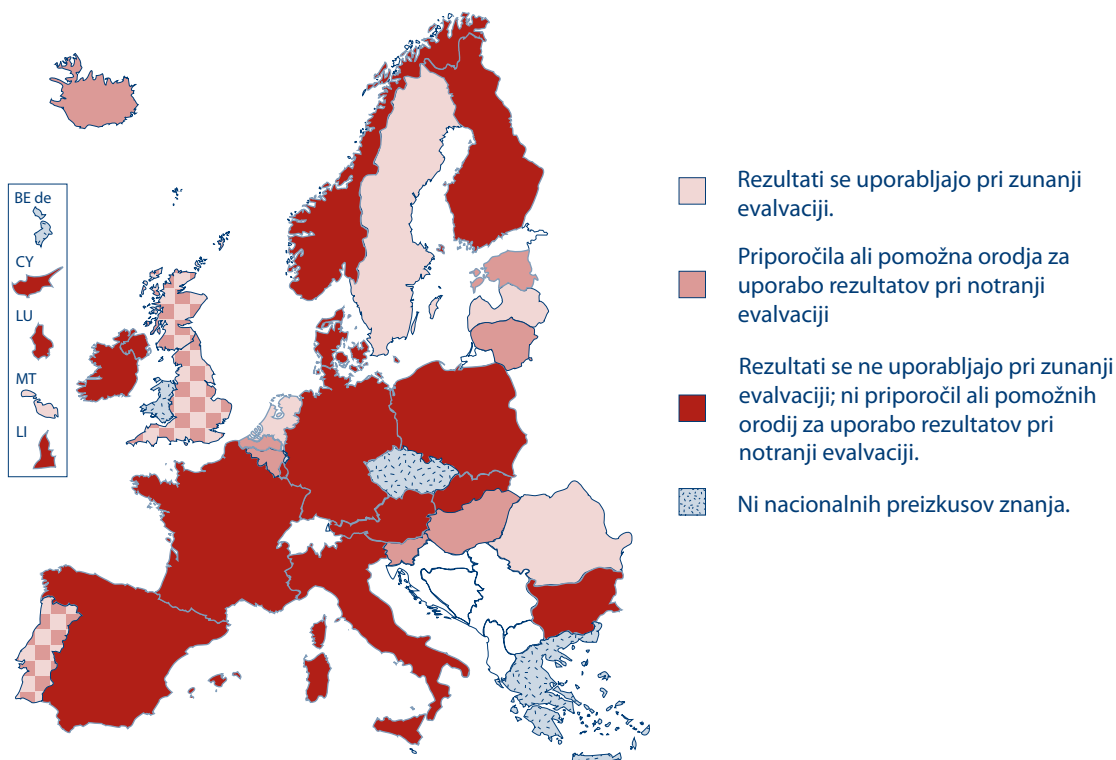
V Združenem kraljestvu morajo pri interni analizi kakovosti poleg rezultatov pri preizkusih znanja upoštevati tudi podatke o drugem delu učencev. Kakorkoli že, v Angliji se za glavni element odgovornosti srednjih šol štejejo rezultati nacionalnih preizkusov, ki jih to poročilo ne zajema, namreč pri izpitih ob koncu ravni ISCED 3.

V Združenem kraljestvu (v Angliji in na Škotskem) so osrednji in lokalni organi za pomoč šolam pri notranji evalvaciji izoblikovali posebna orodja, med njimi tudi kazalnike o nacionalnih preizkusih znanja. Pripomo-

(¹) Glej navedeno delo Thélot C. and Mons N.

ček te vrste imajo tudi na Portugalskem, a le za razredno raven. V Belgiji (francoski skupnosti) pri notranji evalvaciji šolam pomagajo inšpektorji in šolski svetovalci. V belgijski flamski skupnosti so preizkusi znanja vzorčni, šole pa se od leta 2009 naprej lahko odločijo za njihovo vzporedno različico, poročilo s povratnimi informacijami o teh preizkusih pa uporabijo pri samoevalvaciji. V Sloveniji je gradivo za pomoč pri analizi dosežkov nacionalnega preverjanja znanja pripravil Državni izpitni center. Tudi v Litvi so izobraževalne oblasti razvile sistem notranje evalvacije. Ta šolam omogoča obravnavo uspeha svojih učencev in tistih z drugih šol; primerjava se šteje za kazalnik učnih dosežkov.

**Slika 3.2: Uporaba rezultatov pri preizkusih znanja za evalvacijo šol
ravni ISCED 1 in 2, 2008/09**

Vir: Eurydice

Dodatne opombe

Belgija (BE fr): informacija se nanaša na obvezne preizkuse v 2. in 5. letu primarnega izobraževanja in 2. letu sekundarnega; preizkusi iz leta 2008/09 so bili preloženi v šolsko leto 2009/10;

Madžarska: pravila o upoštevanju rezultatov pri notranji evalvaciji veljajo za nacionalno preverjanje osnovnih kompetenc v 6. in 8. šolskem letu;

Malta: pri zunanji evalvaciji se upoštevajo rezultati vseh nacionalnih preizkusov znanja, razen zaključnega izpita v sekundarnem izobraževanju;

Združeno kraljestvo (ENG): pri zunanji evalvaciji šol se upošteva nacionalno kurikularno preverjanje znanja ob koncu drugega glavnega obdobja (v 6. šolskem letu);

Združeno kraljestvo (NIR): zadnji osrednje voden izbirni preizkus za vpis v poprimarno izobraževanje so učenci opravljali novembra 2008 za vpis septembra 2009;

Združeno kraljestvo (SCT): pri zunanji evalvaciji šol se upoštevajo rezultati iz Škotskega pregleda dosežkov in nacionalnih kvalifikacijskih izpitov, rezultati pri preizkusih iz Nacionalne zbirke preizkusov za učence od 5. do 14. leta pa ne.

V osmih državah se uspeh učencev pri nacionalnih preizkusih znanja upošteva pri zunanji evalvaciji šol ali ravnateljev.

V Latviji, na Malti, Nizozemskem, Portugalskem, v Romuniji, na Švedskem in v Združenem kraljestvu (Angliji in na Škotskem) osrednje izobraževalne oblasti pri zunanji evalvaciji ali nadzoru šol upoštevajo zbirne podatke o uspehu na posamezni šoli. Na Portugalskem morajo šole, ki so bile pri standardiziranih preizkusih na ravni ISCED 1 manj uspešne, pripraviti niz popravnih ukrepov in časovni raspored za njihovo izvedbo. Predvideti morajo tudi pomoč nezadostnim učencem.

V Združenem kraljestvu rezultati pri preizkusih znanja spadajo tudi med merila, ki jih za evalvacijo šol uporabljajo lokalne oblasti. Tudi na Madžarskem morajo ravnatelji v evalvacijsko poročilo vnesti podatke o uspehu pri nacionalnem preverjanju osnovnih kompetenc.

V Sloveniji je za pripravo poročila o notranji evalvaciji, skupaj z analizo rezultatov pri nacionalnem preverjanju znanja, odgovoren ravnatelj; priprava poročila spada celo med merila, ki jih Ministrstvo za šolstvo in šport uporablja za ocenjevanje uspešnosti ravnateljev. Pričakovati je mogoče, da bo tudi v Italiji po uveljavitvi spremenjenih ocenjevalnih postopkov v letu 2009/10 vzpostavljena nova politika: odgovornost šol bo merjena z rezultati pri nacionalnih preizkusih. Ministrstvo za šolstvo za notranje in zunanje ocenjevanje šolskih vodstev in učiteljev zahteva postopke, v katerih se upošteva tudi uspeh učencev pri nacionalnih preizkusih. Primerjali naj bi ga z izmerjeno ravno zmožnosti učencev ob vpisu na posamezno šolo in tako ocenili dodano vrednost.

3.2.2 Objavljanje rezultatov pri preizkusih znanja po posameznih šolah

V veliki večini evropskih držav se zbirni podatki o preizkusih znanja po posameznih šolah ne objavljajo. V nekaterih državah je tudi v uradnih dokumentih jasno določeno, da se nacionalni preizkusi ne smejo uporabljati za razvrščanje šol. To velja za Belgijo (francosko skupnost), sumativno preverjanje v Franciji (*évaluations-bilans*), Luksemburg, Avstrijo in Slovenijo. Na Finskem so se zlasti javna občila zelo zavzemala za objavo razvrstitvenih lestvic šol, v poznejših razpravah pa je bilo doseženo nacionalno soglasje o tem, da se rezultati preizkusov ne objavljajo.

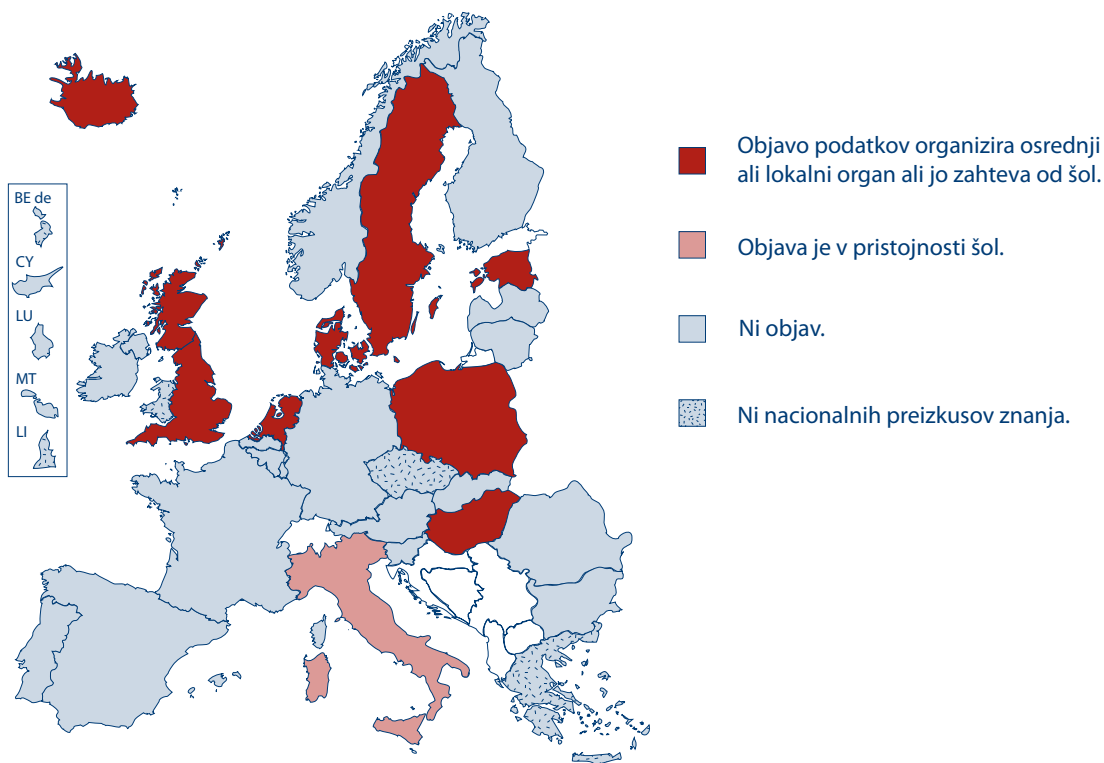
Le redke države poznajo ureditev, v kateri osrednji organi objavljajo rezultate po posameznih šolah ali priporočajo objavo lokalnim skupnostim. Objavljajo jih npr. ministrstva na Danskem, Madžarskem in Islandiji ter Nacionalna agencija za izobraževanje na Švedskem. Na Nizozemskem rezultate po posameznih šolah objavlja inšpektorat. Tudi šole se lahko odločijo, da bodo podatke o povprečnem uspehu svojih učencev pri nacionalnih preizkusih vnesle v svoje informativne brošure. Tako se v Estoniji od šol pričakuje, da bodo objavile zbirne podatke o uspehu svojih učencev.

Osrednji izobraževalni organi objavljajo rezultate po šolah na različne načine. Lahko se objavljajo neobdelani podatki, kot npr. na Švedskem, ali pa se posamezni podatki ponderirajo po značilnostih šolske populacije in po dodani vrednosti, kot na Islandiji. Oba načina se lahko tudi prepletata. Tako je v Združenem kraljestvu (Angliji) pri preizkusih ob koncu drugega glavnega obdobja. Minister za otroke, šole in družine objavlja primerjalne sezname šol po abecednem vrstnem redu, v katerih prikazuje podatke o rezultatih pri obveznih preizkusih ob koncu primarnega izobraževanja. S podrobnimi podatki želi staršem pomagati pri izbiri šol za njihove otroke. Do leta 2007/08 je bil tak postopek v navadi tudi za preizkuse ob koncu nižjega srednjega izobraževanja. Šole morajo podatke o uspehu svojih učencev objavljati tudi v informativnih brošurah za starše, dodati jim morajo podatke o načrtovanem deležu učencev, ki naj bi bili pri nacionalnih preizkusih povprečno uspešni.

V Angliji je objavljanje navedenih rezultatov po šolah – začelo se je v devetdesetih letih – kmalu naletelo na

kritike; sezname šol za merjenje njihove uspešnosti so bili ocenjeni kot neprimerni. Res, pokazali so, da so šole z bogatejših območij dosti uspešnejše kot tiste z revnejših. Pojavile so se zahteve po objavi podatkov, ki bi prikazovali napredek učencev med dvema časovnima točkama. Odbor za otroke, šole in družine je leta 2007 ⁽²⁾ opravil raziskavo o sistemu nacionalnih preizkusov. Ocenil je, da so sezname šol preveč preprosto sestavljeni, da bi staršem omogočali pravilno oblikovanje mnenja o delu posamezne šole. Zavzel se je za primerjalne sezname, v katerih bi bil zajet širši nabor podatkov o vsaki šoli.

Slika 3.3: Objavljanje rezultatov pri nacionalnih preizkusih znanja po šolah,
ravnih ISCED 1 in 2, 2008/09

Vir: Eurydice

Dodatne opombe

Danska: objava podatkov se nanaša na preizkuse za pridobitev spričeval ob koncu obveznega izobraževanja;

Madžarska: objava podatkov se nanaša na nacionalne preizkuse osnovnih kompetenc v 6. in 8. šolskem letu;

Portugalska: Ministrstvo za šolstvo povprečnega uspeha pri nacionalnih preizkusih po šolah ne objavlja; pri nacionalnih izpitih ob koncu obveznega izobraževanja pa objavi podatke o uspehu vsakega učenca (pri tem je zagotovljena anonimnost);

Združeno kraljestvo (ENG): mišljeni so rezultati nacionalnega kurikularnega preverjanja ob koncu drugega glavnega obdobja (v 6. šolskem letu);

Združeno kraljestvo (NIR): zadnji osrednje voden izbirni preizkus za vpis v poprimarno izobraževanje so učenci opravljali novembra 2008 za vpis septembra 2009;

Združeno kraljestvo (SCT): lokalni organi se lahko odločijo za objavo rezultatov preizkusov za učence od 5. do 14. leta; osrednja vlada organizira objavo rezultatov preizkusov za pridobitev spričevala za učence, stare 16 let, torej ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja.

⁽²⁾ Spodnji dom, Odbor za otroke, šole in družine: Preizkusi znanja in ocenjevanje; tretje poročilo zasedanja 2007-08, 1. zvezek.

V Združenem kraljestvu (na Severnem Irskem) so leta 2001, po posvetu, ki ga je organiziralo ministrstvo za šolstvo, podatke o rezultatih nacionalnih preizkusov po šolah prenehali objavljati.

V Združenem kraljestvu (na Škotskem) primerjalnih preglednic s podatki o rezultatih pri izpitih za pridobitev spričevala ob koncu nižjega srednjega izobraževanja vlada ne objavlja. Na njenih spletnih straneh pa so objavljeni podatki za posamezno šolo. Javna občila jih lahko uporabljajo za sestavo svojih preglednic. Lokalni organi zahtevajo, da šole v priročnikih za starše objavijo podatke o rezultatih pri preizkusih iz nacionalne zbirke za učence od 5. do 14. leta. Lahko pa se odločijo, da jih bodo namesto tega uporabile za spodbudo pri samoevalvacijah. Javna občila si pri lokalnih organih lahko pridobijo tudi te podatke in jih objavijo.

Šole v Italiji so pri objavljanju podatkov o uspehu pri nacionalnih preizkusih znanja popolnoma svobodne.

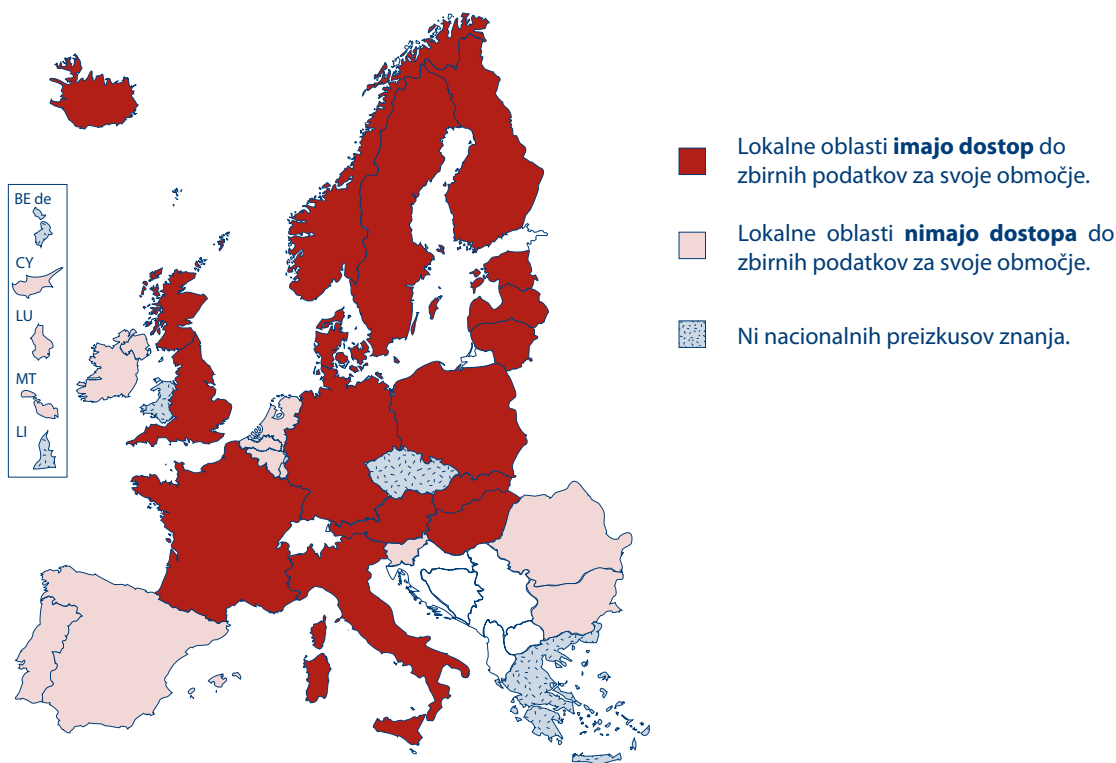
3.3 Kako rezultate preizkusov znanja uporabljajo lokalni organi

V več evropskih državah, zlasti nordijskih, lokalni organi izpolnjujejo svoje obveznosti tudi v izobraževanju. V približno polovici evropskih držav si ti organi sistematično pridobivajo zbirne podatke o preverjanju znanja na svojem območju in jih, gledano na splošno, uporabljajo za prilagajanje izobraževalne politike. Na Danskem se po posameznih območjih objavljajo podatki o rezultatih pri izpitu za pridobitev spričevala ob koncu primarnega izobraževanja. Na Norveškem je v Beli knjigi o kakovosti v izobraževanju predlagano, da morajo lokalni organi prevzeti večjo odgovornost za uspeh šol s svojih območij, za spremljanje dela šol pa jim je treba olajšati dostop do podatkov o rezultatih pri preizkusih znanja. Predlagano je, naj bi vsaka občina pripravila poročilo o rezultatih šol s svojega območja.

Litva in Združeno kraljestvo (Škotska) sta za nacionalne vzorčne preizkuse, načrtovane za spremljanje učencev, razvili sistem, ki lokalnim organom omogoča, da na svojem območju vzorec povečajo in si tako pridobijo statistično ustrezne podatke. Tistim, ki se odločijo za ta sistem, osrednji organi predajo poročilo o tem, kakšen je relativen položaj na njihovem območju.

V Združenem kraljestvu (na Škotskem) se podatki o rezultatih pri preizkusih za prepoznavanje posameznikovih učnih potreb ne zbirajo centralno, na Madžarskem pa le delno. Nekateri lokalni organi ali tisti, ki za delo šol zagotavljajo sredstva, pa podatke za spremljevalne namene zahtevajo od šol. Tako je ponekod na Madžarskem. Tudi v Italiji in na Finskem se podatki o rezultatih pri preizkusih ne zbirajo centralno; lokalni organi si zbirne podatke pripravijo iz tistih, ki jih dobijo s posameznih šol. V Italiji se uporabljajo pri določanju vsebine programov za stalno strokovno izpopolnjevanje učiteljev in ravnateljev.

Slika 3.4: Seznanjanje lokalnih organov s podatki o rezultatih pri nacionalnih preizkusih znanja, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09

Vir: Eurydice

Dodatne opombe

Danska: informacije se nanašajo na nacionalne izpite za pridobitev spričevala ob koncu primarnega izobraževanja;

Francija: informacije se nanašajo na diagnostično preverjanje posameznikovih učnih potreb;

Litva: pri "nacionalnem pregledu dosežkov učencev" se informacije nanašajo le na občine, ki v pregledu sodelujejo z ločenim vzorcem; zbirni podatki o uspehu pri preizkusih v osnovni šoli se za občine pripravijo, če zanje zaprosijo;

Združeno kraljestvo (ENG): informacije se nanašajo na obvezne preizkuse znanja ob koncu drugega glavnega obdobja obveznega izobraževanja (6. šolsko leto);

Združeno kraljestvo (NIR): zadnji osrednje voden izbirni preizkus za vpis v poprimarno izobraževanje so učenci opravljali novembra 2008 za vpis 2009;

Združeno kraljestvo (SCT): informacije se nanašajo na preizkuse za spremljanje sistema v celoti (Škotski pregled dosežkov), pa tudi na rezultate izpitov za pridobitev spričeval ob koncu obveznega izobraževanja;

Norveška: informacije se nanašajo na preizkuse za spremljanje sistema; ti se med obveznim izobraževanjem organizirajo dvakrat.

3.4 Kako rezultate nacionalnih preizkusov znanja uporabljajo vlade ali najvišji izobraževalni organi

Podatki o rezultatih preizkusov znanja se pravzaprav v vseh državah zbirajo za spremljanje sistema kot celote in so del poročila o njegovem položaju. Poleg preizkusov, ki so za ta namen načrtovani od vsega začetka, to pogosto velja tudi za preizkuse, povezane z odločanjem o izobraževalni poti učencev, pa tudi za tiste, s katerimi se prepoznava posameznikove učne potrebe. Le Latvija, Luksemburg, Romunija in Norveška pri pripravi letnih poročil o šolskem sistemu ne uporabljajo podatkov o preizkusih, ki so za učence odločilnega pomena. Danska, Irska in Združeno kraljestvo (Škotska) pa za ta poročila ne zberejo podatkov o preizkusih za prepoznavanje posameznikovih učnih potreb.

Poročila o položaju šolskega sistema v celoti poleg skupnih podatkov o uspehu pri nacionalnih preizkusih večkrat vsebujejo tudi podatke po območjih. V Španiji bodo leta 2009 v poročilih začeli prikazovati primerjalne podatke po avtonomih skupnostih.

V nacionalnih poročilih so pogosto prikazani časovni pregledi podatkov in analize okoliščin, ki vplivajo na uspeh – npr. značilnosti šolske populacije ali opremljenost šol. Poročila so opora pri odločanju na nacionalni oziroma najvišji ravni, širše gledano pa tudi snov za razprave o izobraževanju. Z njimi se tudi staršem in širši javnosti prikaže odgovornost sistema. Poročila so na voljo nosilcem odločanja v izobraževanju in nacionalnim organom z različnimi odgovornostmi. Objavljajo jih ministrstva ali agencije, pristojne za vodenje nacionalnih preizkusov. V nekaterih državah so izoblikovali tudi posebne postopke za razpravo z različnimi udeleženci v izobraževanju in skupno odločanje o ukrepih za izboljšanje.

V Belgiji (flamski skupnosti) minister za šolstvo organizira pisna posvetovanja o rezultatih preizkusov znanja – v prid učiteljem in vsem drugim udeležencem v izobraževanju. Postavlja jim vprašanja, povezana s temami preizkusov, razlagami podatkov, odkritimi pomanjkljivostmi in mogočimi izboljšavami. Odgovore zbere v posebnem dokumentu; na konferenci o kakovosti izobraževanja jih predstavi širšemu medresorskemu krogu udeležencev. Sklepi se natisnejo in razpošljejo vsem šolam in drugim udeležencem. Nanašajo se lahko na spremembe pri načrtovanju dosežkov, razvoj novih programov, stalni strokovni razvoj učiteljev ali evalvacijo šol.

V Franciji se razprave in konference o rezultatih pri preizkusih znanja lahko začnejo na pobudo učiteljev, raziskovalcev, staršev ali sindikatov. V Sloveniji Državni izpitni center vsako leto organizira seminarje za vse učitelje tistih predmetov obveznega izobraževanja, ki so bili preverjeni v določenem šolskem letu in jim predstavi podatke o rezultatih preizkusov znanja. V Romuniji je bilo leta 2007 predstavitveno zasedanje organizirano kot stalno strokovno izpopolnjevanje za vse inšpektorje v primarnem izobraževanju.

V več evropskih državah so podatki o uspehu pri nacionalnih preizkusih razkrili pomembna nesorazmerja med učenci in šolami, pa tudi dejavnike, ki razlike povzročajo. V Španiji so bili rezultati preizkusov upoštevani pri pripravi več zakonov, ki urejajo vprašanja učne neuspešnosti in odpravljanja osipa. V Franciji se podatki v glavnem uporabljajo za vodenje politike, npr. pri spoprijemanju s slabimi dosežki, ali pa pri vzpostavljanju omrežja *réseau ambition réussite* (mreža za ambiciozne cilje in uspeh) za pomoč šolam z najhujšimi težavami. Na Irskem so na podlagi podatkov o rezultatih nacionalnih preizkusov iz angleščine in matematike začrtali politiko za pomoč učencem iz revnih okolij. Na Norveškem je bilo junija 2008 v Beli knjigi o kakovosti v izobraževanju vladi predlagano, naj podatke o rezultatih nacionalnih preizkusov uporabi pri pripravi ukrepov za pomoč manj uspešnim šolam.

Rezultati nacionalnih preizkusov znanja so v nacionalnih politikah vplivali tudi na prenovu ciljev v učnih programih. V Belgiji (flamski skupnosti), Estoniji, Latviji, Litvi in Romuniji se je spremenila vsebina pred-

metov v nacionalnem kurikulumu, na Finskem časovna porazdelitev posameznih predmetov, v Franciji temeljno splošno znanje in kompetence. V Belgiji (francoski skupnosti) so bili prenovljeni programi za stalno strokovno izpopolnjevanje, v Estoniji učna gradiva. Pripravljene so bili tudi akcijski načrti za boljši uspeh pri posameznih predmetih: na Portugalskem je bil za matematiko vpeljan v šolskem letu 2006/07, za portugalsščino pa leta 2007.

3.5 Raziskave in razprave

Nekatere države se pri navajanju neželenih učinkih nacionalnih preizkusov ⁽³⁾ sklicujejo na nacionalne razprave in raziskave. To so tiste, v katerih preizkusi znanja močno vplivajo na položaj šol, saj se podatki o uspehu bodisi javno objavljajo ali uporabljajo pri evalvaciji šol. Kot najpogostejši neželeni učinek preizkusov se omenja preizrazit vpliv na poučevanje predmetov, ki se preverjajo, čeprav ti pomenijo le majhen del kurikuluma (glej 2. poglavje).

Na Danskem je bilo leta 2002 v raziskavi – vodil jo je Danski nacionalni inštitut za evalvacije – ugotovljeno, da so predmeti, zajeti v nacionalne preizkuse za podelitev spričeval ob koncu obveznega izobraževanja, zlasti pa danščina in matematika, pomembnejši od drugih predmetov, kot so zgodovina, biologija in geografija. Zato so šole na prednostni vrstni red za strokovno izpopolnjevanje uvrščale le učitelje predmetov pri nacionalnih preizkusih. Prav nasprotno pa je na Švedskem večina učiteljev, ki so leta 2004 sodelovali pri raziskavi Nacionalne agencije za izobraževanje, izjavila, da poučevanja ni prilagajala vsebini preizkusov. Na Nizozemskem so inšpektorji opazili, da na nekaterih šolah preizkusov CITO v zadnjem letu primarnega izobraževanja ne opravljajo slabši učenci, ki naj bi naslednje leto razred ponavljali. Tako naj bi šole vzdrževale boljše povprečne ocene in si ohranjale ugled.

V Združenem kraljestvu (Angliji) se je o nacionalnih preizkusih veliko razpravljalo vse od njihove vpeljave. Razloge za to, da so preizkusi nujni, je v članku iz leta 1993 povzel takratni minister za šolske standarde; z njimi se je zoperstavil Nacionalnemu sindikatu učiteljev in pretnjam, da bodo učitelji preizkuse bojkotirali. Po ministrovem mnenju so bili z nacionalnimi preizkusi vpeljani standardi in cilji, na podlagi katerih so se v šolah in pri učiteljih povečala pričakovanja, povezana z ravno znanja. Pripomogli so k večji družbeni enakopravnosti, saj je bilo ugotovljeno, da so učenci, ki jim je bila zaradi slabšega uspeha dodeljena pomoč, iz revnih okolij. Navsezadnje so po tej poti odkrili tudi najbolj nadarjene učence. Nasprotniki nacionalnih preizkusov pa menijo, da ti lahko učence demotivirajo ali povečajo tesnobo in v resnici niso v interesu staršev in učencev; poleg tega učitelje silijo, da učence urijo le za opravljanje preizkusov. Nenazadnje, zmanjšujejo pomen učiteljeve presoje o učencih, saj se v javnosti največji pomen pripisuje uspehu pri nacionalnih preizkusih ob koncu glavnih obdobij. Proučevanje sistema nacionalnih preizkusov znanja, ki se ga je lotil Odbor za otroke, šole in družine ⁽⁴⁾, je razkrilo mnenje učiteljev: ti menijo, da se prevelik pomen pripisuje kurikularnim temam, značilnim za preizkuse, preveč pozornosti pa je treba posvečati učencem, za katere se zdi, da bi lahko dosegli cilje, zamišljene v vladnih krogih.

Podobne razprave so potekale tudi v Walesu in na Severnem Irskem; vplivale so na to, da se je pomen preizkusov v celotnem sistemu preverjanja znanja (glej 1. poglavje) malo zmanjšal. V Angliji preizkusi še naprej potekajo po končanem prvem in drugem glavnem obdobju (za učence, stare 7 in 11 let), v šolskem letu 2008/09 pa so bili opuščeni tisti ob koncu tretjega obdobja (za učence, stare 14 let). Ustanovljena je bila strokovna skupina ravnateljev in strokovnjakov za izobraževanje, ki naj bi svetovala pri novi ureditvi za to starostno skupino, še posebej pri odločitvi, ali bi bil za tretje glavno obdobje izvedljiv vzorčni nacionalni

⁽⁴⁾ Za več informacij o vplivu nacionalnih preizkusov znanja na šolske sisteme glej navedeno delo Mons N.!

⁽⁴⁾ Spodnji dom, navedeno delo.

preizkus. Čeprav se preizkusi po prvem glavnem obdobju še opravljajo, je njihova vloga spremenjena: uporabljajo se le kot pomoč učiteljem pri njihovem preverjanju znanja. Še naprej se vrstijo tudi pozivi (zlasti nekaterih učiteljskih sindikatov) za ukinitve preizkusov po drugem glavnem obdobju, vendar jih vlada namerava izvajati še naprej, češ da so za starše in javnost najpomembnejši vir informacij o standardih v primarnih šolah; tako javnost leto za letom lahko spremlja in nadzoruje delo izobraževalnega sistema v celoti.

V Združenem kraljestvu (na Škotskem) so nacionalna posvetovanja o preizkusih znanja potekala v letih 2000 in 2003. V delu vlade, akademski skupnosti in na šolah se je pojavila zaskrbljenost zaradi vpliva, ki ga imajo preizkusi znanja na poglede lokalnih organov in ravnateljev, povezane s kurikulumom in pedagoškimi metodami; če bi se uveljavili, bi se možnosti učencev za pridobivanje izkušenj močno zožile. Navedeno je bilo leta 2000 upoštevano pri vpeljavi nacionalnega programa z naslovom "preverjanje za učenje". Učitelje je opomnilo, naj bo vloga preizkusov le delna potrditev njihove sumativne ocene dosežkov posameznega učenca.

*

* *

Sklepati je mogoče, da so približno v polovici držav nacionalni preizkusi znanja za učence zelo pomembni, saj se dosežen uspeh uporablja pri določanju njihove izobraževalne poti. Opaziti pa je mogoče tudi, da se njihov pomen po državah razlikuje. Razviden je iz pogostosti preizkusov na ravneh ISCED 1 in 2, tega, ali je uspeh pri preizkusu edino merilo za odločitev o nadaljnjem izobraževanju ali je skupaj z uspehom pri delu v razredu ali internih izpitih le eno izmed meril, ter tega, ali je uspešno opravljen preizkus pogoj za nadaljevanje izobraževanja na naslednji stopnji oziroma pogoj za posamezno vrsto nadaljnega izobraževanja. Zlasti zadnje, namreč vloga preizkusov pri usmerjanju v različne vrste šolanja, pa je bilo nedavno opuščeno ali pa se prav zdaj opušča.

Očitno je, da poleg dokazanega pomena, ki ga imajo preizkusi za učence, ti najbolj vplivajo na vodenje nacionalne politike.

Očitno je tudi, da evropske države pri določanju ukrepov za boljšo kakovost ravnajo različno. Nekatere prednostni pomen pripisujejo nacionalnim analizam podatkov o uspehu, saj navadno organizirajo vzorčne preizkuse ali ne zbirajo natančnih podatkov po območjih; zato vsi ukrepi, ki izhajajo iz takih analiz, veljajo za ves nacionalni prostor. V mnogih državah pa pozornost posvečajo nalogam lokalnih organov, zato jim poleg nacionalnih poročil posredujejo podatke za analiziranje uspeha na njihovem območju, ki omogočajo sprejem odločitev o ukrepih za odpravo pomanjkljivosti. Nekatere od teh držav podatke o uspehu po posameznih šolah javno objavljajo ali pa jih uporabljajo pri zunanjih evalvacijah šol. Tako šole spodbujajo, da uspeh pri preizkusih analizirajo in si prizadevajo, da bi ga izboljšale.

Končno, v več državah, v katerih so preizkusi znanja za učence in šole odločilnega pomena, številne razprave in raziskave opozarjajo tudi na njihove nepredvidene učinke.

NAJPOMEMBNEJŠA VPRAŠANJA

V evropskih državah ima preverjanje znanja učencev različne oblike, zanj se uporabljajo različna sredstva in metode, lahko je notranje ali zunanje, sumativno ali formativno. Po pomenu in uporabi naštetih sredstev se sicer razlikuje, povsod pa je del sistema in ima isti namen – merjenje napredka učencev in zbiranje informacij za boljše učenje. V obveznem izobraževanju je najpogostejše stalno in sprotno preverjanje znanja v razredu; ta način ima številne dobre plati. Rezultati pa med seboj niso primerljivi in to je glavni razlog za razvoj in širjenje nacionalnih standardiziranih preizkusov znanja. Le tako je mogoče dobiti poenotene podatke o uspehu učencev, učenje ovrednotiti in ga spremljati.

Standardizirani preizkusi znanja so bili oblikovani in vpeljeni v skladu z nacionalnimi političnimi programi in izobraževalnimi sistemi. Pojavili so se kot pomemben element izobraževalne politike, uporabljajo pa se za merjenje uspeha posameznih učencev, šol in šolskega sistema.

V šolskem letu 2008/09 le v Belgiji (nemško govoreči skupnosti), na Češkem, v Grčiji, Združenem kraljestvu (Walesu) in Lihtenštajnu ni bilo nacionalnih preizkusov, nekaj drugih držav pa vseh načrtovanih še ni v celoti izpeljalo (1. poglavje, slika 1.1). Po letu 1990 se je njihova uporaba širila, kar je mogoče povezati s sodobnimi spremembami v evropskih izobraževalnih sistemih, decentralizacijo in večjo avtonomijo šol, možnostmi za izbiro šol in čedalje večjo pozornostjo, namenjeno kakovosti izobraževanja. Pomen nacionalnih preizkusov pa se s časom spreminja – v Združenem kraljestvu (Angliji, Walesu in na Severnem Irskem) jim je zdaj v primerjavi z drugimi oblikami preverjanja znanja pripisana skromnejša vloga.

V več evropskih državah menijo, da so nacionalni preizkusi za primerljivo in poenoteno merjenje učnih dosežkov nujni. Razprave se večinoma usmerjajo na vsebino, obliko in organiziranje preizkusov ter uporabo podatkov o uspehu. Najpomembnejša so vprašanja, kako zagotoviti veljavne in namenu prilagojene preizkuse, njihovo točnost po tehnični plati, objektivnost in stroškovno učinkovitost. Priprava takih preizkusov je navadno zaupana specializiranim javnim agencijam, te pa naloge opravljajo v sodelovanju s predstavniki ministrstev, z učitelji in strokovnjaki z univerz. Orodja in postopki se redno preverjajo, zato da bi bili rezultati pri preizkusih čim zanesljivejši, hkrati pa bi omogočali prilagajanje spremenjenim potrebam v evropskih izobraževalnih sistemih.

Primerjalne analize namenov in organiziranja preizkusov (2. poglavje), pa tudi uporabe rezultatov kažejo, da se nacionalni sistemi preverjanja znanja zelo razlikujejo. Ob upoštevanju vzorcev, razširjenih po Evropi, in teženj, ki so povezane z vprašanji politike in izhajajo iz nacionalnih razprav o preverjanju znanja, je mogoče sestaviti nekaj pomembnih sklepnih ugotovitev.

Ali naj imajo nacionalni preizkusi en namen ali več?

V sedanjih nacionalnih politikah, povezanih s preverjanjem znanja, je mogoče zaznati dva glavna namena: prvi je tradicionalen in je povezan s potrjevanjem učenčevih dosežkov, drugi – in ta je čedalje pomembnejši – s spremljanjem šol in šolskega sistema v celoti. Le nekaj držav pa, nasprotno, organizira formativno preverjanje znanja, ki naj bi bilo v oporo pri učenju v razredu (2. poglavje, slika 2.1).

Izobraževalni organi za vsakega od namenov organizirajo ločene preizkuse, še pogosteje pa en preizkus izrabijo za več različnih namenov. Tako je, kadar se preizkusi, ki se uporabljajo za ovrednotenje dosežkov ali za formativne namene, hkrati izrabljajo za spremljanje šol in šolskega sistema, ali kadar se podatki o uspehu pri vzorčnih preizkusih, v prvi vrsti namenjenih za spremljanje celotnega sistema, šolam posredujejo zato, da bi jim pomagali izboljšati delo.

Kakor koli že, strokovnjaki za preverjanje znanja opozarjajo, da uporaba enega preizkusa za več namenov ni primerna, če zahtevane informacije niso enake za vsakega o njih. To se lahko zgodi, kadar preizkuse, načrtovane za merjenje učenčevih dosežkov, šole ali učitelji uporabijo za izpolnjevanje zahtev po odgovornosti ali se istemu preizkusu pripisujejo formativni in sumativni cilji.

Ravnotežje med potrebnimi podatki in negativnimi vplivi preizkusov

Med politiki in strokovnjaki za izobraževanje poteka razprava o nujno potrebnem ravnotežju med legitimno željo po najnovejših podatkih o dosežkih učencev in mogočimi negativnimi učinki preizkusov. Ti vplivajo na učence in učitelje, učinkovito rabo časa za poučevanje, na čas, namenjen širšim kurikularnim ciljem, povezovati jih je mogoče tudi z motivacijo in stresom.

Evropske države med obveznim izobraževanjem v povprečju organizirajo preizkuse znanja v dveh do treh ločenih šolskih letih, ni pa nujno, da bi jih vsakokrat opravljali vsi učenci. V nekaterih državah je preizkusov več, kot kaže povprečje, v drugih manj. Tako učenci na Danskem, Malti in v Združenem kraljestvu (na Škotskem) opravljajo do deset ali enajst nacionalnih preizkusov, v Nemčiji, na Nizozemskem in Slovaškem pa le enega.

Nacionalni preizkusi znanja v Evropi so večinoma obvezni za vse učence določene generacije, tudi kjer so prostovoljni, jih opravljajo skoraj vsi učenci. V to skupino seveda spadajo vsi tisti preizkusi, na podlagi katerih se podeljujejo spričevala ali prepoznavajo posameznikove učne potrebe. Precej razširjeni so tudi vzorčni preizkusi za spremljevalne namene. Odločitev o tem, ali naj preizkuse opravlja celotna generacija učencev ali le vzorčna skupina, je odvisna od namena preizkusa. Za celo generacijo so primerni tisti, s katerimi se ugotavljajo in potrjujejo posameznikovi učni dosežki, po drugi strani pa za spremljanje sistema dovolj zanesljive podatke dajejo vzorčni.

Vpliv na poučevanje in oženje kurikuluma

Pri nacionalnih preizkusih se pogosto preverja le znanje iz dveh predmetov – učnega jezika in matematike; matematiko v nekaterih državah nadomestita naravoslovje ali tuji jezik ali oba. Če izvzamemo preizkuse, namenjene za podelitev spričeval, se le v nekaj državah preverja znanje iz več kurikularnih predmetov. Ena izmed slabosti nacionalnih preizkusov je, da se učni dosežki merijo le ob upoštevanju koščka kurikuluma. Zato v več državah napovedujejo, da se bo seznam predmetov podaljšal, v drugih pa predmete v zaporednih letnih obdobjih menjavajo. Nekaj držav se je odločilo za kompetenčno naravnane preizkuse, še več pa za preverjanje medpredmetnega znanja in spretnosti.

V zvezi s preizkusi znanja se postavlja tudi vprašanje, kako preprečiti njihove neželene učinke, npr. težnje

po prilagajanju ali omejevanju pouka le na vidike kurikuluma, značilne za preizkuse, ali po čezmernem poudarjanju spretnosti, potrebnih za njihovo opravljanje. Ti učinki so opazni zlasti pri preizkusih, ki so za učence, učitelje in šole odločilnega pomena.

Pri resnih odločitvah se uspehu pri preizkusih prištejejo še druge ocene

Večina evropskih držav organizira nacionalne preizkuse, ki so za učence zelo pomembni, saj dosežen uspeh vpliva na odločitev o njihovem nadaljnjem izobraževanju. V teh primerih se doseženemu uspehu prištejejo še druge ocene, predvsem tiste, pridobljene med stalnim preverjanjem v razredu in pri internih izpitih. Učitelji imajo torej možnost, da soodločajo o svojih učencih. Tak način omogoča, da se prepletejo prednosti različnih sredstev za preverjanje znanja in je hkrati odziv na skrb, da nacionalni preizkusi prikažejo le hiter posnetek učenčevih dosežkov v določenem času in le z nekaterih področij.

Uporaba rezultatov pri preizkusih znanja za napredek šol in spremljanje kakovosti izobraževanja

Rezultati pri preizkusih znanja se uporabljajo za več namenov, med njimi za spremljanje standardov, zagotavljanje povratnih informacij za učence in starše in usmerjanje učiteljevega dela. Preizkusi imajo v vseh državah pomembno vlogo pri razvoju politik, rezultati pa se uporabljajo pri oblikovanju ukrepov, povezanih z nesorazmerno ravno dosežkov ter pri pripravi kurikulumov ali programov za stalno strokovno izpopolnjevanje učiteljev.

Mnoge evropske države posameznim šolam pripravijo zbirne podatke o uspehu njihovih učencev, tako da jih lahko primerjajo z nacionalnim povprečjem. Na splošno se šole same odločijo, kako jih bodo uporabile za izboljšanje svojega dela. V dvanajstih državah pa je priporočeno ali zahtevano, da se podatki uporabijo pri notranji ali zunanji evalvaciji šol. V primerjavi z nekaterimi neevropskimi državami, npr. Združenimi državami Amerike ali Kanado, se v Evropi rezultati preizkusov znanja le redko uporabljajo kot tisti kazalnik odgovornosti, na podlagi katerega se določajo kazni in nagrade ali razporejajo sredstva.

Res je tudi, da večina evropskih držav ne objavlja zbirnih podatkov o uspehu po posameznih šolah (3. poglavje, slika 3.3). Ponekod je celo z uradnimi dokumenti izrecno prepovedano sestavljanje razvrstitvenih preglednic, saj ni verjetno, da bi lahko pripomogle k boljšemu izobraževanju. Pravzaprav se podatki o uspehu po šolah objavljajo le v Združenem kraljestvu (Angliji). Skupaj s pravico staršev, da za svoje otroke sami izberejo šolo, gre za dva dejavnika, ki krepita vpliv preizkusov na delo šol. V preostalem delu Evrope pa se rezultati pri preizkusih uporabljajo kot spodbuda za napredek šol, čeprav se rezultati niti ne objavljajo niti ne upoštevajo pri zunanjih evalvacijah.

*

* *

Primerjalne analize in pregled sedanjih političnih razprav torej kažejo, da evropske države pri merjenju uspešnosti učencev, šol in celotnega izobraževalnega sistema nacionalnim preizkusom znanja pripisujejo različen pomen. Različne politične odločitve se jasno izražajo pri pogostosti preizkusov, zajetju predmetov,

sodelovanju celotnih generacij učencev ali le vzorčnih skupin ter pri uporabi rezultatov. Pogledi na nacionalne preizkuse znanja se razvijajo; ker v nekaterih državah preizkusov še niso v celoti uveljavili, v drugih vnovič ocenjujejo dosedanje izkušnje, ponekod pa šele proučujejo možnosti za njihovo uvedbo, se nadaljujejo tudi razprave o tem, kako njihovo vlogo natančno določiti. Kakor koli že, iz pregleda literature ⁽¹⁾ je jasno razvidno, da bodo o vplivu nacionalnih preizkusov znanja na učence, šole ter kakovost izobraževanja v celoti, pa tudi o njihovi stroškovni učinkovitosti potrebne nadaljnje raziskave.

(1) Nathalie Mons (avgust 2009), Theoretical and Real Effects of Standardised Assessment.

POJMOVNIK

Oznake držav

EU-27	Evropska unija
BE	Belgija
BE fr	Belgija - francoska skupnost
BE de	Belgija - nemško govoreča skupnost
BE nl	Belgija - flamska skupnost
BG	Bolgarija
CZ	Češka republika
DK	Danska
DE	Nemčija
EE	Estonija
IE	Irska
EL	Grčija
ES	Španija
FR	Francija
IT	Italija
CY	Ciper
LV	Latvija
LT	Litva
LU	Luksemburg
HU	Madžarska
MT	Malta

NL	Nizozemska
AT	Avstrija
PL	Poljska
PT	Portugalska
RO	Romunija
SI	Slovenija
SK	Slovaška
FI	Finska
SE	Švedska
UK	Združeno kraljestvo
UK - ENG	Anglija
UK - WLS	Wales
UK - NIR	Severna Irska
UK - SCT	Škotska
Države EFTA/ EEA	Tri države Evropskega združenja za prosto trgovino, ki so članice Evropskega gospodarskega prostora
IS	Islandija
LI	Lihtenštajn
NO	Norveška

Statistične oznake

:	Ni podatkov.
---	--------------

Mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja (ISCED 1997)

Mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja (ISCED 1997) je orodje za zbiranje in prikazovanje mednarodnih statistik o izobraževanju. Vsebuje dve glavni, navzkrižni spremenljivki: raven in področje izobraževanja, ter dopolnilni merili: naravnost izobraževanja – splošnoizobraževalno, predpoklicno ali poklicno-strokovno – in vrsto izobraževanja – za nadaljnje izobraževanje ali zaposlitev. Sedanja različica, ISCED 97 (¹), pozna sedem ravni izobraževanja (od ISCED 0 do ISCED 6). ISCED namreč predvideva, da je mogoče z naštetimi in pomožnimi merili (značilna kvalifikacija, ki se zahteva za vpis, minimalni vpisni pogoji, starost, pri kateri se je mogoče vpisati v program, kvalifikacije učnega osebja itd.) programe razvrščati po ravneh v urejen sistem. Ravni izobraževanja so:

- ISCED 0 – predšolska ali predprimarna vzgoja
- ISCED 1 – primarno izobraževanje
- ISCED 2 – nižje sekundarno izobraževanje
- ISCED 3 – višje sekundarno izobraževanje
- ISCED 4 – posekundarno predterciarno izobraževanje
- ISCED 5 – terciarno izobraževanje (prvo obdobje)
- ISCED 6 – terciarno izobraževanje (drugo obdobje)

V tem poročilu sta upoštevani ravni ISCED 1 in ISCED 2. Natančneje to pomeni:

ISCED 1: primarno izobraževanje

Ta raven izobraževanja se začne pri petih do sedmih letih, je obvezna v vseh državah in navadno traja štiri do šest let.

ISCED 2: nižje sekundarno izobraževanje

Na tej ravni se nadaljujejo osnovni programi s primarnega izobraževanja, zanjo pa je značilen predmetni pouk. Konec te ravni se navadno ujema s koncem obveznega izobraževanja.

(¹) <http://unescoostat.unesco.org/en/pub/pub0.htm>

Black, Paul; Wiliam, Dylan (1999) *Assessment for Learning: Beyond the Black Box*, Assessment Reform Group. University of Cambridge.

European Network of Policy Makers for the Evaluation of Education Systems (2009) *External Assessment in the European Countries, synoptic table*. Unpublished.

Eurydice (2007) *School Autonomy in Europe: Policies and Measures*. Brussels: Eurydice.

Eurydice (2008) *Levels of Autonomy and Responsibilities of Teachers in Europe*. Brussels: Eurydice.

Harlen, W. (2007) *Assessment of Learning*. London: Sage Publications LDT.

House of Commons (2008) *Children, Schools and Families Committee, Testing and Assessment*, Third Report of Session 2007-2008. London.

Mons, Nathalie (2009) *Theoretical and Real Effects of Standardised Assessment, literature review*.

National Council for Curriculum and Assessment, Supporting Assessment in Schools. (2005) *Standardised Testing in Compulsory Schooling*. Dublin.

Newton, Paul (2007) E. *Evaluating assessment systems, Qualification and Curriculum Authority*.

Paper 1 – June 2007.

http://www.qcda.gov.uk/libraryAssets/media/Evaluating_Assessment_Systems1.pdf

OECD (2005) *Formative Assessment – Improving Learning in Secondary Classrooms*. Paris: OECD, 2005.

Qualifications and Curriculum Authority (2007) *Compulsory Assessment Systems in the INCA countries: Thematic Probe*, May 2007. London: NFER.

http://www.inca.org.uk/pdf/Compulsory_assessment_systems.pdf

Recommendation of the European Parliament and the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006) In: *Official Journal of the European Union* L394, 30.12.2006, pp. 10-18.

Luxembourg: Publications Office.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF>

Thélot, C. (2002) Evaluer l'Ecole. *Études 2002/10*, Tome 397, p. 323-334.

http://www.cairn.info/article.php?ID_REVUE=ETU&ID_NUMPUBLIE=ETU_974&ID_ARTICLE=ETU_974_0323

UNESCO (1997) *International Standard Classification of Education (ISCED 1997)*. Paris: Unesco.

http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm

KAZALO SLIK

Prvo poglavje: Preverjanje znanja učencev v Evropi – okoliščine in pojav nacionalnega preverjanja

Slika 1.1:	Leto prve polne uveljavitve nacionalnega preverjanja znanja, ravni ISCED 1 in 2	15
------------	---	----

Drugo poglavje: Namen in organiziranje nacionalnega preverjanja znanja

Slika 2.1:	Glavni cilji nacionalnih standardiziranih preizkusov znanja, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09	21
Slika 2.2:	Število in tipi nacionalnih preizkusov znanja ter šolska leta, v katerih potekajo, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09	23
Slika 2.3:	Število predmetov pri nacionalnih preizkusih znanja, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09	26
Slika 2.4:	Standardiziranje vprašanj pri preizkusih znanja, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09	30
Slika 2.5:	Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije pri nacionalnem preverjanju znanja, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09	33
Slika 2.6:	Sodelovanje učencev s posebnimi potrebami pri nacionalnem preverjanju znanja, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09	35
Slika 2.7:	Organi, odgovorni za pripravo nacionalnih preizkusov znanja, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09	38
Slika 2.8:	Osebe, pristojne za vodenje nacionalnih preizkusov znanja, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09	40
Slika 2.9:	Osebe, pristojne za ocenjevanje nacionalnih preizkusov znanja, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09	41

Tretje poglavje: Uporaba rezultatov pri nacionalnih preizkusih znanja in njihov vpliv

Slika 3.1:	Vpliv rezultatov nacionalnih preizkusov znanja na odločitve o izobraževalni poti učencev, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09	46
Slika 3.2:	Uporaba rezultatov pri preizkusih znanja za evalvacijo šol, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09	49
Slika 3.3:	Objavljanje rezultatov pri nacionalnih preizkusih znanja po šolah, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09	51
Slika 3.4:	Seznanjanje lokalnih organov s podatki o rezultatih pri nacionalnih preizkusih znanja, ravni ISCED 1 in 2, 2008/09	53

Preglednice z informacijami o izbranih parametrih pri nacionalnih preizkusih znanja po državah ravni ISCED 1 in 2, 2008/09

Belgija (francoska skupnost)

BE fr	1. nacionalni preizkus	2. nacionalni preizkus
	<i>Évaluation externe des acquis des élèves de l'enseignement obligatoire</i> (zunanje preverjanje učencevih dosežkov v obveznem izobraževanju) ⁽¹⁾	<i>Épreuve externe commune</i> (skupinsko zunanje preverjanje)
Glavni namen	Prepoznavanje posameznikovih učnih potreb	Odločanje o izobraževalni poti učencev
Raven ISCED	1 in 2	1
Cilji in uporaba	<p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – učiteljem zagotoviti informacije o ravni dosežkov njihovih učencev v primerjavi s pričakovanimi cilji in skupnim uspehom učencev v francoski skupnosti, pa tudi z uspehom na geografskem območju, – izobraževalne organe in vse udeležence informirati o dosežkih učencev v celotnem izobraževalnem sistemu. <p>Uporaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> – za objavo 'rezultatov in komentarjev'; ti vsebujejo podatke o povprečnem uspehu v francoski skupnosti (vendar ne po posameznih šolah), – šole imajo možnost za premislek o svojem delu ter definiranje in vpeljavo strategije, namenjene izboljšanju uspeha, – inšpekcijske službe in oddelki za izobraževalno dejavnost rezultate upoštevajo pri presoji o ravni poučevanja in pedagoški dejavnosti, – odbor za spremljanje izobraževalnega sistema vladi pripravi poročilo in, če je treba, vanj vnese priporočila za izboljšanje uspeha. 	<p>Uporaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> – za podelitev spričevala ob koncu primarnega izobraževanja (če učenec preizkusa ni opravil, mu spričevalo lahko izda šola, in sicer ob upoštevanju njegovih prejšnjih rezultatov ter spremljevalnega poročila učitelja v 6. letu primarnega izobraževanja).
Ciljna skupina	Vsi učenci v 2. in 5. letu primarnih šol (stari 7 oziroma 10 let) in učenci 2. leta sekundarnih šol (stari 13 let)	Vsi učenci v 6. letu primarne šole in učenci v 1. usmerjavalnem letu sekundarne šole
Predmeti, ki se preverjajo	Triletna zaporedna obdobja: 2008/09: naravoslovje, zgodovina in geografija (preloženo v leto 2009/10); 2009/10: bralne in pisne zmožnosti ter tuji jeziki (v 6. letu primarne šole); 2010/11: matematika in tuji jeziki (2. leto sekundarne šole)	Francoščina, matematika, uvod oziroma ozaveščanje o naravoslovju, učenje in ozaveščanje o zgodovini in geografiji

⁽¹⁾ Ti preizkusi so bili preloženi v šolsko leto 2009/10.

Belgija (nemško govoreča skupnost)

BE de	V šolskem letu 2008/09 na ravneh ISCED 1 in 2 ni bilo nacionalnih preizkusov znanja.
-------	--

Belgija (flamska skupnost)

1. nacionalni preizkus	
<i>Periodieke Peilingen</i> (periodični nacionalni preizkus)	
Glavni namen	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema
Raven ISCED	1 in 2
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – spremljati izobraževalni sistem, – informirati sodelujoče šole, – zagotavljati učne priložnosti vsem šolam. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – za pisna posvetovanja o rezultatih z vsemi partnerji v izobraževanju; ta so izhodišče za letno konferenco in objavo priporočil vsem udeležencem za izboljšanje kakovosti v izobraževanju na Flamskem, – za politične ukrepe, npr. prenovno kurikuluma, – za povratne informacije sodelujočim šolam v poročilu; uporabiti jih je mogoče pri samoevalvaciji, – za šole, ki niso sodelovale pri vzporednem nacionalnem preizkusu, je na voljo podobno poročilo, ki ga prav tako lahko uporabijo pri samoevalvaciji.
Ciljna skupina	Vsi učenci v 6. šolskem letu (stari 12 let) iz vzorčno izbranih šol in učenci vzorčnih razredov s teh šol v 8. šolskem letu (stari 14 let)
Predmeti, ki se preverjajo	O predmetih, ki se preverjajo v posameznem šolskem letu, odloča vlada. V šolskem letu 2008/09 je bil v 6. in 8. letu preizkus iz matematike. V šolskem letu 2009/10 bo ob koncu primarnega izobraževanja (6. leto na ravni ISCED 1) preizkus iz 'okoljskih ved – čas, prostor, družba in uporaba informacijskih virov'.

Bolgarija

BG	1. nacionalni preizkus 1: <i>Vunshno ocenavane</i> (zunanje preverjanje):	
	<ul style="list-style-type: none"> – konec 4. leta (konec primatega izobraževanja), 5. in 6. leto – konec 7. leta (za podelitev spričeval ob koncu osnovnega izobraževanja), šele od leta 2009/10 naprej 	
Glavni namen	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema	
Raven ISCED	1 in 2	
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – popisati podatke o delu, in sicer z vidika zahtev, ki jih postavlja država ali so določene v učnih programih, – zasnovati nacionalne programe in vpeljati potrebne politične spremembe. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – preizkusi so del stalnega preverjanja znanja v drugem semestru določenega šolskega leta, – popisujejo se ugotovitve o položaju in težnjah v izobraževanju (popisujejo se podatki o uspehu učencev v več zaporednih letih, letno se primerjajo podatki za posamezna šolska leta); ugotovitve nosilecem politike na vseh ravneh pomagajo pri sestavi ustreznih ukrepov, kadar so potrebni, – primerjanje delovanja glede na zahteve, ki jih postavlja država. 	
Ciljna skupina	Vsi učenci v 4., 5. in 6. letu	
Predmeti, ki se preverjajo	<ul style="list-style-type: none"> – 4. leto: bolgarski jezik in književnost, matematika, človek in narava, človek in družba – 5. in 6. leto: bolgarski jezik in književnost, matematika, človek in narava, zgodovina, geografija in tuji jezik 	

Češka republika

CZ	V šolskem letu 2008/09 na ravneh ISCED 1 in 2 ni bilo nacionalnih preizkusov znanja.	
-----------	---	--

Danska

1. nacionalni preizkus		2. nacionalni preizkus	
DK		Folkeskolens afgangsprøve (zaključni izpit na Folkeskole ⁽²⁾)	
De nationale test (nacionalni preizkus – v celoti bo uveljavljen leta 2010)		Folkeskolens afgangsprøve (zaključni izpit na Folkeskole ⁽²⁾)	
Glavni namen	Prepoznavanje posameznikovih učnih potreb	Odločanje o izobraževalni poti učencev	
Raven ISCED	1 in 2	2	
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – spremljati dosežke in učiteljem zagotavljati informacije za načrtovanje učnih dejavnosti, tako da ustrezajo potrebam posameznih učencev, – dajati temeljite povratne informacije šolam, učencem in staršem. 	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – dokumentirati, katere pogoje, določene s predpisanim programom, je učenec izpolnil in na kakšni ravni. <p>Uporaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> – za podelitev spričevala, – preizkus ne vpliva na vpis na raven ISCED 3. 	
Ciljna skupina	Obvezen je za učence v <i>Folkeskole</i> od 2. do 8. leta.	Obvezen je za vse učence ob koncu 9. leta <i>Folkeskole</i> .	
Predmeti, ki se preverjajo	<ul style="list-style-type: none"> – 12 preizkusov iz 7 predmetov; 10 preizkusov je obveznih: dansčina – branje v 2., 4., 6. in 8. letu, matematika v 3. in 6. letu, angleščina v 7. letu, biologija, fizika/kemija in geografija v 8. letu – poleg tega: dva prostovoljna preizkusa iz dansčine kot drugega jezika v 5. in 7. letu. 	<p>Obvezni predmeti so: dansčina (pisno in ustno), matematika (pisno), angleščina (ustno), fizika/kemija (ustno), in po en preizkus iz humanističnega in naravoslovnega področja.</p> <p>Poleg tega učenec lahko opravlja preizkuse iz izbirnih predmetov (to so: nemščina, francoščina, ročno delo, lesarstvo ali gospodinjstvo (zadnji trije se v skladu z ravnateljevo presojo lahko opravljajo ob koncu 8. leta).</p>	

(²) Ob koncu izbirnega 10. leta se lahko opravlja prostovoljni zaključni izpit (*10.-klassens-prøve*); izpit je podoben nacionalnemu preizkusu, le da je zahtevnejši in na višji ravni. Predmeti, ki se preverjajo: en predmet ali več izmed: dansčine, matematike, angleščine, nemščine ali francoščine in naravoslovja. Poleg tega učenci lahko opravljajo en predmet ali več s seznama izpitov v 9. letu, npr. dansčino, matematiko, angleščino ali naravoslovje, ali pa si izberejo kombinacijo izpitov za 9. in 10. leto.

Nemčija

DE	1. nacionalni preizkus	
	<i>Hauptschulabschluss</i> (zaključno spričevalo <i>Hauptschule</i> – ob koncu 9. leta) / <i>Realschulabschluss</i> (zaključno spričevalo <i>Realschule</i> – ob koncu 10. leta)	
Glavni namen	Odlučanje o izobraževalni poti učencev	
Raven ISCED	2	
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – zagotoviti kakovost in pomagati pri razvoju šol in poučevanja, – pomagati pri notranji in zunanji evalvaciji. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – kot dokazilo, da je učenec dosegel cilje iz rednega šolanja, – za podelitev spričevala, – za pomoč pri ocenjevanju oziroma napredovanju v naslednjo izobraževalno stopnjo, – za lokalne šolske organe ter deželno šolsko ministristvo se pripravijo zbirni podatki o uspehu, skupaj s primerjalnimi kazalniki o trendih v določenih časovnih obdobjih. 	
Ciljna skupina	Obvezen je za vse učence 9. leta, če želijo ob koncu tega leta šolanje končati. Če želijo šolanje nadaljevati v 10. letu, je preizkus obvezen na koncu tega leta.	
Predmeti, ki se preverjajo	Obvezni predmeti, ki se preverjajo, so: nemščina, matematika in prvi tuji jezik (največkrat angleščina, manj pogosto francščina). V Baden-Württembergu morajo učenci opraviiti še tematsko naravn projektni preizkus.	

Estonija

2. nacionalni preizkus	
1. nacionalni preizkus	2. nacionalni preizkus
7. asemetöö (standardiziran preizkus)	Põhikooli lõpuksam (osnovnošolski zaključni izpit / obvezno izobraževanje)
Glavni namen	Odločanje o izobraževalni poti učencev
Raven ISCED	enotna osnovna šola (raven ISCED 2)
Cilji in uporaba	<p>Spremljanje šol in izobraževalnega sistema</p> <p>enotna osnovna šola (raven ISCED 1)</p> <p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - oceniti učne dosežke ob koncu določenega obdobja, - primerjati rezultate med šolami, - pomagati pri odločitvah o razvoju kurikuluma, oblikovanju učnih gradiv in pri stalnem strokovnem izpopolnjevanju. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - čeprav ni nikakršnih navodil, se podatki o uspehu uporabljajo pri notranji evalvaciji, skupaj s podatki o uspehu pri formativnem preverjanju za zaključne ocene, - rezultati pri preizkusih ob koncu 9. leta se za obvezne predmete analizirajo na podlagi vzorčne skupine učencev (10 do 15 odstotkov generacije), za izbirne predmete pa analiza zajame celotno generacijo.
Ciljna skupina	Obvezen je za vse učence ob koncu 9. leta (16 let stare učence).
Predmeti, ki se preverjajo	<p>Opravi je treba tri preizkuse:</p> <p>iz 2 obveznih predmetov:</p> <ul style="list-style-type: none"> - estonskega jezika in književnosti v estonskih šolah za učence v srednjem starostnem obdobju (<i>medium schools</i>) oziroma estonsčine kot drugega jezika v ruskih tovrstnih šolah, - matematike <p>in 1 izbirnega predmeta: po izbiri ruskega jezika in književnosti na ruskih šolah za učence v srednjem starostnem obdobju (<i>medium schools</i>); angleščine, francoščine, nemščine ali ruščine kot tujega jezika, biologije, geografije, kemije, fizike, zgodovine in družbenih ved.</p>

Irska

IE	1. nacionalni preizkus	2. nacionalni preizkus	3. nacionalni preizkus
	<i>Standardised testing in English reading and mathematics</i> (standardiziran preizkus iz branja angleščine in matematike)	<i>National Assessment of English Reading</i> (NAER) (nacionalno preverjanje branja angleščine) <i>National Assessment of Mathematical Achievement</i> (NAMA) (nacionalno preverjanje dosežkov pri matematiki)	<i>Junior Certificate</i> (osnovnošolsko spričevalo)
Glavni namen	Prepoznavanje posameznikovih učnih potreb	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema	Odločanje o izobraževalni poti učencev
Raven ISCED	1	1	2
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pomagati učiteljem z informacijami za odločitve o poučevanju in učenju, - seznanjati starše z učencem napredkom, - pomagati pri odkrivanju učencev, ki bi potrebovali pomoč. 	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vzpostaviti standarde za tekoče branje oziroma standarde za matematiko, - primerjati dosežke pri NAER/NAMA s tistimi iz prejšnjih let, - zagotoviti podatke za pomoč pri prenovi politike, oblikovanju in razporejanju sredstev (NAER), - proučevati, kako se poučevanje in preverjanje razvija po vpeljavi kurikuluma za primarne šole (NAMA), - proučevati dejavnike na šolah, pri učiteljih, učencih in v domačem okolju, ki bi lahko vplivali na bralne standarde in znanje matematike (NAER/NAMA), - zagotoviti podatke za primerjavo s tistimi pri naslednjem preverjanju (NAER), - pripraviti priporočila za poučevanje in preverjanje (NAMA). 	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjati napredek učencev pri širokem nizu kurikularnih predmetov, - delovati kot merilo uspešnosti pri učenčevem prvem nacionalno ocenjenem 'dogodku' v poprimamem izobraževanju, - določiti, kakšne predmete si bo učenec izbral v naslednjem obdobju poprimarnega izobraževanja, - pridobiti obsežen in ustrezen zapis o učenčevem napredku in dosedanjih dosežkih.

IE	1. nacionalni preizkus	2. nacionalni preizkus	3. nacionalni preizkus
		<p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - za obveščanje politike, - za spremljanje standardov, - za odkrivanje vzajemno povezanih dosežkov, - za vpejjevanje realnih standardov, - za uveljavljanje odgovornosti, - za ozaveščanje javnosti, - za usmerjanje učiteljevega dela. 	<p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - za podelitev spričevala, - rezultati pri nacionalnih preizkusih na poprimarni ravni so vir podatkov za svetovalce in politike v ministstvu za šolstvo in znanost ter raziskovalce, - šole in učenci rezultate uporabljajo tudi kot osnovo za izbiro predmetov v naslednjem šolskem obdobju.
Ciljna skupina	Obvezen je za vse učence ob koncu 1. razreda ALI na začetku 2. (za učence, stare 6 do 7 let) IN ob koncu 4. razreda ALI na začetku 5. (za učence, stare 10 do 11 let).	Učenci drugega razreda (to je 4. leta primarne šole) in 6. razreda (8., zadnje leto primarne šole) Vzorčna skupina učencev	Obvezen je za vse učence ob koncu 3. leta poprimarnega izobraževanja.
Predmeti, ki se preverjajo	Branje angleščine, matematika	NAER: branje angleščine NAMA: matematika	<p><u>Obvezni glavni predmeti so:</u> irščina, angleščina, matematika, državljanska, družbena in politična vzgoja (CSPE).</p> <p><u>Drugi predmeti so:</u> antična grščina, umetnost, obrt in oblikovanje, poslovne vede, klasične vede, okoljske in družbene vede (ESS), francoščina, geografija, nemščina, hebrejske študije, zgodovina, gospodinjstvo, italijanshina, latinščina, tehnologija obdelave lesnih materialov, kovinarstvo, glasba, verstva, naravoslovje, španščina, grafične tehnike, tehnologija.</p>

Grčija

EL V šolskem letu 2008/09 na ravneh ISCED 1 in 2 ni bilo nacionalnih preizkusov znanja.

Španija

ES	1. nacionalni preizkus ^(*) : <i>Evaluaciones Generales de Diagnóstico</i> (splošno diagnostično preverjanje na državni ravni)
Glavni namen	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema
Raven ISCED	1 in 2
Cilji in uporaba	<u>Cilji</u> : – pripraviti reprezentativne podatke za učence in šole, in sicer po avtonomnih skupnostih in v celotni državi. <u>Uporaba</u> : – za popravke in izboljšave pri uresničevanju obveznosti, oboje v skladu s pridobljenimi rezultati.
Ciljna skupina	Vzorčne skupine učencev ob koncu 4. leta primarnega izobraževanja (prvič v letu 2008/09) in ob koncu 2. leta nižjega sekundarnega izobraževanja (prvič v letu 2009/10)
Predmeti, ki se preverjajo	Preverja se osem ključnih kompetenc, in sicer v določenih zaporednih obdobjih. V šolskem letu 2008/09 se v 4. letu primarnega izobraževanja preverjajo kompetence iz jezikovnega sporazumevanja, matematike, medsebojnih vplivov fizičnega sveta ter družbene in državljske kompetence. V šolskem letu 2009/10 bodo te kompetence preverjene v 2. letu nižjega sekundarnega izobraževanja. O razporedu v naslednjih letih do konca obdobja bo odločil upravni odbor inštituta za evalvacije.

(*) Poleg tega bodo v vseh avtonomnih skupnostih izvedli preizkuse znanja v istih šolskih letih, to je v 4. letu primarnega izobraževanja (prvič v letu 2008/09) in 2. letu nižjega sekundarnega izobraževanja (prvič v letu 2009/10), in sicer za vse učence, tako da bodo zbrali podatki o vsakem učencu in šoli. Informacije bodo šolam pomagale izboljšati kakovost izobraževanja, uporabljale pa se bodo tudi za obveščanje staršev in skupnosti. O letnem urniku za opravljanje preizkusov osmih ključnih kompetenc bodo odločile avtonomne skupnosti. Večinoma bodo vsako leto ocenjevale kompetence iz jezikovnega sporazumevanja in matematike. V določenih primerih bodo v istem letu preverjene vse kompetence.

Francija ⁽⁴⁾

FR	1. nacionalni preizkus <i>Cycle des évaluations bilans en fin d'école et en fin de collège</i> (zaporedna obdobja za spremljanje preverjanja ob koncu primarnega in nižjega sekundarnega izobraževanja)	2. nacionalni preizkus <i>Évaluations-bilans des compétences de base en français et en mathématiques en fin d'école et en fin de collège</i> (preverjanje temeljnih kompetenc iz francoščine in matematike ob koncu primarnega in nižjega sekundarnega izobraževanja)	3. nacionalni preizkus <i>Évaluations-diagnostiques</i> (sistem za diagnostično preverjanje)
Glavni namen	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema
Raven ISCED	1 in 2	1 in 2	1 in 2
Cilji in uporaba	<p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spremljati izobraževalni sistem na nacionalni ravni, – pripraviti objektivno poročilo o kompetencah in znanju učencev pri glavnih predmetih. <p>Uporaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> – za urejanje nacionalne izobraževalne politike, zlasti za naloge, povezane z vsebino kurikulumu, definiranjem <i>socles de compétences</i> (mejnih vrednosti kompetenc), organiziranjem pouka in opredeljevanjem določenih populacijskih skupin učencev. 	<p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spremljati izobraževalni sistem na nacionalni ravni, – pripraviti objektivno poročilo o kompetencah in znanju učencev pri francoščini in matematiki. <p>Uporaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> – za urejanje nacionalne izobraževalne politike, zlasti za naloge, povezane z vsebino kurikulumu, definiranjem <i>socles de compétences</i> (mejnih vrednosti kompetenc), organiziranjem pouka in opredeljevanjem določenih populacijskih skupin učencev. 	<p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prepoznati raven dosežkov učencev ali razreda (prednosti in slabosti). <p>Uporaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> – za ravnanje učiteljev, tako da učencem pomagajo pri učenju in pri tem upoštevajo heterogenost razredov in različno dinamiko učenja posameznih učencev.
Ciljna skupina	Reprezentativni vzorci šol (javnih in zasebnih), razredov in učencev, ki končujejo primarno šolo (starih 10 do 11 let) in obvezno izobraževanje (starih 14 do 15 let)	Reprezentativni vzorci šol (javnih in zasebnih), razredov in učencev, ki končujejo primarno šolo (starih 10 do 11 let) in obvezno izobraževanje (starih 14 do 15 let) – sredi šolskega leta	Prostovoljni za učence CE2 (v primarni šoli); obvezni za učence na začetku nižje sekundarne šole

⁽⁴⁾ Pisni izpit z vsebino, standardizirano na nacionalni ravni, se opravlja iz več predmetov, namenjen pa je za pridobitev spričevala (*brevet*) ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja; čeprav so za vodenje in ocenjevanje izpitov določeni enaki postopki, jih ni mogoče imeti za nacionalno poenotene, saj so se pri ocenjevanju in interpretaciji izidov v praksi pokazale velike razlike.

FR	1. nacionalni preizkus	2. nacionalni preizkus	3. nacionalni preizkus
Predmeti, ki se preverjajo	Menjavanje vseh predmetov na ravneh ISCED 1 in 2 (razen umetnosti in športne vzgoje) v 5-letnih zaporednih obdobjih: v 1. letu učenci opravljajo preizkus iz francoščine, v 2. iz tujih jezikov (angleščine, nemščine, španščine), v 3. iz državljanske vzgoje in življenja v družbi, v 4. iz življenja in ved o Zemlji, fizike in kemije in v 5. iz matematike.	Francoščina in matematika	Francoščina in matematika

Italija

IT	1. nacionalni preizkus
Glavni namen	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema (v drugem in petem letu primarnih šol in prvem letu sekundarnih šol) Odlučanje o izobraževalni poti učencev (za učence v tretjem letu sekundarnih šol)
Raven ISCED	1 in 2
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenitii znanje učencev ob vpisu v različne stopnje izobraževanja in ob njenem zaključku; izmeriti napredek učencev oziroma dodano vrednost v tem obdobju. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – kot del državnega izpita za pridobitev spričevala za učence ob koncu tretjega leta nižjega sekundarnega izobraževanja, – uporaba podatkov o uspehu pri nacionalnih preizkusih z zakonom ali drugimi pravili še ni opredeljena; za zdaj Ministrstvo za šolstvo predlaga, naj bi jih uporabljali za: <ul style="list-style-type: none"> – spremljanje ravni znanja ob vpisu in za ključku šole in merjenje dodane vrednosti na vsaki posamezni šoli, – za evalvacijo vodstev šol, – za evalvacijo učiteljev, – INVALSI (Nacionalni inštitut za evalvacijo izobraževalnega sistema; ta pripravlja nacionalne preizkuse znanja) si prizadeva za uveljavljanje nacionalnih preizkusov znanja kot sredstva pri pripravi strategij za višjo raven znanja učencev, – območni in deželni organi uporabljajo zbirne podatke o uspehu pri preizkusih znanja pri usposabljanju in posodabljanju dejavnosti za vodstva šol in učitelje.

IT	1. nacionalni preizkus
	<ul style="list-style-type: none"> – začeni z državnim izpitom v šolskem letu 2008/09 bodo informacije dopolnjene s podatki o znanju tujih učencev pri zaključnem izpitu, zlasti o znanju jezika.
Ciljna skupina	Učenci v 2. in 5. letu primarnih šol ter v 1. in 3. letu nižjih sekundarnih šol (v povprečju stari 8, 11, 12 oziroma 14 let). Preizkusi znanja so obvezni v 3. letu nižjega sekundarnega izobraževanja; preizkusi v 2. in 5. letu primarnih šol in 1. letu nižjih sekundarnih šol so vzorčni.
Predmeti, ki se preverjajo	Italijanshina in matematika; naravoslovje in angleščina bosta dodana v šolskem letu 2010/11.

Ciper

CY	1. nacionalni preizkus
	<i>Dokimia gia diagnosi provlimaton alfavitismou</i> (preizkus za prepoznavanje težav s pismenostjo)
Glavni namen	Prepoznavanje posameznikovih učnih potreb
Raven ISCED	1
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – odkriti učence, ki bi lahko imeli težave pri razvijanju funkcionalne pismenosti. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – za zagotavljanje dodatne pomoči učencem, ki bi lahko imeli težave pri razvijanju funkcionalne pismenosti, in sicer s posebej zanje oblikovanimi programi.
Ciljna skupina	Obvezen je za vse učence v 6. šolskem letu (uveljavitev preizkusov v 2. in 9. letu se pilotno preverja).
Predmeti, ki se preverjajo	Moderna grščina in matematika

Latvija

LV	1. nacionalni preizkus
	<i>Valsts pārbaudes darbs</i> (nacionalno preverjanje), ki zajema <i>ieskaite</i> (preizkus) in <i>eksāmens</i> (izpit)
Glavni namen	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema (preizkusi ob koncu 3. in 6. leta) Odločanje o izobraževalni poti učencev (izpit ob koncu 9. leta)
Raven ISCED	1 in 2
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – evalvirati kakovost izobraževanja, – meriti raven pridobljenega znanja in spretnosti vsakega učenca pri določenih predmetih. <p>Uporaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rezultati nacionalnega preverjanja se uporabljajo za ocenjevanje in podelitev spričeval, – šole lahko uporabijo podatke pri samoevalvaciji kakovosti izobraževanja, – Center za razvoj kurikulumov in izpite – odgovoren je za razvoj in izboljšanje nacionalnega izpitnega sistema – rezultate uporablja za določanje dinamike učenčevih dosežkov, in sicer s primerjanjem podatkov o uspehu pri nacionalnih preizkusih in zaključnih šolskih ocen ob koncu šolskega leta.
Ciljna skupina	Obvezen je za vse učence v 3. (stare 10 let), 6. (stare 13 let) in 9. letu (stare 16 let).
Predmeti, ki se preverjajo	<p>Pri nacionalnih preizkusih za 10 let stare učence (ob koncu 3. leta):</p> <ul style="list-style-type: none"> – kombiniran vsebinski preizkus, – preizkus iz latvijskega jezika v izobraževalnih programih za manjšine. <p>Pri nacionalnih preizkusih za 13 let stare učence (ob koncu 6. leta):</p> <ul style="list-style-type: none"> – preizkus iz latvijskega jezika v šolah, kjer je ta učni jezik, – preizkus iz latvijskega jezika v šolah s programi za manjšine, – preizkus iz matematike, – preizkus iz manjšinskega jezika v šolah s programi za manjšine.

1. nacionalni preizkus	
LV	<p>Pri nacionalnih preizkusih za 16 let stare učence (ob koncu 9. leta):</p> <ul style="list-style-type: none"> - izpit iz latvijskega jezika v šolah, kjer je ta učni jezik, - centraliziran izpit iz latvijskega jezika v šolah s programi za manjšine, - izpit iz matematike, - izpit iz zgodovine in zgodovine Latvije, - izpit iz manjšinskega jezika v šolah s programi za manjšine, - preizkus iz tujega jezika, - preizkus iz naravoslovja, - preizkus iz športne vzgoje.

Litva

1. nacionalni preizkus		2. nacionalni preizkus	
LT	<i>Nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai</i> (Nacionalni pregled dosežkov učencev)	<i>Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimas (PUPP)</i> (preizkus znanja v osnovnem izobraževanju)	
Glavni namen	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema	
Raven ISCED	1 in 2	2 (konec osnovnega izobraževanja)	
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - za spremljanje izobraževalnega sistema, - za odkrivanje in analiziranje težav pri poučevanju in učenju, - za ocenjevanje kakovosti izobraževanja na lokalni in občinski ravni. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - na nacionalni ravni se rezultati preizkusov znanja navadno uporabljajo za spremljanje izobraževanja ter razvoj in vpeljevanje kurikulumov, - šole uporabljajo rezultate pri samopreverjanju, za učence in starše pa kot povratno informacijo o učenčevih dosežkih. 	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - za merjenje učenčevih dosežkov v osnovnem izobraževanju ter pridobivanje informacij o kakovosti osnovnošolskega izobraževanja. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - na nacionalni ravni se rezultati preizkusov znanja navadno uporabljajo za spremljanje izobraževanja ter razvoj in vpeljevanje kurikulumov, - šole uporabljajo rezultate pri samopreverjanju, za učence in starše pa kot povratno informacijo o učenčevih dosežkih. 	
Ciljna skupina	Vzorčno preverjanje v ilih letih v 4. (za 10 do 11 let stare učence) in 8. letu (za 14 do 15 let stare učence); v sodih letih v 6. (za 12 do 13 let stare učence) in 10. letu (2. letu <i>gymnasium</i> , za 16 do 17 let stare učence).	Prostovoljni preizkus v zadnjem letu osnovnega izobraževanja (konec 10. oziroma 2. leta <i>gymnasium</i> , za 16 do 17 let stare učence).	

LT	1. nacionalni preizkus	2. nacionalni preizkus
Predmeti, ki se preverjajo	V 4. letu: litovski jezik (kot materni jezik) in matematika V 6., 8. in 10. letu (2. letu <i>gymnasium</i>): litovski jezik (kot materni jezik), matematika, naravoslovje (biologija, kemija, fizika) in družboslovje (zgodovina, geografija, državljanska vzgoja)	Večino preizkusov sestavljata dva predmeta: materni jezik (litovski, beloruski, poljski, ruski ali nemški) in matematika. V šolah, kjer litovski jezik ni učni jezik, učenci lahko opravljajo preizkus tudi iz litovski jezika kot državnega jezika.

Luksemburg

LU	1. nacionalni preizkus	2. nacionalni preizkus
Glavni namen	Prepoznavanje posameznikovih učnih potreb	Odločanje o izobraževalni poti učencev
Raven ISCED	1 in 2	1
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - na podlagi rezultatov določiti položaj posameznih razredov v primerjavi z nacionalnim povprečjem in skupino razredov s podobno populacijo. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zbirni podatki po razredih in šolah se pošljejo šolam, - učitelji jih uporabljajo za pripravo popravnih ukrepov. 	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - usmerjanje učencev. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - učenčev uspeh pri standardiziranih preizkusih spada med pet meril za usmerjanje; vnese se v obvestilo o usmerjanju, ki ga za vpis v sekundarno izobraževanje učencu izda svet za usmerjanje.
Ciljna skupina	Obvezen je za vse učence v 3. letu primarnih šol (za 9 let stare učence) in 5. letu sekundarnega izobraževanja (za 15 let stare učence), in sicer ob začetku šolskega leta.	Obvezen za vse učence v 6. letu primarnega izobraževanja (za 11 let stare učence).
Predmeti, ki se preverjajo	Nemščina in matematika, za učence v 5. letu sekundarnega izobraževanja francoščina	Nemščina, francoščina in matematika

Madžarska

	1. nacionalni preizkus	2. nacionalni preizkus
HU	1. nacionalni preizkus <i>Országos Kompetenciámérés</i> (nacionalno preverjanje temeljnih kompetenc – NABC – v 4. letu)	2. nacionalni preizkus <i>Országos Kompetenciámérés</i> (nacionalno preverjanje temeljnih kompetenc – NABC – v 6. in 8. letu)
Glavni namen	Prepoznavanje posameznikovih učnih potreb	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema
Raven ISCED	1	2
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ugotoviti razvojno raven posameznega učenca na različnih področjih, - učiteljem zagotoviti informacije o kakovosti in ravni posameznikovih temeljnih spretnosti in jim omogočiti nadaljnje načrtovanje dela in postavljanje ciljev, - uveljavljati razvoj institucionalne evalvacije in samoevalvacijske kulture. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - glavni uporabniki rezultatov so šole in učitelji, in sicer za kurikularne in poučevalne razvojne namene, - ravnatelj šol vnesejo rezultate v samoevalvacijska poročila, - za odločanje, - za raziskovanje in spremljevalne analize. 	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - prepoznati delo učencev, - šolam zagotoviti zglede za kompetenčno naravnane učne vsebine ter evalvacijske metode, - tistim, ki zagotavljajo sredstva za šole, zagotoviti podatke, ki jih je mogoče primerjati z ustreznimi nacionalnimi podatki, - informirati lokalne, območne in nacionalne politike ter uporabnike (starše, učence) s šolsko uspešnostjo, - uveljavljati razvoj institucionalne evalvacijske in samoevalvacijske kulture. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - glavni uporabniki so šole, pa tudi tisti, ki zagotavljajo sredstva za delo šol, nosilci odločanja in izobraževalni organi, - zagotavljanje podatkov in zglodov za objektivne lokalne in institucionalne samoevalvacije.
Ciljna skupina	Obvezen je za vse učence v 4. šolskem letu.	Obvezen je za vse učence v 6. in 8. šolskem letu.
Predmeti, ki se preverjajo	Ne preverjajo se predmeti, ampak raven in kakovost temeljnega znanja in spretnosti (pisanja, branja, računanja, spoznavnih procesov)	Ne preverjajo se predmeti, ampak uporaba znanja in spretnosti (bralna in matematična pismenost) v resničnih življenjskih položajih.

Malta

	1. nacionalni preizkus <i>Annual Examinations for Primary Schools</i> (letni izpiti v primarnih šolah)	2. nacionalni preizkus <i>Junior Lyceum Entrance Examination into Form 1</i> (sprejemni izpiti za vpis v 1. razred na <i>Junior Lyceum</i> (iztekli se bodo v šolskem letu 2010/11))	3. nacionalni preizkus <i>Annual Examinations for Secondary Schools</i> (letni izpiti v sekundarnih šolah)	4. nacionalni preizkus <i>Secondary Education Certificate Examination</i> (SECE) (zaključni izpiti za pridobitev spričevala o sekundarnem izobraževanju)
Glavni namen	Odločanje o izobraževalni poti učencev	Odločanje o izobraževalni poti učencev	Odločanje o izobraževalni poti učencev	Odločanje o izobraževalni poti učencev
Raven ISCED	1 (državne primarne šole)	1 (državne in samostojne cerkvene šole)	1 in 2 (državne sekundarne šole)	2 (državne ali nedržavne šole)
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - uporaba rezultatov za napredovanje učencev, - seznanjanje staršev z učenčevimi skupnimi dosežki v šolskem letu, - usmerjati učence v 5. in 6. letu v skladu z njihovimi izpitnimi rezultati, - seznanjati Direktorat za kakovost in standarde v izobraževanju (DQSE) z delovanjem posameznih šol (za spremljanje in nadzorovanje) 	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - izbirati učence ob koncu primarnega šolanja za nadaljevanje izobraževanja v <i>Junior Lyceum</i> ali splošni sekundarni šoli. 	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - uporaba rezultatov za napredovanje učencev, - seznanjanje staršev z učenčevimi skupnimi dosežki v šolskem letu, - razvrstitev učencev pri glavnih predmetih v skladu z njihovimi izpitnimi rezultati, - seznanjati DQSE z delovanjem posameznih šol (za spremljanje in nadzorovanje). 	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pridobitev spričevala ob koncu sekundarnega izobraževanja.

MT	1. nacionalni preizkus	2. nacionalni preizkus	3. nacionalni preizkus	4. nacionalni preizkus
	<p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – za napredovanje in usmerjanje v 5. in 6. letu. 	<p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – za obveščanje DQSE in Direktorata za izobraževalne službe (DES), in sicer za spremljevalne namene oziroma zaposlovanje 	<p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – za napredovanje in razvrščanje učencev od 1. do 5. razreda, – za seznanjanje staršev z učenčevim napredkom, za DQSE pri spremljanju in nadzorovanju dela šol, – za letni izpit v 5. razredu oziroma podelitev zaključnega spričevala. 	<p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – za vpis v posekondarne šole.
Ciljna skupina	Obvezen je za vse učence v 4., 5. in 6. letu (stare 8, 9 oziroma 10 let), vendar le v državnih primarnih šolah.	Za učence, ki končujejo 6. leto (stari 10 let) v državnih šolah, pa tudi v samostojnih cerkvenih šolah. Prostovoljen, vendar ga opravlja približno 90 odstotkov učencev z državnih šol in okrog 35 odstotkov učencev z nedržavnih šol.	Obvezen je za vse učence v državnih sekundarnih šolah od 1. do 5. razreda (stare 11 do 15 let).	Prostovoljen, vendar ga opravlja okrog 80 odstotkov učencev, ki končujejo sekundarno izobraževanje v državnih in nedržavnih šolah (za učence, stare 15 do 16 let).
Predmeti, ki se preverjajo	Malteščina, angleščina, matematika, verstva, družboslovje	Malteščina, angleščina, matematika, verstva, družboslovje	Malteščina, angleščina, matematika, verstva, družboslovje in niz izbirnih predmetov iz umetnosti, naravoslovja, jezikov in humanistike	Na seznamu predmetov so: računovodstvo, arabščina, umetnost, biologija, poslovne vede, kemija, klasične kulture, trgovina, računalništvo, ekonomija, angleški jezik, angleška književnost, okoljske vede (<i>studji ambjentali</i>), francoščina, geografija, nemščina, grščina, zgodovina, gospodinjstvo, italijanščina, latinščina, <i>IL-Malti</i> , matematika, fizika, poznavanje verstev, <i>IT-Tagħlim Religjuż</i> , ruščina, družboslovje, španščina, grafične komunikacije, tekstilstvo in oblikovanje, evropske študije, športna vzgoja, oblikovanje in tehnologija (za celoten seznam glej: http://home.um.edu.mt/matsec/).

Nizozemska

1. nacionalni preizkus	
CITO-Eindtoets Basisonderwijs (zaključni preizkus v primarnem izobraževanju)	
Glavni namen	Odločanje o izobraževalni poti učencev
Raven ISCED	1
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – obvestiti starše ali skrbnike ter učitelje o tem, katero srednješolsko izobraževanje bi bilo za učenca najprimernejše. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – poročilo o učencu, to vsebuje tudi podatke o uspehu pri preizkusu CITO, je opora za posvetovanje staršev in šole o izbiri nadaljnjega izobraževanja, – ravnatelj primarne šole s podatki in ravno uspeha seznanjeni srednjo šolo, na katero se učenec želi vpisati, – v drugem poročilu CITO primerja povprečen uspeh posamezne šole z nacionalnim povprečjem; tako spremlja kakovost šol, pripravlja nadaljnje analize in predlaga spremembe v šolskem kurikulumu.
Ciljna skupina	Sodelovanje pri preizkusu je v pristojnosti šol ali drugih odgovornih organov, tako v javnih kot zasebnih šolah; v resnici pa preizkus opravljajo skoraj vsi učenci zadnjega leta primarnega izobraževanja (stari 12 let).
Predmeti, ki se preverjajo	Učni jezik, aritmetika/matematika, učne spretnosti in pogled na svet (<i>world orientation</i>); <i>world orientation</i> je izbirni del preizkusa, ali ga bodo učenci opravljali ali ne, odloči šola.

Avstrija

1. nacionalni preizkus	
<i>Standardtestung/Testung zur Überprüfung der Bildungsstandards (preizkusi izobraževalnih standardov – prvič bodo po vsej državi izpeljani v šolskih letih 2011/12 and 2012/13)</i>	
Glavni namen	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema
Raven ISCED	1 in 2
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – šolam zagotoviti povratne informacije o razmerah in dosežkih (prednostih in slabostih ter potrebnih izboljšavah), – preveriti, kako šole in učitelji izpolnjujejo svoje obveznosti pri poučevanju glavnih kompetenc, – evalvirati delo šol, – povečati odgovornost s postavitvijo ustreznih kazalnikov v delno avtonomnem sistemu. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – zagotavljanje povratnih informacij posameznim učencem oziroma preverjanje za učenje, – zagotavljanje razrednih rezultatov za učitelje, in sicer kot sredstvo za samoevalvacijo, – zagotavljanje sistema povratnih informacij z zunanjimi evalvacijami, pri katerih se upoštevajo ugotovitve na podlagi različnih evidenc.
Ciljna skupina	Vzorčni test za učence v 4. (ob koncu primarnega izobraževanja – za učence, stare 10 let) in 8. šolskem letu (ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja – za učence, stare 14 let)
Predmeti, ki se preverjajo	V 4. letu: branje in pisanje nemščine ter matematika V 8. letu: nemščina, matematika in angleščina

Poljska

PL	1. nacionalni preizkus
	<i>Sprawdzian dla uczniów kończących szkołę podstawową (preizkus za učence ob koncu primarnega izobraževanja)</i> <i>Egzamin gimnazjalny dla uczniów kończących gimnazjum (izpit za učence ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja)</i>
Glavni namen	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema (ravni ISCED 1 in 2) Odločanje o izobraževalni poti učencev (raven ISCED 2)
Raven ISCED	1 in 2
Cilji in uporaba	<u>Cilji:</u> <ul style="list-style-type: none"> – ugotovljati dosežke, – ocenjevati kakovost izobraževalnih učinkov po šolah, – zagotoviti primerljivost spričeval in diplom v celotni državi ne glede na to, kje so bila pridobljena. <u>Uporaba:</u> <ul style="list-style-type: none"> – čeprav formalno ni namenjen izbiranju učencev, se včasih uporablja tudi za ta namen (v glavnem na konkurenčnih šolah) (raven ISCED 1), – priprava nacionalnega poročila z analizo podatkov o uspehu.
Ciljna skupina	Obvezen je za vse učence v 6. šolskem letu primarnega izobraževanja (za 12 let stare učence) in 3. letu nižjega sekundarnega izobraževanja (za 15 let stare učence).
Predmeti, ki se preverjajo	Preizkus ob koncu primarnega izobraževanja (6. leto): medpredmetni preizkus petih spretnosti (branja, pisanja, razumevanja, uporabe informacij, uporabe znanja v praksi). Preizkus ob koncu nižjega srednjega izobraževanja (3. leto): 1. del – humanistika, 2. del – naravoslovje (matematika in naravoslovne vede), 3. del – moderni tuji jezik (prvič leta 2009); izpiti pri prvem in drugem delu so medpredmetni.

Portugalska

1. nacionalni preizkus		2. nacionalni preizkus	
Provas de Aferição (standardiziran/mejnjiv preizkus)		Exames Nacionais do 3.º ciclo do Ensino Básico (nacionalni preizkus v 3. obdobju obveznega izobraževanja)	
Spremljanje šol in izobraževalnega sistema		Odločanje o izobraževalni poti učencev	
Raven ISCED	1	2	
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – meriti in spremljati pridobivanje ključnih kompetenc, kot so določene v nacionalnem kurikulumu, – izboljšati kakovost učenja in izobraževalnega sistema. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – učiteljem in šolskim odborom podatki pomagajo pri prepoznavanju učnih potreb in prilagajanju strategij poučevanja. 	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – preverjati ne le učence, temveč izobraževalni sistem v celoti; preizkusi se povezujejo tudi z zunanjim preverjanjem šol. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – za ocenjevanje in podelitev spričevala (skupaj z uspehom pri preverjanju v razredu; uspeh pri preizkusu pomeni 30 odstotkov skupne zaljučne ocene) 	
Ciljna skupina	Obvezen je za vse učence v 4. (za učence, stare 9 let) in 6. šolskem letu (za učence, stare 11 let).	Obvezen je za vse učence ob koncu 9. leta (za učence, stare 14 let).	
Predmeti, ki se preverjajo	Matematika in portugalsčina	Matematika in portugalsčina	

Romunija

1. nacionalni preizkus		2. nacionalni preizkus	
<i>Evaluarea Națională la finalul clasei a IV</i> (nacionalno preverjanje v 4. razredu)		<i>Tezele cu subiect unic la clasele a VII-a și a VIII-a</i> . (preizkus ob koncu semestra v 7. in 8. razredu)	
Glavni namen	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema	Odločanje o izobraževalni poti učencev	
Raven ISCED	1	2	
Cilji in uporaba	<p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – meriti in spremljati uveljavljanje standardov iz nacionalnega kurikulumu, in sicer ob koncu primarnega izobraževanja. <p>Uporaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tehnično poročilo o rezultatih na nacionalni ravni pripravi Nacionalni center za kurikularno preverjanje in preduniverzitetno izobraževanje (NCCAPE); uporabljajo ga nosilci politike in kurikularni strokovnjaki za kurikularne spremembe, šole pa za primerjanje svojih rezultatov z nacionalnim povprečjem. 	<p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omogočiti primerjanje dosežkov učencev, pomagati pri deljenju sprčeval in selekciji učencev. <p>Uporaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podatki o uspehu se sporočijo neposredno učencem, učiteljem in šoli, – pripravljajo se tudi zbirni podatki za okrožno in nacionalno raven, – povprečni uspeh, zmerjen pri teh preizkusih, se upošteva pri vpisu v splošno ali poklicno šolo. 	
Ciljna skupina	Vzorčni preizkus za učence v 4. letu primarnega izobraževanja (ob koncu primarnega izobraževanja, za učence, stare 10 let)	Obvezen je za vse učence v 7. in 8. letu.	
Predmeti, ki se preverjajo	Materni jezik (romunščina ali madžarščina), matematika, naravoslovje	Materni jezik, matematika, zgodovina ali geografija	

Slovenija

1. nacionalni preizkus	
Nacionalno preverjanje znanja	
Spremljanje šol in izobraževalnega sistema	
Raven ISCED	Enotna struktura (ravni ISCED 1 in 2)
Cilji in uporaba	<p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pridobiti dodatne informacije o znanju učencev, preveriti kurikularne standarde in delovanje izobraževalnega sistema. <p>Uporaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> – učenci in starši dobijo dodatno informacijo o učenčevih dosežkih, primerljivih z dosežki vrstnikov in nacionalnim povprečjem, – učitelji se seznanijo z doseženimi kurikularnimi standardi pri posameznih učencih, – šole uporabljajo rezultate (skupaj z drugimi kazalniki) pri evalviranju kakovosti dela, – na sistemski ravni se rezultati uporabljajo za razvoj sistema, kurikuluma, usposabljanje učiteljev in pripravo učnih gradiv.
Ciljna skupina	<p>Prostovoljen je za učence ob koncu drugega obdobja (6. leta; za učence, stare 11 do 12 let).</p> <p>Obvezen je za vse učence ob koncu tretjega obdobja (9. leta; za učence, stare 14 do 15 let).</p>
Predmeti, ki se preverjajo	<p>Ob koncu drugega obdobja: slovenščina (ali madžarščina oziroma italijanščina na narodno mešanih območjih), matematika in tuji jezik (angleščina ali nemščina).</p> <p>Ob koncu tretjega obdobja: slovenščina (ali madžarščina oziroma italijanščina na narodno mešanih območjih), matematika, in tretji predmet (vsako leto ga določi minister izmed naslednjih: tuji jezik; angleščina ali nemščina, biologija; kemija; fizika; tehnika in tehnologija; geografija; zgodovina; državljanska in domovinska vzgoja ter etika, glasba, likovna umetnost, športna vzgoja)</p>

Slovaška

1. nacionalni preizkus	
<i>Celoslovenské certifikačné testovanie žiakov deviatych ročníkov ZŠ (nacionalno preverjanje učencev v 9. letu primarnih šol)</i>	
Glavni namen	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema
Raven ISCED	2
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – primerjati šole, zato da bi izboljšale svoje delo, – v prihodnje postati merilo za vpis v višje srednje šole. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – za primerjanje učencev s celotno populacijo, ki je opravljala preizkus, – za evalvacijo formativnega preverjanja učencev in evalvacijo poučevanja, – za učence in starše pri izbiri višje srednje šole.
Ciljna skupina	Obvezen je za vse učence v 9. šolskem letu.
Predmeti, ki se preverjajo	Matematika, učni jezik: slovaščina (državni jezik), madžarščina, ukrajinščina. V šolskem letu 2008/09 bodo učenci s šol z manjšinskim učnim jezikom opravljali tudi preizkus iz državnega jezika.

Finska

FI	
1. nacionalni preizkus	
<i>Oppimistulosten kansallinen arviointi (FI) / Nationell utvärdering av inlärningsresultat (SE) (nacionalno ocenjevanje učnih izidov)</i>	
Glavni namen	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema
Raven ISCED	1 in 2
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – na nacionalni ravni spremljati doseganje ciljev, določenih z nacionalnim jedrnim kurikulumom, – spremljati uveljavljanje enakopravnosti in izenačevanje možnosti v izobraževanju (mišljena je enakopravnost ne glede na spol, vero, socialne okoliščine in jezik). <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – šole za svoj razvoj, – nacionalni rezultati se uporabljajo za nacionalni razvoj in pomenijo osnovo za politične odločitve, – za metaanalize, npr. o učnih dosežkih in njihovi povezanosti z ukrepi za pomoč, socialnimi okoliščinami in preverjanjem znanja, torej z različnimi možnostmi za uveljavljanje enakopravnosti in pravičnosti.
Ciljna skupina	Vzorčni preizkusi navadno potekajo v enem ali dveh šolskih letih, največkrat v 6. (ob koncu primarnega obdobja osnovnošolskega izobraževanja) in 9. letu (zadnjem letu osnovnošolskega izobraževanja). Lahko pa tudi v kateri od drugih kurikularnih prehodnih točk (točke v nacionalnem kurikulumu, v katerih je predvideno preverjanje); v šolskem letu 2008/09 je bil vzorčni preizkus v 6. in 9. letu.
Predmeti, ki se preverjajo	Največkrat se preverja en predmet: materni jezik ali matematika, manj pogosto tretji predmet v skladu z nacionalnim prednostnim vrstnim redom; v šolskem letu 2008/09 so učenci v 6. šolskem letu opravljali preizkus iz matematike, učenci v 9. letu iz švedščine kot drugega jezika in materinščine.

Švedska

SE	1. nacionalni preizkus
	<i>Nationella prov</i> (nacionalni preizkus)
Glavni namen	Prepoznavanje posameznikovih učnih potreb (3. in 5. leto) Odločanje o izobraževalni poti učencev (9. leto)
Raven ISCED	Enotna struktura (ravni ISCED 1 in 2)
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – 3. in 5. leto: odkriti področja, kjer učenci potrebujejo individualno pomoč, in tista, na katerih so uspešni, – 9. leto: pomagati pri ocenjevanju in dognati, ali je učenec pri določenem predmetu dosegel nacionalne cilje, – vsa leta: lokalno in nacionalno spremljanje. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – šolski organi imajo možnost, da preverjajo kakovost dela na šoli.
Ciljna skupina	Obvezen je za vse učence v 3., 5. in 9. letu.
Predmeti, ki se preverjajo	3. leto: švedščina, švedščina kot drugi jezik, matematika. 5. leto: švedščina, švedščina kot drugi jezik, angleščina, matematika. 9. leto: švedščina, švedščina kot drugi jezik, angleščina, matematika; poleg tega je ena tretjina učencev opravljala preizkus iz biologije, ena tretjina iz kemije in ena tretjina iz fizike.

Združeno kraljestvo (Anglija)

UK-ENG	1. nacionalni preizkus <i>National Curriculum Assessment</i> (nacionalno kurikularno preverjanje ⁽⁵⁾)	2. nacionalni preizkus <i>Optional national curriculum tests</i> (prostovoljni nacionalni kurikularni preizkusi)
Glavni namen	Prepoznavanje posameznikovih učnih potreb (1. glavno obdobje) ⁽⁶⁾ Spremljanje šol in izobraževalnega sistema (2. glavno obdobje)	Prepoznavanje posameznikovih učnih potreb
Raven ISCED	1	1 in 2
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjati dosežke, - obveščati starše, delodajalce in druge zainteresirane uporabnike, - spremijati izobraževalni sistem. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - za obveščanje staršev pri izbiri, - za oporo pri učiteljevem preverjanju znanja, - za šolsko odgovornost. 	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - oceniti napredek, prepoznati prednosti in slabosti v razredu in pri posameznih učencih, - preveriti, ali so učenci dovolj pripravljeni za opravljanje predpisanega preizkusa ob koncu drugega glavnega obdobja. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - šole uporabljajo preizkuse za poročanje staršem; vendar preizkusi niso predpisani, o njih se niti ne poroča niti niso centralno ocenjeni (edini uporabniki so učitelji).
Ciljna skupina	Zadnje leto 1. glavnega obdobja (2. leto, 7 let stari učenci) Zadnje leto 2. glavnega obdobja (6. leto, 11 let stari učenci) Obvezen je za vse učence v šolah, financiranih iz javnih sredstev; k sodelovanju pri preizkusi so povabljene tudi samostojne šole, vendar sodelovanje ni nujno.	Prostovoljni preizkusi v 3., 4., 5., 7. in 8. letu (za učence, stare 8, 9, 10, 12 in 13 let); opravljajo se na večini šol.
Predmeti, ki se preverjajo	1. glavno obdobje: angleščina in matematika 2. glavno obdobje: angleščina, matematika in naravoslovje	Angleščina in matematika

⁽⁵⁾ Obvezni preizkusi znanja ob koncu 3. glavnega obdobja (za 14 let stare učence) so bili v skladu s predpisi v letu 2008/09 opuščeni. Postopoma jih bodo nadomestili z pogostejšim in izboljšanim preverjanjem v razredu ter pogostejšim obveščanjem staršev. Gradivo za preizkuse v šolskem letu 2008/09 je na voljo šolam, ki ga želijo dobiti.

⁽⁶⁾ Preizkusi ob koncu 1. glavnega obdobja niso samostojni, so le del stalnega učiteljevega preverjanja znanja.

Združeno kraljestvo (Wales)

UK-WLS	V šolskem letu 2008/09 na ravneh ISCED 1 in 2 ni bilo nacionalnih preizkusov znanja.
---------------	--

Združeno kraljestvo (Severna Irsko)

UK-NIR	1. nacionalni preizkus
	<i>Transfer Tests</i> (prehodni preizkusi) ⁽¹⁾
Glavni namen	Odločanje o izobraževalni poti učencev
Raven ISCED	1
Cilji in uporaba	<u>Cilji:</u> – opraviti izbiro za poprimarno izobraževanje.
Ciljna skupina	Učenci ob koncu 3. glavnega obdobja (6. leto); preizkusi so prostovoljni, opravlja jih okrog 35 odstotkov učencev.
Predmeti, ki se preverjajo	Angleščina, matematika, naravoslovje in tehnologija

⁽¹⁾ Zadnji, osrednje vodeni izbirni preizkusi za vpis v poprimarno izobraževanje je bil organiziran leta 2008 za vpis v letu 2009. Priporočeno je (ne pa tudi zahtevano), naj šole pri vpisu v letu 2010 ne uporabljajo akademskih meril.

Združeno kraljestvo (Škotska)

UK-SCT	1. nacionalni preizkus	2. nacionalni preizkus	3. nacionalni preizkus
	<p><i>National 5-14 Assessment Bank</i> (nacionalna zbirka preizkusov za učence od 5. do 14. leta)</p>	<p><i>Scottish Survey of Achievement (SSA)</i> (škotski pregled dosežkov)</p>	<p>(1 <i>National Qualifications (NQ): Standard Grade or Intermediate and 2 Examinations</i> (nacionalne kvalifikacije: standardni ali vmesni izpiti (1 in 2))</p>
Glavni namen	Prepoznavanje posameznikovih učnih potreb	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema	Odločanje o izobraževalni poti učencev
Raven ISCED	1. raven in prva polovica 2. ravni	1. raven in prva polovica 2. ravni	Druga polovica 2. Ravni
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – potrditi učiteljevo presojo glede na nacionalne standarde, in sicer kot del skladnega sistema preverjanja znanja, katerega glavni namen je učencem pomagati pri učenju. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – seznanjanje staršev, šol in lokalnih organov. 	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – zagotoviti nacionalni pregled dosežene ravni znanja. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – nacionalno spremljanje, obveščanje škotske vlade, – priprava nacionalnega poročila. 	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – pridobitev spričevala v 3. in 4. letu sekundarnega izobraževanja (14 do 16 let stari učenci). <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – šole uporabljajo rezultate za samoevalvacijo in boljše načrtovanje dela.
Ciljna skupina	Učenci, stari od 5 do 14 let; prostovoljni preizkus, opravljajo pa ga na skoraj vseh javnih šolah in le nekaterih samostojnih.	Obvezen je za vse učence v 3., 5. in 7. letu primarne šole ter 2. letu sekundarne (za učence, stare 8, 10, 12 oziroma 14 let) v rednih šolah (tudi samostojnih).	Preizkus je prostovoljen, vendar ga opravljajo skoraj vsi učenci javnih šol v 3. in 4. letu sekundarnega izobraževanja.
Predmeti, ki se preverjajo	Materni jezik (angleški ali galski) in matematika	Materni jezik (angleški ali galski), matematika, naravoslovje, družboslovje (vsako leto eno od teh področij)	Zajeti so vsi predmeti; učenci si jih izberejo 7 ali 8, med njimi angleščino in matematiko.

Islandija

IS	
1. nacionalni preizkus <i>Samræmd könnun arpróf</i> (nacionalno usklajeni izpiti)	
Glavni namen	Prepoznavanje posameznikovih učnih potreb / Spremljanje šol in izobraževalnega sistema
Raven ISCED	1 in 2
Cilji in uporaba	<p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zagotoviti informacije o položaju učencev – njim samim, staršem in šolam, – spremljati izobraževalni sistem, – primerjati rezultate po šolah. <p>Uporaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> – za oporo učiteljem pri odločanju o poučevanju in učenju, – priporočeno je, naj se rezultati pri preizkusih upoštevajo pri samoevalvaciji šol.
Cijna skupina	Obvezen je za vse učence v 4. in 7. letu javnih in javno subvencioniranih šol. ⁽⁶⁾
Predmeti, ki se preverjajo	Islandščina, angleščina in matematika

Lihtenštajn

LI V šolskem letu 2008/09 na ravneh ISCED 1 in 2 ni bilo nacionalnih preizkusov znanja.

⁽⁶⁾ Nacionalno usklajeni preizkusi v 10. letu so spet predvideni v šolskem letu 2009/10.

Norveška

	1. nacionalni preizkus	2. nacionalni preizkus	3. nacionalni preizkus
NO	<i>Nasjonale prøver</i> (nacionalni preizkus)	<i>Eksamen</i> (izpiti)	<i>Obligatorisk kartleggingsprøve</i> (diagnostični preizkus)
Glavni namen	Spremljanje šol in izobraževalnega sistema	Odločanje o izobraževalni poti učencev	Prepoznavanje posameznikovih učnih potreb
Raven ISCED	1 in 2	2	1
Cilji in uporaba	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – pridobiti si informacije o temeljnih spretnostih učencev, – zagotoviti temelje za napredek in razvoj šol. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – kot sredstvo za izboljšanje in razvoj dejavnosti tako na lokalni kot osrednji državni ravni. 	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – oceniti učence ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – za podelitev spričevala ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja. 	<p><u>Cilji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – prepoznati učence, ki slabo berejo, to je tiste, ki bi zato lahko imeli težave pri branju in matematiki ali pa jih že imajo. <p><u>Uporaba:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – za oporo pri učenju temeljnih spretnosti v zgodnjih letih.
Ciljna skupina	Obvezen je za vse učence v 5. in 8. letu (stare 10 in 13 let).	Obvezen je za vse učence ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja, to je v 10. letu.	Obvezen je za vse učence v 2. šolskem letu.
Predmeti, ki se preverjajo	Preverjajo se temeljne spretnosti: pismenost (branje v norveščini, matematična pismenost in branje v angleščini)	Matematika, norveščina ali samščina ali angleščina	Bralna (branje v norveščini) in matematična pismenost

IZVRŠNA AGENCIJA ZA IZOBRAŽEVANJE, AVDIOVIZUALNE VSEBINE IN KULTURO

P9 EURYDICE

Avenue du Bourget 1 (BOU2)

B-1140 Brussels

(<http://www.eurydice.org>)

Glavna urednica

Arlette Delhaxhe

Avtorji

Teodora Parveva (usklajevanje), Isabelle De Coster, Sogol Noorani

Zunanja strokovnjakinja

Nathalie Mons (višja predavateljica za izobraževalne vede

na Univerzi Pierre-Mendès France

(Grenoble 2, Francija))

Urejanje in grafika

Patrice Brel

Koordinatorica izdaje

Gisèle De Lel

NACIONALNE ENOTE EURYDICE

BELGIQUE / BELGIË

Unité francophone d'Eurydice
Ministère de la Communauté française
Direction des Relations internationales
Boulevard Léopold II, 44 – Bureau 6A/002
1080 Bruxelles
Prispevek enote: skupna odgovornost; Sébastien Delattre
(Service général du Pilotage du système éducatif)

Eurydice Vlaanderen / Afdeling Internationale Relaties
Ministerie Onderwijs
Hendrik Consciencegebouw 7C10
Koning Albert II – laan 15
1210 Brussel
Prispevek enote: Els Ver Eecke and Veerle Verhaegen (Sektor za kurikulum), Isabelle Erauw (Sektor za pomoč pri strateški politiki)

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen Gemeinschaft
Agentur für Europäische Bildungsprogramme VoG
Postfach 72
4700 Eupen
Prispevek enote: Leonhard Schiffers, Johanna Schröder

BULGARIA

Eurydice Unit
European Integration and International Organisations Division
European Integration and International Cooperation Department
Ministry of Education and Science
15, Graf Ignatiev Str.
1000 Sofia
Prispevek enote: skupna odgovornost

ČESKÁ REPUBLIKA

Eurydice Unit
Institute for Information on Education
Senovážné nám. 26
P.O. Box č.1
110 06 Praha 1
Prispevek enote: Helena Pavlíková, František Barták

DANMARK

Eurydice Unit
CIRIUS
Fiolstræde 44
1171 København K
Prispevek enote: Anders Vrangbæk Riis, Anette Muus (Head of Unit); Jakob Wandall (Agencija za evalvacijo in razvoj kakovosti v primarnem in nižjem sekundarnem izobraževanju)

DEUTSCHLAND

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
EU-Büro des Bundesministeriums für Bildung und Forschung (BMBF) / PT-DLR
Carnotstr. 5
10587 Berlin

Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der Kultusministerkonferenz
Lennéstrasse 6
53113 Bonn
Prispevek enote: Brigitte Lohmar

EESTI

Eurydice Unit
SA Archimedes
Koidula 13A
10125 Tallinn
Prispevek enote: Kristi Mere (višji svetovalec, Nacionalni izpitni in kvalifikacijski center)

ÉIRE / IRELAND

Eurydice Unit
Department of Education and Science
International Section
Marlborough Street
Dublin 1
Prispevek enote: skupna odgovornost

ELLÁDA

Eurydice Unit
Ministry of National Education and Religious Affairs
Directorate of European Union
Section C 'Eurydice'
37 Andrea Papandreou Str. (Office 2168)
15180 Maroussi (Attiki)
Prispevek enote: Athina Plessa-Papadaki (direktorica za zadeve EU), Anastasia Kostakis (Enota Eurydice)

ESPAÑA

Unidad Española de Eurydice
CIDE – Centro de Investigación y Documentación Educativa (MEPSYD)
c/General Oraa 55
28006 Madrid
Prispevek enote: Flora Gil Traver, zunanji strokovnjaki: Enrique Roca Cobo, Rosario Sánchez Nuñez-Arenas

FRANCE

Unité française d'Eurydice
 Ministère de l'Enseignement supérieur et de la
 Recherche
 Direction de l'évaluation, de la prospective et de la
 performance
 Mission aux relations européennes et internationales
 61-65, rue Dutot
 75732 Paris Cedex 15
 Prispevek enote: Thierry Damour;
 strokovnjakinja: Jacqueline Levasseur

ÍSLAND

Eurydice Unit
 Ministry of Education, Science and Culture
 Office of Evaluation and Analysis
 Sölvhólgötu 4
 150 Reykjavík
 Prispevek enote: Margrét Harðardóttir

ITALIA

Unità italiana di Eurydice
 Agenzia Nazionale per lo Sviluppo dell'Autonomia
 Scolastica (ex INDIRE)
 Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca
 Palazzo Gerini
 Via Buonarroti 10
 50122 Firenze
 Prispevek enote: Simona Baggiani;
 strokovnjak: Roberto Ricci (raziskovalec v Italijanskem
 nacionalnem inštitutu za evalvacijo izobraževalnega sis-
 tema – INVALSI)

KYPROS

Eurydice Unit
 Ministry of Education and Culture
 Kimonos and Thoukydidou
 1434 Nicosia
 Prispevek enote: Christiana Haperi;
 strokovnjakinja: Danae Lordou-Kaspari

LATVIJA

Eurydice Unit
 LLP National Agency – Academic Programme Agency
 Blaumaņa iela 22
 1011 Riga
 Prispevek enote: Kristīne Nemane;
 strokovnjakinja: Anitra Irbe (namestnica vodje Centra za
 razvoj kurikulumuma in izpite)

LIECHTENSTEIN

Informationsstelle Eurydice
 Schulamt
 Austrasse 79
 9490 Vaduz
 Prispevek enote: Eva-Maria Schädler

LIETUVA

Eurydice Unit
 Ministry of Education and Science
 A. Volano g. 2/7
 01516 Vilnius
 Prispevek enote: Eglė Uginčienė, Asta Ranonytė, Pranas
 Gudynas, Daiva Bigelienė

LUXEMBOURG

Unité d'Eurydice
 Ministère de l'Éducation nationale et de la Formation
 professionnelle (MENFP)
 29, Rue Aldringen
 2926 Luxembourg
 Prispevek enote: Michel Lanners, Mike Engel

MAGYARORSZÁG

Eurydice Unit
 Ministry of Education and Culture
 Szalay u. 10-14
 1055 Budapest
 Prispevek enote: Dóra Demeter (coordination);
 strokovnjakinji: Lívia Faragó, Edit Sinka

MALTA

Eurydice Unit
 Directorate for Quality and Standards in Education
 Ministry of Education, Culture, Youth and Sport
 Great Siege Rd
 Floriana VLT 2000
 Prispevek enote: Raymond Camilleri (usklajevanje);
 strokovnjak: Peter Vassallo (pomočnik direktorja,
 Direktorat za kakovost in standarde v izobraževanju)

NEDERLAND

Eurydice Nederland
 Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
 Directie Internationaal Beleid
 IPC 2300 / Kamer 08.047
 Postbus 16375
 2500 BJ Den Haag
 Prispevek enote: Raymond van der Ree

NORGE

Eurydice Unit
Ministry of Education and Research
Department of Policy Analysis, Lifelong Learning and International Affairs
Akersgaten 44
0032 Oslo
Prispevek enote: skupna odgovornost

ÖSTERREICH

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur
– I/6b
Minoritenplatz 5
1014 Wien
Prispevek enote: Barbara Eller

POLSKA

Eurydice Unit
Foundation for the Development of the Education System
Mokotowska 43
00-551 Warsaw
Prispevek enote: Beata Płatos;
strokovnjak: Mirosław Sawicki

PORTUGAL

Unidade Portuguesa da Rede Eurydice (UPRE)
Ministério da Educação
Gabinete de Estatística e Planeamento da Educação (GEPE)
Av. 24 de Julho, 134 – 4.º
1399-54 Lisboa
Prispevek enote: Margarida Leandro,
Natacha Melo; strokovnjaki: Hélder Guerreiro, Luísa Ucha,
Luísa Belo, Sandra Pereira

ROMÂNIA

Eurydice Unit
National Agency for Community Programmes in the Field of Education and Vocational Training
Calea Serban Voda, no. 133, 3rd floor
Sector 4
040205 Bucharest
Prispevek enote: Veronica - Gabriela Chirea;
strokovnjakinja Roxana Mihail (Nacionalni center za kurikulum in preverjanje znanja v preduniverzitetnem izobraževanju – NCCAPE)

SVERIGE

Eurydice Unit
Ministry of Education and Research
103 33 Stockholm
Prispevek enote: skupna odgovornost

SLOVENIJA

Eurydice Unit
Ministry of Education and Sport
Office for Development of Education (ODE)
Masarykova 16/V
1000 Ljubljana
Prispevek enote: Tatjana Plevnik
strokovnjakinja: Andrejka Slavec Gornik (Državni izpitni center)

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

Eurydice Unit
Slovak Academic Association for International Cooperation
Staré grunty 52
842 44 Bratislava
Prispevek enote: Marta Ivanova in zunanja strokovnjakinja: Romana Kanovská (Vodja Nacionalnega inštituta za merjenje v izobraževanju)

SUOMI / FINLAND

Eurydice Finland
Finnish National Board of Education
P.O. Box 380
00531 Helsinki
Prispevek enote: strokovnjakinja: Jorma Kuusela (Finski nacionalni svet za izobraževanje)

TÜRKIYE

Eurydice Unit Türkiye
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)
Eurydice Türkiye Birimi, Merkez Bina 4. Kat
B-Blok Bakanlıklar
06648 Ankara

UNITED KINGDOM

Eurydice Unit for England, Wales and Northern Ireland
National Foundation for Educational Research (NFER)
The Mere, Upton Park
Slough SL1 2DQ
Prispevek enote: Claire Sargent

Eurydice Unit Scotland
International Team
Schools Directorate
2B South
Victoria Quay
Edinburgh
EH6 6QQ
Prispevek enote: Ernie Spencer, pogodbeni strokovnjak

EACEA; Eurydice

Nacionalno preverjanje znanja učencev v Evropi: namen, organiziranje in uporaba rezultatov

Bruselj: Eurydice

2009 – 110 p.

ISBN 978-92-9201-067

DOI 10.2797/18294

Deskriptorji: ocenjevanje učencev, standardiziran preizkus, evalvacija izobraževalnega sistema, evalvacija izobraževalne institucije, izobraževalne oblasti (organi), odgovornost, sumativno evalviranje, formativno evalviranje, potrjevanje znanja, zgodovinski pogled, primarno izobraževanje, sekundarno izobraževanje, splošno izobraževanje, primerjalna analiza, EFTA, Evropska unija

